

Міністерство
освіти
і науки
України

Хайфський
університет

Поморська
Академія
(м. Слупськ,
Польща)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ (м.Київ)**

Факультет аграрного менеджменту

Кафедра виробничого та інвестиційного менеджменту

ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ (м.Слупськ, Польща)

ХАЙФСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Ізраїль)

AKG Global Support Services (OPC) Pvt Ltd, India

**УО БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ (М. МАРІУПОЛЬ)**

Інститут економіки Тбіліського держуніверситету ім.І.Джавахішвілі

ГО «Екологічний клуб ПОЛе»

ГО «Українські жінки в агро»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ, МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНИ ТА РОЛЬ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ»**

**18-19 листопада 2021 р.
Київ, online, Zoom**

*Поморська
Академія
(м. Слупськ,
Польща)*

**National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Department of Production and Investment Management
Agrarian Management Faculty
Maritime Academy (Słupsk, Poland)
HAYPH UNIVERSITY (Israel)
AKG Global Support Services (OPC) Pvt Ltd, India
BELARUSIAN STATE AGRARIAN TECHNICAL UNIVERSITY
DONETSK STATE UNIVERSITY OF MANAGEMENT (MARIUPOL)
Institute of Economics of The Tbilisi State University named after
I. Jawahishvili
NGO “Ecological Club POLE”
NGO “Ukrainian Women in Agro”**

**ABSTRACTS OF
OF THE 5 TH INTERNATIONAL RESEARCH AND PRACTICE
CONFERENCE
«INCLUSIVE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY:
GLOBAL TRENDS, OPPORTUNITIES OF UKRAINE AND THE ROLE OF
THE AGRI-FOOD SECTOR»**

**18 – 19 th November 2021
Kyiv, online, Zoom**

Інклюзивний розвиток національної економіки: глобальні тенденції, можливості України та роль агропродовольчого сектору [Електронний ресурс]: зб. матеріалів V міжнар. наук.-практ. конф. (18-19 листопада 2021 р.) – Київ: НУБіП України, 2021. - 176с. PDF-формат; мережеве видання; інституційний репозитарій.

*Рекомендовано до друку Вченою Радою
факультету аграрного менеджменту
(протокол №4 від 19 листопада 2021 року)*

Збірник укладено за матеріалами V міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивний розвиток національної економіки: глобальні тенденції, можливості України та роль агропродовольчого сектору», що її провів факультет аграрного менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is composed of the materials of V international scientific and practical conference "Inclusive Development of the National Economy: Global Trends, Ukraine's Opportunities and the Role of the Agro-Food Sector", that was organized by Agrarian Management Faculty of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Filling of headings is synchronized with the key directions of the conference.

The publication is intended for scientists, teachers, post-graduate students and students.

Редакційна колегія:

Шинкарук Л.В., д. екон. наук, проф., член-кореспондент НАН України (голова); Деліні М.М., д. екон. наук, доцент, Алексеєва К.А., к.наук з держ. упр., доцент; Артюх Т.О., к. екон. наук, доцент; Биховченко В.П., к. екон. наук, доцент; Власенко Т.О., к. екон. наук; Гаврилюк В.П. к.екон. наук, доцент; Орехівський В.Г., к. екон. наук, доцент; Свердан М.М., к. екон. наук, доцент; Суханова А.В., к. екон. наук, доцент; Дергач А.В., к.наук з держ. упр.

Тези доповідей подано в авторській редакції.

Автори відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ОСОБЛИВОСТІ І РИЗИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID – 19

<i>Барилович О.М.</i> ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	9
<i>Голєва М.С.</i> ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	11
<i>Деліні М.М., Галиця О.О.</i> ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ КОРОНАКРИЗИ ТА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ.....	13
<i>Македон Г.М.</i> ПРОБЛЕМА ЦИФРОВОГО РОЗМЕЖУВАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	15
<i>Носар К.В., Пащенко О. В.</i> ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В УКРАЇНІ.....	17
<i>Паламарчук Б.В.</i> АНАЛІЗ РИНКУ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ.....	20
<i>Попова О.Л.</i> ПЕРЕТВОРЕННЯ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СИСТЕМИ У КОНТЕКСТІ ЗЕЛЕНОГО КУРСУ ТА ІНКЛЮЗИВНОСТІ.....	23
<i>Стасишина Д.Ю., Резнік Н.П.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	26
<i>Толпежнікова Т.Г.</i> УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТОМ СТВОРЕННЯ ОН-ЛАЙН ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID.....	28
<i>Щерба А.Л., Резнік Н.П.</i> МОЖЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЯКЗАСОБУ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	31
<i>Oksana V. Perchuk., Yang LuPing</i> CHALLENGES OF THE COVID-19 PANDEMIC TO THE WORLD'S ECONOMIC AND SOCIAL SPHERE.....	34

СЕКЦІЯ 2.

МОЖЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ ТА ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

<i>Артемчук Л.М.</i> ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ.....	38
<i>Артюх Т.О., Мяснянкін К.Ю.</i> ІНСТРУМЕНТИ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ.....	40
<i>Гопка М.Д., Маленко М.В.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ.....	42
<i>Жуковський М.О.</i> УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ТА РОЗВИТКОМ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	44

<i>Нечепорук А.І., Артемчук Л.М.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПРОЦЕСОМ.....	46
<i>Опарко Є.Р., Резнік Н.П.</i> ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ.....	48
<i>Сапожнік О.М.</i> ОГЛЯД РИНКУ ЧОРНОЇ ІКРИ ТА ОСЕТРИНИ В УКРАЇНІ.....	51
<i>Сіденко В.А., Артемчук Л.М.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	54
<i>Ткачук М. М.</i> ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОР.....	56
<i>Шейко О.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....	58
<i>Hrebennikova A.A., Kovbasa M.O.</i> YOUTH DEVELOPMENT IN AGRICULTURE..	60
<i>Lishchuk U.O.</i> PROSPECTS OF MODERNIZATION OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY OF UKRAINE.....	63
<i>Shynkaruk L.V., Zhang Ju</i> UKRAINIAN-CHINESE COOPERATION: PROSPECTS OF DEVELOPMENT.....	65
<i>Деліні М.М., Скрипченко О.К.</i> ІНВЕСТИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	67

СЕКЦІЯ 3.

ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

<i>Биховченко В.П.</i> ІНВЕСТИЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ АГРОСЕКТОРУ.....	70
<i>Власенко Ю.Г.</i> ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ: ДОСВІД КРАЇН ЄС.....	72
<i>Дергач А.В., Красноштан О.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ «ІНВЕСТНІАНЬ» НА РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ.....	75
<i>Дятлова Ю.В.</i> ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: ЗАГАЛЬНОСВІТОВІ ТА УКРАЇНСЬКІ ТРЕНДИ.....	77
<i>Коваль О.М., Вершута Ю.С.</i> ПОДАТКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	80
<i>Костилян В.А.</i> ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ НОВГО ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ.....	83

<i>Масюк Л.М. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КАВОВОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....</i>	<i>85</i>
<i>Медведчук А.П.. ВЕСІЛЬНИЙ САЛОН: ОКУПНІСТЬ І РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ.....</i>	<i>87</i>
<i>Санченко О.В. ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ У ГРИБНИЦТВО.....</i>	<i>89</i>
<i>Свердан М.М. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....</i>	<i>92</i>
<i>Синицька Н.С., Свердан М.М. ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....</i>	<i>94</i>
<i>Тищенко О.П. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ОБМЕЖЕНЬ.....</i>	<i>96</i>
<i>Тригубченко А.В. ФОНДИ НЕРУХОМОСТІ REIT.....</i>	<i>99</i>
<i>Ткаченко В.Р., Свердан М.М. ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ.....</i>	<i>101</i>
<i>Perchuk O.V., Chen Yibing WAYS OF COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND CHINA TO PROMOTE INCLUSIVE ECONOMIC PROSPERITY.....</i>	<i>104</i>
<i>Perchuk O.V., Inna M. Makarchuk, CHALLENGES AND DEVELOPMENT PRIORITIES OF GREEN FINANCE IN UKRAINE.....</i>	<i>106</i>
<i>Perchuk O.V., Wu Yi OPPORTUNITIES FOR DEEPING AGRICULTURAL COOPERATION BETWEEN CHINA AND UKRAINE</i>	<i>109</i>
<i>Shynkaruk L.V., Xie Xiaohang BENEFITS OF SOCIAL MEDIA AS A MODERN MARKETING TOOL.....</i>	<i>111</i>

СЕКЦІЯ 4.

СОЦІОЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

<i>Андрусенко О.В., Суханова А.В. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ В УКРАЇНІ.....</i>	<i>115</i>
<i>Артюх Т.О., Шмиголь О.М. ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ.....</i>	<i>117</i>
<i>Безолюк А.А., Алексеєва К.А. ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....</i>	<i>119</i>
<i>Беляєва Є.Р. УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ В МЕЖАХ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ.....</i>	<i>121</i>
<i>Бутенко В.М., Ястребов П.С. «ЗЕЛЕНА» ЕКОНОМІКА ЯК ФАКТОР ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ.....</i>	<i>124</i>
<i>Гаврилюк В.П., Лещенко С.В. ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....</i>	<i>126</i>

<i>Дергач А.В., Вєровчук Н.В. ОСОБЛИВОСТІ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНИХ ДОБРИВ.....</i>	<i>128</i>
<i>Дергач А.В., Майстренко С.В. ОСОБЛИВОСТІ ПІДХОДІВ ДО НОРМАТИВНОГО ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....</i>	<i>131</i>
<i>Дергач А.В., Короткіна О.В. СТАРТАП-ПРОЕКТИ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....</i>	<i>133</i>
<i>Дятлова В.В., Петрик І.В. ІНКЛЮЗИВНІСТЬ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНІВ.....</i>	<i>135</i>
<i>Єрохіна Д.О., Костенко М.П. ЗОВНІШНІЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У ФОРМАТІ ІНКЛЮЗИВНОСТІ.....</i>	<i>138</i>
<i>Зуйкова А.С. МАРКЕТИНГОВА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....</i>	<i>141</i>
<i>Івко В.В. ДІЯЛЬНІСТЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО РОЗВИТКУ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....</i>	<i>143</i>
<i>Коцупера С.О., Алексєєва К.А. ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АТМОСФЕРИ В ОРГАНІЗАЦІЇ.....</i>	<i>145</i>
<i>Кучерук З.А., Дергач А. РОЛЬ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РИНКУ.....</i>	<i>147</i>
<i>Суханова А.В. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНКЛЮЗИВНИХ ІННОВАЦІЙ.....</i>	<i>150</i>
<i>Тетеринец Т.А. АГРАРНЫЙ ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ – ИСТОЧНИК ИНКЛЮЗИВНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА.....</i>	<i>152</i>
<i>Товкун І.І. ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЯК ПРОВІДНИЙ КОМПЛЕКСНИЙ ПОКАЗНИК ЯКОСТІ ЖИТТЯ</i>	<i>154</i>
<i>Червонна В.А. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ ПОСЛУГ З МЕДІАЦІЇ.....</i>	<i>157</i>
<i>Червонна В.А., Шейко О.В. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....</i>	<i>159</i>
<i>Батченко Л.В., Гончар Л.О., Поплавська А.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ В КРИЗОВИХ УМОВАХ.....</i>	<i>162</i>
<i>Hrebennikova A. A., Hryhorievych A.O. FEATURES OF CREATING YOUR OWN BRAND.....</i>	<i>165</i>
<i>Orehivskyi V.G. CREATING ENGAGEMENT OF HUMAN CAPITAL AS A FACTOR TO STRENGTHENING NATIONAL ECONOMY.....</i>	<i>167</i>

<i>Shynkaruk L.V., Chang Kaiyan INTERNATIONAL COMPARISON OF THE CURRENT SITUATION OF FINANCIAL INCLUSIVE DEVELOPMENT AT THE MICRO LEVEL.....</i>	<i>169</i>
<i>Shynkaruk L.V., Sun Jiaying THE TRANSFORMATIONS FOR INCLUSIVE DEVELOPMENT.....</i>	<i>172</i>
<i>Дергач А.В., Панасюк Т.В. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ КРАУДФАНДИНГУ В УКРАЇНІ.....</i>	<i>175</i>
<i>Дергач А.В., Савчин Я.В. КОНЦЕПЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....</i>	<i>177</i>

СЕКЦІЯ 1. ОСОБЛИВОСТІ І РИЗИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID - 19

УДК 330.3

*Барілович О.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Діджиталізація – це явище, яке останнім часом охоплює все ширші сфери нашого життя. Особливо тісно поняття діджиталізації проникло у всі сфери бізнесу у зв'язку із пандемією COVID-19. Пандемія тісно вплинула на життя людей і створила нові умови для розвитку економіки. У вииграші опинились ті галузі і сфери діяльності, у яких уже були запуснені процеси цифровізації.

Загалом діджиталізацію можна визначити як процес цифрової трансформації, який передбачає впровадження цифрових технологій у всі сфери життя суспільства та економіки. Вона описує перехід від індустріальної ери з аналоговими технологіями до ери знань і творчості, яка характеризується використанням цифрових технологій та інноваціями у цифровому бізнесі [1].

У сучасних умовах діджиталізація стає рушійною силою розвитку бізнесу. Основними перевагами, які отримують сучасні підприємства від впровадження цифрових технологій є наступні:

- економія коштів через автоматизацію процесів;
- зростання конкурентоздатності;
- економія ресурсів та підвищення продуктивності;
- оптимізація процесів обробки великих масивів даних;
- створення іміджу «сучасного підприємства»;
- підвищення рівня лояльності споживачів;
- оптимізація комунікаційних процесів;
- вихід на новий рівень обслуговування клієнтів;
- підвищення прозорості роботи підприємства [2].

Отже, діджиталізація є необхідною умовою розвитку бізнесу на сучасному етапі. Основними сферами економіки, яких найбільше торкнувся процес діджиталізації є медицина, освіта, ІТ, роздрібна торгівля, фінансові і страхові послуги, державні послуги, ресторанний бізнес, маркетинг.

Так, у медичній сфері зросла популярність e-health додатків та телемедицини. Українці отримали можливість записуватися до лікаря через систему HELSI, були впроваджені електронні карти пацієнта, система електронних лікарняних. Телемедицина також відіграє значну роль в системі охорони здоров'я: її використання дозволяє оперативно зв'язуватись пацієнтам з лікарями, отримувати консультації і скеровувати дії пацієнта в екстрених випадках. У світовій практиці у цій сфері також успішно використовують інтернет речей, штучний інтелект, Big Data та блокчейн-технології [1].

Освіта – це та сфера, якої ситуація з пандемією торкнулась якнайбільше: як школам, так і ВНЗ довелося переходити на дистанційний режим навчання, і викладачам, так само як учням, студентам довелося пристосовуватись до нових умов віртуального спілкування, вивчати і удосконалювати свої навички щодо роботи на платформах для створення навчального середовища, таких як Moodle, Google Classroom тощо. Використовуються і інші інструменти, які дозволяють забезпечити якість освітнього процесу, починаючи від різноманітних навчальних курсів на відомих освітніх платформах до віртуальних шкіл та співпраці з інфлюенсерами у державних освітніх проектах.

У період пандемії діджиталізація максимально щільно торкнулась таких сфер, як електронна комерція та сервіси доставки. Відбулося зростання попиту в сфері e-grocery, значно зросла кількість інтернет-замовлень продуктів харчування та предметів першої необхідності. Набули також значної популярності кур'єрські служби доставки, такі як Glovo, Ракета, які здійснюють доставку їжі з ресторанів та продуктів харчування з супермаркетів, у тому числі безконтактно.

Не оминула пандемія і такої прогресивної сфери як маркетинг. COVID-19 скоригував плани компаній щодо проведення різноманітних офлайн-заходів: конференцій, презентацій, виставок, екскурсій на виробництво та інших публічних подій. Довелося значно більше уваги приділяти інструментам онлайн-маркетингу. Цей напрямок став актуальним навіть для тих компаній, які раніше не розвивали активність у соцмережах і не підтримували у належному стані свої веб-сайти. Значною мірою зросла зацікавленість у розвитку SMM, розробці контекстної реклами, контент-маркетингу, роботі з інфлюенсерами, SEO-оптимізації тощо. Компанії все активніше застосовують нові способи спілкування і канали залучення клієнтів, шукають нові шляхи розвитку бізнесу, у тому числі із використанням діджитал-каналів.

Таким чином, пандемія, спричинена COVID-19 не лише створила загрози для розвитку суспільства та економіки, а й надала поштовх для пошуку нових можливостей, які б дозволяли справитись із реаліями сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Поняття діджиталізації бізнесу: сфери і необхідність URL: <https://evergreens.com.ua/ua/articles/business-digitalization.html> (дата звернення: 27.10.2021)
2. Сайко В.Р., Лучко Г.Й. Тенденції розвитку діджиталізації в Україні. Бізнес-інформ. 2021. №7. С. 109-114

УДК 378.147.88

*Голєва М.С., аспірантка кафедри педагогіки
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Інклюзивна освіта – це процес подальшого розвитку та розширення освітньої та соціальної інтеграції. Це підтверджується тим фактом, що з 1 вересня 2014 року набрала чинності Постанова «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами». Тепер завдання закладів освіти полягає у створенні спеціальних умов для розвитку та соціальної адаптації як дітей, що навчаються нормам розвитку, так і тих, хто навчається з особливими освітніми потребами в рамках одного класу [1].

Проблемою дослідження виступає виявлення та обґрунтування можливостей використання проектного підходу як засобу формування комунікативної компетентності учнів за умов інклюзивної освіти. Проектний підхід визнається сучасними дослідниками та методистами як перспективний, що забезпечує розвиток різних сфер особистості учнів, у тому числі їх комунікативної компетентності.

Формування комунікативної компетентності учнів визначається як найбільш пріоритетний та затребуваний напрямок сучасної інклюзивної освіти, технології та засоби якої перебувають у стадії розробки. Оскільки інклюзія стала загальноприйнятою у вітчизняній системі освіти порівняно нещодавно, застосування проектного підходу та проектної діяльності як засобу формування комунікативної компетентності учнів, які навчаються в умовах інклюзивної освіти залишається недостатньо дослідженим. В умовах інклюзивної освіти, коли в одному класі є сусідами і взаємодіють діти з різними освітніми потребами та можливостями, комунікативна компетентність стає особливо значною характеристикою, що забезпечує зняття бар'єрів усередині колективу.

Особливої важливості комунікативній компетентності надає її метапредметний характер, оскільки її сформованість проявляється у різних сферах спілкування. Тому для адаптація, соціалізація, знаходження свого місця

в суспільстві визначається рівнем володіння навичками та вміннями в основних видах мовної діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо). Це визначає значимість комунікативної компетентності як дітей умовної норми, так учнів з особливими потребами.

Несформованість комунікативної компетентності у соціальній практиці однозначно призводить до відсутності в людини комунікативних якостей необхідних для адаптації до життя в соціумі, у тому числі, вміння працювати у команді, групі. Сьогодні, коли комунікація та соціальний інтелект визнаються основними характеристиками соціалізованого індивіда, актуальним завданням шкільної освіти виступає пошук ефективних засобів формування.

На основі вивчених теоретичних джерел припускаємо, що ефективним засобом формування комунікативної компетентності в умовах інклюзивної освіти може стати використання саме проектного підходу.

У сучасній педагогічній науці проектний підхід розглядався з погляду різних аспектів, зокрема у роботах Агафонові О.П. як ефективний засіб навчання іноземної мови. Аналізуючи потенціал проектів, автори описують їх як засоби досягнення креативності, самостійності, мислення, суб'єктної пізнавальної позиції школярів та інших важливих якостей [2 с. 68].

На основі проведеного аналізу джерел можна виявити основні положення проектної технології, які пов'язані з такими твердженнями: дитина більше зацікавлена, якщо вона виконує ту діяльність, яку вибирала самостійно; діяльність може бути не пов'язана з предметом, що вивчається.

Крім того, аналіз методичної літератури дозволив встановити такі особливості використання саме групового проектного підходу, важливі для комунікації за умов інклюзивної освіти: лідери відсутні; усі учасники групи рівні; групи не змагаються між собою; усі учасники повинні отримувати задоволення від взаємодії один з одним, оскільки діяльність є спільною; усі діти повинні бути активними та робити свій внесок у спільну справу; відповідальність за отриманий результат несуть учні; при формуванні груп враховується психологічна сумісність дітей, причому у кожній групі є сильний учень, середній та слабкий [2 с.109].

Таким чином, запланованими результатами застосування проектного підходу з метою формування комунікативної компетентності учнів будуть: міцне та глибоке засвоєння знань; високий рівень самостійності; вміння працювати у групі; високий рівень науковості у здобутих знаннях; згуртування дитячого колективу, толерантне ставлення до дітей із особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел:

1. Постанова «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами»: Кабінет міністрів України від 21 серпня 2013 р. №607.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/607-2013> (дата звернення 29.10.2021)

2. Агафонова О.П. Метод проектов как средство формирования субъектной позиции младших школьников в процессе обучения иностранному языку: дис. кандидата . пед. наук. СПб, 2011. 166 с.

УДК 069.1

*Деліні М.М., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Галиця О.О., магістр 2-го року навчання
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ КОРОНАКРИЗИ ТА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Враховуючи нестабільну ситуацію сьогодення, а саме пандемію COVID-19, музейний сектор знаходиться під загрозою. Для цього необхідно розробити низку пріоритетів для розвитку сектору.

Ми вважаємо, що одним із ключових факторів успіху музейної діяльності в умовах коронакризи є перехід роботи закладів до формату роботи у режимі онлайн.

На ряду із цим виникає питання щодо кібербезпеки. Вона є одним із головних ризиків для переходу роботи музейних установ у дистанційний режим.

Питання кібербезпеки стосується не тільки збору та обробки даних споживачів, оплати послуг онлайн, а і персоналу, який буде працювати віддалено. Для цього необхідно провести спеціальне навчання для працівників задля прийняття превентивних заходів щодо кібербезпеки.

Кібербезпека включає в себе не лише захист інформації, але і захист від вірусів, хакерських атак, підробки даних, а також вплинути на роботу і продуктивність співробітників музейних установ. На сьогодні кібербезпека відповідає за три основні чинники її формування: система, процес, люди [1].

У зв'язку з тим, що майже у всіх державах світу введений режим карантину, держава стимулює роботодавців переводити роботу в дистанційний режим. Через це існує вірогідність збільшення компрометації інформації, а також організації та її працівників.

Безперечно, громадяни проводять більше часу вдома, що призводить до зростання часу використання мережі Інтернет, а також збільшується частота здійснення електронних платежів. У свою чергу це викликає надмірну увагу шахраїв до кібершахрайства.

У такі періоди зростає кількість фішингових кібератак. Фішинг – це спроба отримати персональну інформацію. Найчастіше зловмисники збирають таку інформацію [2]:

- Імена користувачів та їх паролі;
- Ідентифікаційні номери;
- Номер банківських рахунків;
- PIN-коди (особисті ідентифікаційні номери);
- Номер кредитних карток;
- Дівоче прізвище матері;
- Дату народження і т.д.

При збільшенні паніки зростає можливість поширення фішингових атак, а це призводить до того, що зловмисники користуються такою ситуацією задля задоволення власних інтересів.

Розглянемо наступні заходи, які варто вжити музейним установам для мінімізації негативних наслідків на базі зазначених проблем кібербезпеки в умовах COVID-19:

1. Забезпечити належний рівень цифрових навичок працівників.
2. Використовувати VPN-з'єднання (особливо у публічних місцях).
3. Використовувати якомога менше публічних Wi-Fi з'єднань.
4. Поліпшити ступінь захисту паролів.
5. Звертати увагу на незнайому листи, особливо якщо вони містять емоційні заголовки та посилання.
6. Використовувати лише офіційні інформацію та дані.
7. негайно повідомляти адміністрації музейної установи про втрату або викрадення мобільного телефону, з якого працівники мали доступ до робочих матеріалів.
8. Завчасно встановити регламент віддаленого доступу працівників щодо їх робочих місць.
9. Проводити постійні наради щодо кібервипадків.

Вище зазначені превентивні заходи допоможуть знизити рівень витоку конфіденційної інформації.

Отже, у зв'язку із пандемією COVID-19, майже усі сфери людського життя вимушені перейти у дистанційний режим роботи, а особливо соціально-культурна діяльність. Оскільки це передбачає користування послугами онлайн, виникає ряд ризиків, від яких необхідно захистити свій бізнес. За допомогою введення превентивних заходів щодо захисту персональної інформації клієнтів, можна уникнути небезпеки фішингових атак.

Список використаних джерел:

1. Інформаційна безпека і кібербезпека – в чому різниця?. *InDev LAB*: веб-сайт. URL: <https://indevlab.com/uk/blog-ua/informatsijna-bezpeka-i-kiberbezpeka-v-chomu-riznitsya/> (дата звернення: 28.10.2021).
2. Що таке фішинг та як не стати жертвою зловмисників. Вісімнадцять три нулі: веб-сайт. URL: <https://18000.com.ua/blogs/shho-take-fishing-ta-yak-ne-stati-zhertvoyu-zlovmisnikiv/> (дата звернення: 28.10.2021).

*Македон Г.М., к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський
агротехнічний інститут»
(м. Ніжин, Україна)*

ПРОБЛЕМА ЦИФРОВОГО РОЗМЕЖУВАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Сучасний глобалізований розвиток є результатом швидких змін через впровадження останніми десятиліттями цифрових технологій і систем. За умов глобального поширення та, в певних країнах, домінування цифрових технологій у суспільних і бізнес-процесах, в сучасних умовах їх використання вже перестає бути просто конкурентною перевагою, а перетворюється на необхідний елемент виживання та розвитку на ринку. Поступове здешевлення тривимірного друку і пристроїв зі штучним інтелектом, збільшення доступності цифрових технологій і платформ, зростання частки нематеріальних активів у структурі собівартості продукції та вартості компаній зменшують актуальність вартості робочої сили та податкових пільг при організації бізнесу, що, в свою чергу, зміщує наголоси у формуванні глобальних фінансових потоків у бік інноваційної активності та діджитал-трансформацій.

Широке застосування цифрових технологій змінює всі сфери економічного та соціального життя країн: трансформуються способи виробництва, продажу та транспортування товарів, способи здійснення платежів, потреби та вимоги до навичок і професій працівників. Компанії отримують потужні засоби для генерування, зберігання та обробки великих обсягів даних та інформації, застосовують нові бізнес-моделі і моделі управління. Реалізація переваг застосування цифрових технологій у національній економіці має супроводжуватися створенням відповідних умов, що уможливають їх поширення та адаптацію в суспільно-економічних процесах, зберігаючи при цьому баланс переваг і ризиків від їх використання.

Пандемія COVID-19 призвела до скорочення світової економіки на 4,4%. Водночас у всьому світі прискорилося тенденція цифровізації. Ніколи раніше глобальна залежність від цифрових технологій не торкалася всіх аспектів суспільства. Телекомунікаційні роботи, дистанційне навчання та електронна комерція зросли в цілому по країнах, як і використання цифрових інструментів у бізнесі. Уряди, підприємства та наукові кола швидко зрозуміли потенціал штучного інтелекту для сприяння реагуванню на кризу, а також необхідність своєчасного, безпечного та надійного доступу до даних всередині країн та за кордоном. Глобальний обмін та співпраця у дослідницьких даних досягли безпрецедентного рівня.

Однак ці заходи, що базуються на пропускній спроможності Інтернету та загострюють існуючі цифрові розбіжності, посилюючи потребу в більш інклюзивному підході до цифрової трансформації. Також активізація електронної

комерції створює благодатне середовище для кіберзлочинців. Довгострокові наслідки пандемії на цифрову трансформацію лише починають проявлятися.

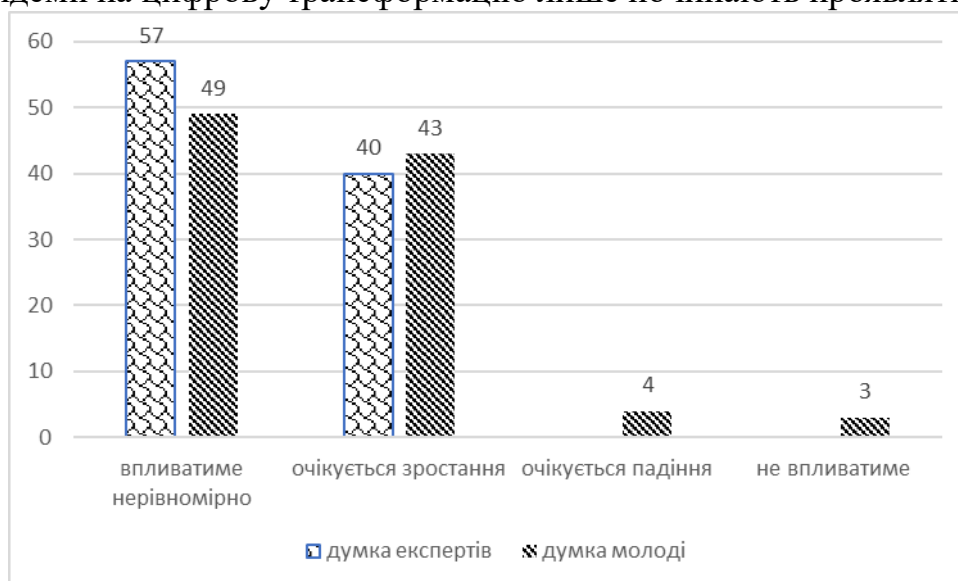

Рис 1. Результати анкетування стосовно впливу пандемії на автоматизацію

За результатами анкетного опитування, що проведене для публікації «Консенсус-прогноз» – періодичного видання Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, яке готується департаментом стратегічного планування та макроекономічного прогнозування. Відповідь на питання «На вашу думку, як пандемія COVID-19 вплине на розвиток процесів автоматизації виробництва та впровадження цифрових технологій в Україні?» (рис. 1) більшість експертів вважають, що вплив пандемії COVID-19 на розвиток процесів автоматизації виробництва та впровадження цифрових технологій в Україні буде нерівномірним. За підсумками 2020-2021 років порівняно з 2019 роком темп росту цифровізації економіки матиме незначний зростання (від 1% до 5%). При цьому позитивні тенденції цифровізації переважатимуть у наступних галузях: фінансова, страхова, роздрібна торгівля, охорона здоров'я [2].

Коронавірусна пандемія дає поштовх для зростання використання цифрових технологій. Звичайно така модернізація і оновлений характер економічної діяльності сприятиме підвищенню економічної ефективності, пожвавленню економічних процесів, покращенню верифікації інформації, на перших етапах допоможе боротися з корупційними схемами тощо..

Список використаних джерел:

1. Колот А., Герасименко О. Сфера праці в умовах глобальної соціоекономічної реальності 2020: виклики для України. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/16344.pdf>
2. EU Digital Single Market URL: <https://eufordigital.eu/ru/discover-eu/eu-digital-single-market/>
3. Вектори економічного розвитку до 2030 URL: https://nes2030.org.ua/?fbclid=IwAR2n7HwFWa2nptw7alD__If6j8neTGLRaMJOXyV1OQcmCf34NHsjAXiw9YM#rec245890384

УДК 376

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В УКРАЇНІ*Носар Катерина Валеріївна
студент,**Пащенко О. В.
к.е.н., доцент**Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

Майже п'ять відсотків населення України є інвалідами, а це два з половиною мільйони українців. Проте більшість із них і досі є практично «невидимими» для оточення. Їхні потреби – поза увагою чиновників та більшості ЗМІ. Винятками стають лише ті, кому вдалося неймовірним зусиллям волі опанувати жорстоку реальність та досягти успіху [1]. В країні майже відсутні умови для самореалізації людей з обмеженими можливостями, а з початком пандемії COVID-19 ця проблема лише загострилася. Це пов'язано з браком коштів та правовою неврегульованістю [1].

Нині в більшості західних країн спостерігається інтеграція інвалідів у суспільство. В Європі та США розповсюджена практика інклюзивної освіти, яка робить загальноосвітню школу доступною для дітей з особливими потребами. Тому інклюзивне навчання в школах не втрачає своєї актуальності.

За останні десять років інклюзія суттєво проникла в українські школи. Інклюзивне навчання організовано у майже 43% шкіл, працює понад 18 тисяч інклюзивних класів. У Литві ця цифра охоплює 90%, Польщі – 42%, Словаччині – 42%, Угорщині – 57%, Італії – 99%, Норвегії – 90%, Франції – 25% [1].

Стрімкий розвиток інклюзивної освіти розпочався після 2017 року, коли держава почала надавати субвенцію для забезпечення реалізації права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних закладах освіти. Прийняття законів України «Про освіту» [2] та «Про повну загальну середню освіту» [3], сприяли формуванню платформи для подальшого розвитку та впровадження інклюзивної освіти, яка враховує особливості кожної дитини і створює адаптивні умови для її навчання і загального розвитку в суспільстві [4].

Інклюзія (англ. inclusion – включення) – це процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціальному житті. Одним із головних завдань інклюзії є відгук на широкий спектр освітніх потреб у шкільному середовищі та поза його межами. В освіті під інклюзивним навчанням розуміють систему освітніх послуг, гарантованих державою, яка базується на засадах недискримінації, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників, в тому числі забезпечити рівний доступ до освіти дітей з обмеженими можливостями, врахування їхніх індивідуальних потреб [2].

Ідея інклюзивного навчання в Україні почалася втілюватися у закладах освіти завдяки співпраці освіти з громадськими об'єднаннями батьків, що виховували дітей з особливостями психофізичного розвитку. В нашій державі Львівщина була однією з перших у впровадженні інтегрованих програм для дітей з особливостями психофізичного розвитку. Основою такої системи навчання є

зміна у ставленні суспільства до дітей з особливими освітніми потребами, а також збільшення кількості дітей до інклюзивного навчання у закладах освіти. Тому кількість дітей у спеціальних закладах та кількість дітей у звичайних школах та садках, де є інклюзивні групи, має бути майже однаковою. У Львівській області протягом 2020-2021 навчального році 2037 дітей з особливими освітніми потребами навчається у закладах освіти, в яких організовано інклюзивне навчання.

Із 2017 р. в Україні розвиваються інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ) для реалізації прав дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття освіти за допомогою – проведення комплексного психолого-педагогічного оцінювання розвитку дитини; надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг і забезпечення системного кваліфікованого супроводу занять дітям з ООП. ІРЦ – перші сервісні організації, які мають завдання виявити в дитини якомога раніше особливі освітні потреби й надати їй фахову і компетентну допомогу.

Робота українських ІРЦ наближається до європейських стандартів безбар'єрності. Послуги з визначення та задоволення особливих освітніх потреб дітей стають більш якісними, з'являються нові діагностичні інструменти для підтримки дітей, які відчувають труднощі в навчанні, запроваджуються міжнародні підходи до визначення категорій (типів) освітніх труднощів у осіб з особливими освітніми потребами.

Навчання, виховання та розвиток осіб з ООП у закладах дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти здійснюються коштами державного та місцевих бюджетів або інших джерел, не заборонених законодавством, зокрема з урахуванням потреб дитини, визначених в індивідуальній програмі розвитку. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування створюють умови для забезпечення прав і можливостей дітей з особливими освітніми потребами для здобуття освіти на всіх рівнях, зважаючи на їхні індивідуальні особливості, можливості, здібності та інтереси. У разі звернення особи з особливими освітніми потребами або її батьків для забезпечення рівного доступу до навчання заклад освіти в обов'язковому порядку має створити інклюзивний клас.

Інклюзія – це багатокомпонентний процес. Всі її компоненти мають взаємодіяти синхронно, доповнювати одне одного (відповідні кадри, матеріальне забезпечення, міжвідомча співпраця, правильно написані індивідуальна програма та багато чого іншого). Коли один із цих компонентів «випадає», тоді зустрічаємо незадоволених батьків, вчителів, окремих чиновників на місцях, які не завжди розуміють доцільності впровадження інклюзії в закладах освіти. Це є результат роботи цілої команди – директора (який розуміє філософію інклюзії), заступника (який знає як скласти індивідуальну програму розвитку і все решта), практичного психолога (який пройшов курси, брав участь у вебінарах та ін.), класного керівника, педагога, які працюють у цій групі, супровід ІРЦ і, найголовніше, активна участь батьків в освітньому процесі.

До приходу дитини до закладу освіти в багатьох родинах налагоджені контакти з психологічною службою, фахівцями ІРЦ, реабілітаційними центрами, соціальною службою – вони можуть володіти інформацією, корисною як для працівників закладу освіти, так і для інших батьків. Доцільно використовувати ці зв'язки, аби сім'я, школа та фахівці працювали спільно [5]. Дуже важлива і потрібна думка батьків для визначення цілей і завдань на навчальний рік, в ухваленні рішень про майбутні напрями роботи з дитиною після завершення навчального року.

Діти з ООП потребують під час освітнього процесу додаткової або тимчасової підтримки з боку асистента вчителя, який забезпечує партнерство дитини з вчителем та іншими учасниками освітнього процесу. Асистент учня не є педагогічним працівником та не призначається на посаду керівником закладу освіти, а може бути допущений ним до освітнього процесу відповідно до діючого законодавства.

Важливо врахувати можливості створення у закладі умов для навчання дітей з ООП (наявність вільних приміщень для створення кабінетів психолога, дефектолога, логопеда тощо), а також матеріально-технічне забезпечення школи, безперешкодний доступ дитини до приміщень школи, обладнання ресурсних кімнат тощо. Інформувати батьків учнів школи про особливості інклюзивного навчання, переваг інклюзії для всіх учасників освітнього процесу, її цілі та завдання. Розповідати їм про особливості дитини з ООП, обговорювати із ними питання спілкування та групової взаємодії у дитячому колективі.

Навчання у класі дітей з ООП не передбачає зміну освітньої програми чи навчальних планів. Водночас, коли індивідуальні особливості дитини з ООП цього потребують, команда супроводу адаптує або модифікує навчальну програму і розробляє індивідуальний навчальний план для дитини. Організувати для дитини з ООП зрозуміле та чітко визначене середовище, в якому вона може почуватися захищеною та працювати у своєму режимі й відповідно до своїх здібностей, забезпечити комунікацію з рештою дітей у колективі [5].

Перешкодами на шляху розвитку інклюзивної освіти можуть бути недосконалість політик щодо розвитку інклюзивної освіти; відсутність стратегічного бачення та брак єдиних концептуальних підходів до розвитку інклюзивної освіти в системі освіти; відсутність цілісності та послідовності надання освітніх послуг дитині з ООП під час переходу між етапами освіти; недосконалий механізм своєчасного фінансового забезпечення потреб дитини з ООП.

Важливою умовою забезпечення освітнього процесу є доступність, безбар'єрність та безпечність; поширення знань про ООП; особливий підхід до організації навчального процесу в дитячих садках і школах в умовах інклюзії; підтримка, навчання, соціальний супровід батьків та фахівців освітнього простору.

Список використаних джерел:

1. Життя поза освітою: перспективи інклюзивного навчання в Україні <https://naglyad.org/uk/2017/05/12/zhittya-poza-osvitoyu-perspektivi-inklyuzivnogo-navchannya-v-ukrayini/>
2. Закон України "Про освіту" // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. – № 34. – Ст. 451.1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Закон України "Про загальну середню освіту" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
4. Скрипник Т. Інклюзивна освіта дітей з розладом із дефіцитом уваги та гіперактивністю <http://health-ua.com/article/65957-nklyuzivna-osvta-dtej-zrozladom-zdeftcitom-uvagi-tagperaktivnstyu>
5. Інклюзивне навчання в Україні. <https://zmist.pl.ua/blogs/yakisne-inklyuzyvne-navchannya-to-do-list-dlya-dyrektora-shkoly>

УДК 614.2

*Паламарчук Б.В., студент 1 курсу
магістратури
Національний університет
біоресурсів і природокористування
України
Науковий керівник: Власенко Т.О.,
кандидат економічних наук, доцент
Національного університету
біоресурсів і природокористування
України*

АНАЛІЗ РИНКУ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Досить широкого розмаху в Україні набула діяльність приватних реабілітаційних центрів, які пропонують послуги з лікування людей, що страждають на алкогольну, наркотичну, та інші форми залежності. З ряду причин, попит на послуги приватних реабілітаційних центрів у суспільстві постійно зростає. Як правило, реабілітаційні центри зареєстровані громадськими, релігійними або благодійними неприбутковими організаціями, де утримуються люди. За даними Центру психічного здоров'я і моніторингу наркотиків та алкоголю Міністерства охорони здоров'я України, 1,7 мільйона українців потребують психіатричної та наркологічної допомоги. 58% цих випадків – зловживання наркотиками чи алкоголем. За оціночними даними, в Україні понад мільйон людей вживають наркотичні речовини. Останніми роками в медичних закладах було взято на облік майже 800 тисяч осіб, які мали певні проблеми з психоактивними речовинами. 350 тисяч осіб в Україні – люди, які вживають наркотики ін'єкційно. Також, згідно з інформацією Інституту метрики і статистики Вашингтонського університету, Україна посідає третє місце у світі

за ризиком смертності через вживання наркотиків, п'яте місце – за рівнем смертності через зловживання (залежність) психоактивними речовинами і шосте – за рівнем непрацездатності через розлади внаслідок вживання психоактивних речовин. Одна з причин такої ситуації – слабкий доступ до необхідної медичної та психосоціальної допомоги і низька якість такої допомоги. Саме тому, розвиток недержавних форм проведення реабілітаційної роботи є позитивним і перспективним напрямком [1].

В Україні, протягом останніх років реалізується Стратегія державної політики щодо наркотиків, якою визначено напрями і механізми скорочення незаконної пропозиції наркотиків та попиту на них, досягнення балансу в наркополітиці держави між каральними заходами щодо незаконного обігу наркотиків і забезпеченням їх доступності в медичних цілях. Стратегія реалізується шляхом прийняття Урядом щорічного Плану заходів з її реалізації.

Рис. 1. Звіт щодо наркоситуації в Україні за 2019 рік

Джерело: сформовано автором на основі [1]

В Україні дослідження поширеності вживання наркотичних речовин серед населення у віковій категорії 15-64 років не проводяться. Саме тому на сьогодні Україна не має повного обсягу зведеної інформації з цього питання. Однак деякі кроки для вивчення поширеності вживання наркотиків серед певних категорій громадян здійснюються. Так, в Україні з 1995 року на регулярній основі здійснюється опитування учнівської молоді в рамках міжнародного проекту «Європейське опитування учнів щодо вживання алкоголю та інших наркотичних речовин – ESPAD» (далі – ESPAD).

Рис.2. Вживання наркотичних речовин серед 15-17 річних осіб

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Цілі лікування, які визначені у Стратегії та плани їх реалізації зосереджуються на комплексному, інтегрованому застосуванні всіх компонентів лікувальної системи, їх взаємодії з опорою на доказово обґрунтовану методику, забезпечення доступності медичного обслуговування, розширення можливостей лікування, альтернативного покаранню. Також, зміна стратегічних пріоритетів лікування наркозалежних осіб в установах пенітенціарної системи (забезпечення доступності всіх видів послуг з лікування наркозалежності, виконання психосоціальних і фармакологічних програм (зокрема, детоксикації) в установах пенітенціарної системи, супроводження і контролю цього процесу та інше). Послуги з лікування фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів, спеціальних фондів та інших джерел, не заборонених законодавством України. Психіатрична допомога надається лікувальними закладами всіх форм власності та реалізується через спеціалізовані центри зниження шкоди, психіатричні та наркологічні лікарні, наркологічні диспансери, наркологічні кабінети в багатoproфільних лікувально-профілактичних закладах з надання первинної, вторинної, та третинної медичної допомоги, амбулаторно-поліклінічних закладах. Наявні форми отримання медичної допомоги особами з наркотичною залежністю: стаціонарна детоксикація – в усіх наркологічних і деяких психіатричних закладах; амбулаторна детоксикація – в усіх наркологічних закладах і амбулаторних підрозділах; лікарські консультації; ЗПТ з використанням метадону гідрохлориду та бупренорфіну; реабілітаційні програми. Стаціонарне лікування включає в себе: обстеження і короткочасне втручання; дезінтоксикацію; симптоматичну терапію; поступове купірування абстинентного синдрому; опіоїдну підтримуючу терапію; планування лікування; консультування та інше.

Отже, в Україні протягом останніх років спостерігається збільшення кількості осіб, які звертаються за лікуванням внаслідок вживання ПАР. Близько 69% від усіх осіб отримують лікування внаслідок вживання опіоїдів, 7% – внаслідок вживання канабіноїдів. В переважній більшості це молодь віком від 15 до 35 років. Поширеність вживання будь-яких наркотиків протягом життя серед українських учнів у віці від 15-17 років не вища за середньоєвропейський показник. Так, близько 85,7% опитуваних вживали алкогольні напої, близько 51% палили цигарки, та 8,7% вживали канабіноїди (ESPAD – 2019 рік). Заходи з питань профілактики та зниження рівня вживання ПАР в переважній більшості здійснюються неурядовими організаціями, які спрямовані на популяризацію здорового способу життя, шляхом проведення різноманітних навчально-просвітницьких заходів, розповсюдження засобів особистого захисту серед населення, в тому числі і серед вразливих його груп.

Список використаних джерел:

1. Аналіз діяльності приватних та благодійних реабілітаційних центрів які надають допомогу людям, що страждають на алкогольну, наркотичну, ігрову та інші форми залежності. Дотримання прав людини у цих закладах : сайт URL: <https://ecpl.com.ua/wp-content/uploads/2021/03/Doslidzhennia-.pdf>

2. ЗВІТ щодо наркотичної та алкогольної ситуації в Україні за 2019 рік : сайт URL: https://cmhmda.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/Zvit_shchodo_narkotychnoi_ta_alkoholnoi_sytuatsii_v_Ukraini_za_2019_rik.pdf

УДК 338.439.4

*Попова О.Л., д.е.н., професор, гол. наук. співр.
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
(м. Київ, Україна)*

ПЕРЕТВОРЕННЯ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СИСТЕМИ У КОНТЕКСТІ ЗЕЛЕНОГО КУРСУ ТА ІНКЛЮЗИВНОСТІ

Дестабілізація агропродовольчих систем, викликана пандемією COVID-19, викрила слабкі місця (труднощі забезпечення доступу до поживної їжі, згортання маломасштабних форм агровиробництва, проблематичність джерел доходів, вразливість країн, що залежать від імпорту продовольства). Разом з тим, дестабілізація каталізувала започаткування довготривалих перетворень агропродовольчих систем. Цей напрям визначений серед ключових у Глобальному плані гуманітарного реагування ФАО щодо подолання наслідків COVID-19 і знаходиться у центрі Європейського зеленого курсу (ЄЗК; EU Green Deal). Євросоюз одночасно здійснюватиме перехід до кліматичної нейтральності та подолання економічних наслідків коронавірусної кризи. Відтак інклюзивність – на часі, як щодо людей і малих виробників, так і участі країн у світових процесах і як гравців на світовому ринку (табл. 1).

Стратегія «Від ферми до виделки» (Farm to Fork, F2F), що знаходиться у центрі зеленого курсу ЄС, закладаючи основи сталих продовольчих систем, декларує інклюзивний ефект – усі громадяни і економічні суб'єкти через ланцюги поставок (у ЄС та інші країни) повинні отримати вигоду від справедливого переходу на зелений курс. Перехід до сталих продовольчих систем особливо важливий після пандемії COVID-19, оскільки гарантуватиме, що посткризове відновлення виведе суспільства на сталий шлях розвитку.

Таблиця 1.

Ключові напрями діяльності ФАО щодо реагування на COVID-19 і Європейського зеленого курсу щодо перетворення продовольчих систем

Програми ФАО	Європейський Зелений Курс
Глобальний план гуманітарного реагування.	Справедлива, здорова та стала продовольча система.
Економічна інклюзія і соціальний захист.	Удосконалення продовольчого ланцюга, зменшення екологічного та кліматичного сліду (декарбонізація).
Торгівля і стандарти безпечності харчових продуктів.	Стале агропродовольство (скорочення використання агрохімікатів, органічне виробництво).
Підвищення стійкості малих фермерів.	Зменшення втрат продовольства та відходів.
Запобігання наступної зоонозної пандемії.	Інновації, технології та інвестиції.
Перетворення продовольчих систем.	

Джерело: сформовано автором з використанням публікацій [1], [2].

За COVID-19 прискорилися висхідні тенденції діджиталізації (цифровізації), автоматизації і екологізації та дещо посилюються низхідні тенденції глобалізації (деглобалізації) та зайнятості і загалом економічної інклюзії (інтеграції) (рис. 1).

Рис. 1. Тенденції розвитку агропродовольчого комплексу, посилені за COVID-19.

Джерело: сформовано автором.

Основні фокуси змін агропродовольчих систем в узагальненому вигляді такі.

✓ Актуалізація продовольчої безпеки і більше того – продовольчого суверенітету. Продовольчий суверенітет (food sovereignty) передбачає розвиток місцевого виробництва продовольства на засадах інклюзії (з урахуванням культурних традицій місцевого населення, справедливості, гендерної рівності, солідарності – зокрема, коли місцеві фермери, як вразливі суб'єкти економічної діяльності, постачають молоко, фрукти, овочі для споживання учням у навчальні заклади, як вразливій категорії населення) і агроєкології. Тобто, йдеться про досягнення самозабезпечення населення за рахунок продовольства місцевого виробництва з дотриманням агроєкологічних методів.

✓ Перехід від позиції суто сільського господарства до агропродовольчого підходу – формування продуктових ланцюгів створення доданої вартості. Наразі застосовується в обмеженому вигляді щодо молочного тваринництва, насінництва окремих культур. Оскільки відбуватиметься деагратизація (перехід до меншої кількості і кращих робочих місць у первинному сільському господарстві), то важливо працювати над створенням більшої кількості робочих місць в агробізнесі. Багатофункціональність сільського господарства, а саме – постачальник продовольства, соціального забезпечення, екосистемних послуг, ландшафтною привабливості, до того ж останнім часом актуалізується його функція поглинача вуглецю (карбонове сільське господарство) – контрастує з продуктивістським підходом виключно максимального валового виробництва.

✓ Формування укорочених виробничо-збутових ланцюгів агропродовольства, щоб підвищити гнучкість і прогнозованість ринків; скоротити обсяги викидів парникових газів, що більші у довгих ланцюгах постачання; встановити баланс між світовими і місцевими товаропровідними ланцюгами. Суб'єкти виробництва повинні мати вигоди від постачання на ринок звичної і територіально ближчої до споживачів, свіжої, по сезону, менш обробленої їжі.

✓ Сталість і безпечність агропродовольства, агроєкологія. Реалізується новий підхід ЄС до категоризації продуктів – виокремлюються сталі продукти, формується законодавча рамка сталої продовольчої системи і вимоги до сталих продуктів харчування (sustainable foods), їх сертифікації та маркування (до 2023 р.). Це стане нормою для усіх розміщених на ринку ЄС продуктів. Сталий агропродовольчий продукт (нове на вітчизняних теренах поняття) включає екологічні характеристики сталості (скорочення застосування агрохімікатів, недопущення деградації земель, збезлісення, втрати біорізноманіття тощо), кліматичні (скорочення викидів парникових газів при виробництві та постачанні у контексті декарбонізації і кліматичної нейтральності ЄС) і соціальні (зокрема, дотримання прав працівників, що стане обов'язковою нормою регулювання у ЄС з 2025 р.). Передбачене Стратегією ЄС «Від ферми до виделки» зниження використання хімічних пестицидів і антимікробних препаратів для сільськогосподарських тварин на 50%, добрив на 20% до 2030 р., а також розширення органічного господарства до 25% сільгоспугідь позитивно позначиться на агроєкології і безпечності агропродовольства.

✓ Цифровізація у різних секторах агропродовольчої системи. Цифрові технології, викликані розширенням попиту на електронну комерцію і

агропродовольчі операції на базі платформ (механізми е-торгівлі, електронні платежі, точне сільське господарство, технологія блокчейн як елемент системи відстеження, моніторинг урожаю, погоди і кліматичних послуг для сільгоспвиробників тощо), мають набути поширення. Основне завдання наразі – цифрова інфраструктура, потоки даних і документів, які потрібно оцифрувати для полегшення процесів, що, як вважають фахівці, навіть передуватиме логістичній інфраструктурі.

Отже, пандемія COVID-19 – це ще один рецидив, поряд з активізованими останнім часом посухами, повеннями та іншими природними катаклізмами, що робить все очевиднішим взаємозв'язок між здоров'ям тварин → людей → суспільства → екосистем → планети. Для посилення природного бар'єру проти захворювань ще більше зросло значення агроєкології. Стратегія з імплементації ЄЗК базується на принципі інклюзивності – «нікого не залишати позаду» (з Фонду справедливого переходу (Just Transition Fund) надається фінансова підтримка менш розвиненим регіонам у реалізації зеленого курсу).

Однак, через те, що здатність людини діяти часто випереджає її здатність аналізувати, у результаті цивілізація зіштовхується з штормом проблем. І «процвітаюче майбутнє для кожного» вимагає спільних зусиль – інклюзії, включення усіх громадян у зміни цілей розвитку, виробництва, споживання, поведінки на користь сталих продуктів і загалом агропродовольчої системи.

Список використаних джерел:

1. Программа ФАО ответных мер и восстановления в связи с COVID-19. Мировые продовольственные системы находятся под угрозой. – URL: <https://www.fao.org/partnerships/resource-partners/covid-19/ru/>
2. Communication from the Commission. A Farm to Fork Strategy for a fair, healthy and environmentally-friendly food system. Brussels, 20.5.2020 COM(2020) 381 final. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0381>.

УДК 65.012.34

*Стасишина Д.Ю., студентка 2 р.н., 1 групи
спеціальності «Менеджмент організацій та адміністрування»
Резнік Н.П., д.е.н., професор*

*Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
м. Київ (Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Інклюзивний розвиток світового господарства заснований на такому типі економічного зростання, який дозволяє відчутти його результати кожному члену

суспільства, охоплюючи усі сфери його життя. Сучасні тенденції економічного розвитку країн світу вимагають нових критеріїв оцінювання успішності і ефективності державної політики в сфері виробництва і розподілу його результатів.

Викликом для логістики став карантин, який було введено у зв'язку із захворюванням на COVID-19, оскільки це дуже складна галузь, де під час запущеної коронавірусом кризи різні сегменти отримали зовсім не однакову шкоду.

На думку аналітиків, середньозваженим терміном відновлення логістики слід вважати 9 місяців. Уся німецька економіка після втрати 12,4% обсягів виробництва сягне докризового рівня не раніше другого кварталу 2021 р. Найбільші оптимісти говорять про 5–6 місяців, песимісти – про 2022 р.

Водночас доцільно зауважити, що якщо деякі транспортно-експедиційні компанії зазнали істотних збитків у часи пандемії, то існує низка таких, які успішно пройшли випробування на адаптивність та зробили рішучий крок уперед.

За 6 місяців 2020 р. компанія «Нова пошта» доставила понад 128 млн. посилок та вантажів, що на 32% більше, ніж за аналогічний період минулого року. Зростання обсягів пов'язане з тим, що клієнти почали робити більш дешеві покупки, але частіше. Така тенденція з'явилась на початку карантину і спостерігалася до травня, коли відбулося послаблення карантинних обмежень.

За період карантину компанія «Делівері» відкрила 59 нових відділень, нині вона нараховує 401 сателітне та партнерське відділення. Протягом першого півріччя 2020 р. у компанії істотно зріс вантажообіг. Так, порівняно з попереднім роком зростання перевезень вагою більше 30 кг склало понад 10%, а палет – 6%. З огляду на вищесказане бачимо нагальну потребу виокремлення пріоритетних напрямів розвитку логістики в умовах пандемії.

Детальніше розглянемо основні з них. Пандемія COVID-19 сприяє виходу з логістичного ринку слабких гравців, тобто це «ідеальний шторм». Ринок найближчим часом покинуть дрібні і деякі середні гравці, при цьому відбудеться низка банкрутств, поглинь, злиттів. З іншого боку, логістичні компанії, позиції яких є стійкими на ринку, матимуть можливість розширити свою частку ринку, зокрема прикладами цього є «Нова пошта», «Делівері».

Останнім часом динамічно розвивається тенденція до збільшення попиту на послугу «збірні вантажі». Спостерігається тренд до зменшення обсягів партій вантажів, які перевозяться, на противагу чому відбувається збільшення кількості відправлень «збірних вантажів». Саме розвиток аутсорсингу буде поштовхом для гравців ринку «заповнювати» транспортні засоби та групувати партії замовлення на взаємовигідних умовах.

Одним із головних трендів сучасності стає безконтактна кур'єрська доставка. Кінцевому споживачу пропонується найширший асортимент товарів з безконтактною доставкою додому. Задля уникнення громадських місць в умовах пандемії покупці готові переплачувати 5–10% від вартості за товари зі швидкою доставкою (1–3 дні)

Поліпшення сервісу, збільшення швидкості поставки, професіоналізація логістичних послуг стають необхідними чинниками, які допоможуть подолати стагнацію бізнесу. Подолати спад на ринку логістичних послуг та залишитися конкурентоспроможними зможуть лише ті компанії, що спроможуться вибудувати політику зменшення постійних і змінних витрат з найменшими втратами для бізнесу. Таким чином, окреслені вище тенденції функціонування логістичних компаній та ланцюгів поставок в умовах пандемії дадуть змогу їх більшості пристосуватися до змінних умов зовнішнього середовища, зберігши високі конкурентні позиції на ринку, зменшивши рівні логістичних витрат та підвищивши якість обслуговування клієнтів через надання різного спектру необхідних послуг.

Список використаних джерел:

1. Базиліук А. В., Жулин О. В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку. Економіка та управління на транспорті. 2015. Вип. 1. С. 19–29. 4.
2. Федулова Л. І. Інклюзивні інновації в системі соціально-економічного розвитку. Економіка: реалії часу. № 3 (25). 2016. С. 56–65.
3. «Делівері»: тест карантинном на адаптивність пройдено. URL: <https://logist.fm/news/deliveri-testkarantinom-na-adaptivnist-proydeno>
4. Логистические тренды 2020–2021 года: влияние пандемии COVID-19 на перевозки. URL: <https://www.retail.ru/articles/logisticheskie-trendy2020-2021-goda-vliyanie-pandemii-covid-19-na-perevozki>
5. «Нова пошта» підбила підсумки першого півріччя 2020 року. URL: <https://logist.fm/news/novaposhta-pidbila-pidsumki-pershogo-pivrichchya-2020-roku>

УДК 658.6

*Толпежнікова Т. Г., к.е.н., доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності,
Донецький державний університет управління
(м. Маріуполь, Україна)*

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТОМ СТВОРЕННЯ ОН-ЛАЙН ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID

Кризові явища, викликані пандемією COVID, в економіці відобразились не лише в країнах, що розвиваються, а й в розвинених країнах і торкнулися всіх галузей економіки. У цій ситуації неминуче слід очікувати зниження всіх економічних показників розвитку, що тягне за собою такі соціальні проблеми, як безробіття, бідність і зростання нерівності різних верств населення. В умовах оголошеної Всесвітньою організацією охорони здоров'я пандемії COVID, та вимушених простоїв багатьох галузей виробництва, особливо підприємств середнього та малого бізнесу, можна прогнозувати відчутне зростання безробіття, як і зниження доходів населення, його зубожіння. Ця ситуація вимагає пошуку нових форм ведення економічної діяльності у сфері торгівлі.

Також це передбачає зміну парадигми економічного розвитку у бік моделі інклюзивного розвитку та «нової економіки».

Успадкована українська економіка та її нова цифрова економіка ґрунтуються на різних цінностях. Перша, яку Україна успадкувала від радянського минулого, базується переважно на пошуках ренти та дешевих ресурсах. Нова цифрова економіка сфокусована на постійній інтеграції до світових ринків та конкурентоспроможності людського капіталу України. Поняття «нова економіка» має безліч різних трактувань, як у підручниках, і у наукових статтях. Якщо проаналізувати кожен, узагальнити та спробувати вловити основну суть, то вийде приблизно таке. Нова економіка – це синтез кількох найефективніших галузей економіки, націлених використання інновацій і заснованих на передових досягненнях ІТ-технологій.

Зміни українського торгового бізнесу, що відзначаються останнім часом, пов'язані, перш за все, з змінами характеристик споживчого попиту, діджиталізацією діяльності підприємств та процесів прийняття рішень покупців, насиченням ринку товарами, розвитком матеріально-технічної бази і вимагають від вітчизняних торгових підприємств впровадження в практику прогресивних управлінських технологій. З розвитком платіжних систем споживачі всіх населених пунктів отримують необмежені можливості здійснення покупок в мережі. Згідно проведених досліджень у 2019 році обсяг роздрібних продажів електронної комерції в усьому світі склав 3,53 трильйона доларів США, а виручка від електронної торгівлі, за прогнозами, виросте до 6,54 трильйона доларів США в 2022 році.[1] Пандемія COVID стала поштовхом до розвитку онлайн торгівлі. За даними CBR (компанії, що здійснює маркетингові дослідження в Україні) у першому півріччі поточного року кількість українських інтернет-користувачів, які купують що-небудь онлайн, зросла на 6 %, до 9,1 млн. Причому, 16 % з них замовляють доставку продуктів харчування, 20 % готові страви. Сьогодні інтернет-магазини є одним з найпопулярніших онлайн-видів діяльності у всьому світі [1].

У процесі аналізу етапів розвитку електронної комерції було встановлено, що однією з перших, що з'явилася на ринку, найбільш поширених і популярних систем електронної комерції є та, що передбачає взаємодію бізнес-до-споживача. Ця система являє собою модель взаємодії підприємств зі споживачами, що надає першим додаткові можливості для просування своїх товарів/послуг безпосередньо до споживачів, а другим – більше можливостей для вибору, забезпечуючи прямий (без будь-яких посередників) рух товарів/послуг від бізнесу до кінцевих споживачів за допомогою Інтернету. Для кращого розуміння специфіки системи B2C, яку доцільно порівняти з системами B2B та B2G, визначивши їх основні відмінні характеристики (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Порівняння систем електронної комерції B2C, B2B та B2G [2]

Система електронної комерції	Суб'єкти взаємодії	Цільова установка	Альтернативи впровадження у систему		
			продажі в	закупівлі	змішану
B2C	Бізнес та споживачі	Прямий продаж товарів / послуг кінцевим споживачам з використанням інтернет-технологій	Web-вітрини, Інтернет-магазини	—	Електронні аукціони
B2B	Два бізнеси (підприємства /компанії)	Встановлення та підтримання комерційних взаємовідносин між виробниками та дистриб'юторами	Web-вітрини, ТМ	ТМ	Обміни, аукціони, ТМ
B2G	Бізнес та уряд	Продаж товарів / послуг уряду (державним організаціям) з використанням інтернет-технологій	Торговельні майданчики (ТМ)		

Поява на ринку та розвиток електронної комерції, як свідчить міжнародний практичний досвід, змінила ключові фактори успіху, що забезпечують конкурентоспроможність багатьох суб'єктів господарювання. Якщо в доінформаційну епоху конкурентоспроможність організацій залежала передусім від їх внутрішнього потенціалу (тобто ресурсів і організаційних здатностей) та різного роду технологічних розробок, то в епоху формування мережевої економіки вона все більше залежить від розвитку електронної комерції, у т. ч. у формі B2C. Інтернет з кожним роком все глибше «вростає» у бізнес і, як наслідок, на ринку збільшується влада тих, хто володіє мережевою інфраструктурою. Постійно простежується приріст кількості підприємств-виробників, які достатньо легко та швидко отримують конкурентні переваги завдяки імітації досягнень своїх конкурентів та стає практично неважливо, де розміщені виробничі потужності або які саме технології використовуються для виробництва товарів. При цьому саме доступ до глобального ринку, пов'язаний з розвитком електронної комерції, відкриває перед цими виробникам нові можливості для зміцнення своїх конкурентних позицій на ринку. І тому у наш час, як слушно зауважують деякі науковці [3], традиційні сектори виробництва трансформуються в глобальні, в яких конкурентні позиції компаній на

локальному місцевому та загальнонаціональному ринках визначаються їх глобальними позиціями.

Варіанти форматів функціонування інтернет-торгівлі розрізняються за рівнем складності їх реалізації і відповідно за вартістю впровадження, обслуговування, а також за напрямками комунікаційної політики. Для магазину може бути запропонована наступна послідовність впровадження:

- інтернет-вітрина виконує переважно інформаційну функцію та є електронним каталогом товарів, який періодично оновлюється. Покупці мають можливість ознайомитися з асортиментом, що пропонує торговельне підприємство, і здійснити замовлення за телефоном або електронною поштою.

- Інтернет-магазин із неповним циклом обслуговування покупців, окрім функцій вітрини, приймає замовлення і формує рахунок на оплату. Система ведення електронних торговельних операцій частково інтегрована з бізнес-процесами підприємства, обробка замовлень може здійснюватися як вручну, так і за допомогою спеціальних комп'ютерних програм.

- Автоматичний інтернет-магазин здійснює повний цикл обслуговування - приймає замовлення, формує рахунок, приймає електронні платежі за товар і обробляє заявки на доставку товару.

- Покупці дивляться каталог товарів і оформляють замовлення через Інтернет, звертаючись до відкритої частини Web-сайту Інтернет-магазину.

- Інтернет-магазин використовується як спосіб доставки інформації про товар потенційному замовнику і отримання повідомлення про його наміри.

Основою онлайн-магазину є каталог продукції та система публікації на сайті цього каталогу. Тому однією з важливих задач є створення грамотного і класифікованого каталогу товарів. Крім інформації про товари, потрібно публікувати новини, довідкові та пізнавальні матеріали, все, що може бути корисно і цікаво споживачам, на які орієнтується у своїй діяльності приватне підприємство.

Список використаних джерел:

1. Толежнікова Т.Г., Маліч Л.А., Шишман Д.В. Управління проєктом створення інтернет-торгівлі для підприємств сфери ритейлу, як складової стратегії розвитку. The XXVI International Science Conference «Topical issues of practice and science», May 18–21, 2021, London, Great Britain. PP. 280-286. DOI - 10.46299/ISG.2021.I.XXVI.

2. П'ятницька Г. Т., Григоренко О. М. Електронна комерція B2C: розвиток у Східній Європі, ризики та ефект інституціонального витіснення. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/dec/20459/management-122-130.pdf>

3. Kotler P. T. Principles of Marketing / Philip T. Kotler, Gary Armstrong; 15th ed. London: Prentice Hall, 2013. 720 p.

4. COVID-19: Strategies for getting ahead of the pandemic crisis. URL: <https://www.mckinsey.com/business-functions/strategy-and-corporate-finance/our-insights/covid-19-strategies-for-getting-ahead-of-the-pandemic-crisis>

УДК 330.3:616-036.21COVID-19-048.38

*Щерба А.Л., студентка 2 р.н., 1 групи
Спеціальності «Менеджмент організацій та адміністрування»*

*Резнік Н.П., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ (Україна)*

МОЖЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЯК ЗАСОБУ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID- 19

Уповільнення економічного зростання характерне не тільки для ряду країн, що розвиваються, але і для розвинених, стимулюючи коригування інструментів поточного фінансово-економічної та соціальної політики, одночасно активізує зусилля і стратегічні напрямки. До їх числа належить пошук нової моделі соціально-економічного розвитку, здатної відповісти на актуальні питання, що стоять перед економікою та суспільством. Варто відзначити комплексний зміст проблеми зростання та його інтегрованість у структурні реформи, які забезпечують диверсифікацію економіки та перехід її на зелені принципи (збільшення частки відновлюваних джерел енергії). Важливо мати залучення до процесу розвитку різноманітних секторів економіки (не тільки високотехнологічних) при акценті на інфраструктуру в якості необхідної умови його стійкості.

Можна визначити ключові моменти у визначенні інклюзивного зростання:

- ширші цілі (не тільки збільшення доходу чи ВВП);
- всебічний розвиток людського капіталу;
- скорочення нерівності та бідності;
- важливість активної участі в економічному житті, а не лише у розподілі доходу;
- отримання вигоди широким верствам населення, особливо дітьми, жінками, людьми похилого віку;
- дбайливе використання природних ресурсів та захист довкілля [2].

Акцент на концепцію інклюзивного зростання під час пошуку адекватних моделей соціально-економічного розвитку вважатиметься виправданим з позиції ключових викликів, які стоять перед сучасною цивілізацією.

Коронавірус, що охопив світ, багато аналітиків порівнюють з часом Великої депресії. І Україні її не було, хоча в недалекому минулому довелося пережити в 90-ті роки. XX ст. розпад країни, перехід економіки на ринкові відносини та криза 98-го, криза 2008 року [1].

Обмеження, викликані боротьбою з коронавірусною інфекцією, негативно вплинули на економіку України. Розглянемо ключові негативні зміни:

- Перша хвиля коронавірусу торкнулася невеликих компаній, які були змушені скорочувати персонал і припиняти роботу.

- Постраждав нафтогазовий сектор. Він традиційно залежить від держпідтримки, що у період пандемії було скорочено.
- Яскраво виявилася необхідність реформ у багатьох галузях економіки.
- Стрімке зростання онлайн-активності спричинило нові ризики, зокрема, пов'язані з кіберзлочинністю.
- Серйозної трансформації зазнали ланцюжки поставок. Багатьом підприємствам довелося негайно змінювати постачальників та контрагентів.

В умовах сформованої пандемії Міністерством економіки України було розроблено та затверджено «Програму підтримки малого та середнього бізнесу для подолання наслідків коронавірусної інфекції». Основна підтримка, яку надає держава, спрямована на дев'ять сфер, що включають 22 галузі економіки, що об'єднують понад 4 млн осіб: авіап перевезення, культура, спорт, готельний бізнес і туризм, громадське харчування та інші [3].

Інклюзивний розвиток економіки є доволі перспективним напрямком відновлення економіки України в період пандемії корона вірусної інфекції. У межах стратегії інклюзивного розвитку можна виділити п'ять пріоритетних напрямів.

1. Якісне відтворення людського потенціалу та ефективне його використання. Відтворення людського потенціалу передбачає створення умов накопичення населенням запасу здоров'я, компетенцій, творчої, підприємницької і громадянської активності, необхідні реалізації індивідуальних і громадських цілей. Вчені виділяють безліч індикаторів, що дозволяють оцінити відтворення та використання людського потенціалу.

2. Прискорений розвиток високотехнологічних виробництв та послуг.

Розвиток високотехнологічних виробництв та послуг передбачає виробництво наукомісткої продукції та послуг за допомогою інноваційних технологій, конкурентоспроможних на світовому ринку. Основна мета держави у межах реалізації цього напрямку – прискорення технологічного розвитку України, збільшення кількості організацій, що здійснюють технологічні інновації, до 50 відсотків їх загальної кількості.

3. Удосконалення інституційного середовища та формування сприятливого бізнес-середовища. Беручи за основу визначення інституційного середовища розвитку економіки України як сукупності основних соціальних, політичних та юридичних правил, що включають норми та правила соціального життя суспільства, а також базові правові норми, сформулюємо основні шляхи її вдосконалення:

- вдосконалення законодавства в галузі підприємництва та підтримка підприємницької діяльності, що включають інструменти розвитку територій,
- стимулювання інвестиційної діяльності
- формування компетенцій та цінностей, необхідних для створення та управління бізнесом у сучасних умовах.

4. Зростання експортного потенціалу. Зростання експортного потенціалу передбачає стимулювання експорто-орієнтованого виробництва та послуг.

5. Екологізація виробництва та забезпечення екологічної безпеки. Екологізація виробництва передбачає трансформацію сучасного виробництва у чисте, високоефективне та технологічно досконале, що забезпечує екологічну захищеність природи та суспільства. Функціонування екологічно безпечної економіки, що забезпечує раціональне ресурсоспоживання, засноване на концепції сталого розвитку, що широко обговорюється сьогодні. Так звана зелена економіка відрізняється оптимальною галузевою структурою, що передбачає пропорційність у розвитку природо експлуатуючих, обробних та переробних галузей.

Отже, було зроблено висновок, що інклюзивна економіка може бути інструментом виходу з кризи за умов пандемії. Задля реалізації пріоритетних напрямів стратегії інклюзивного розвитку Україні потрібна кардинальна перебудова. В даний час підготовлено нормативну базу для модернізації економіки країни. Перспективними напрямками нової моделі економіки, можна назвати існуючі показники розвитку людського потенціалу, експортного потенціалу, екологічної безпеки та інноваційного виробництва до гранично критичних. Тільки в цьому випадку можлива побудова інклюзивної економіки.

Список використаних джерел:

1. Бураковський І. Коронавірус: епідемія як економічний шок. ZN.UA. 2020. URL: <https://rpr.org.ua/news/koronavirus-epidemiia-iak-ekonomichnyy-shok>
2. Інклюзивний розвиток економіки в умовах глобальних викликів сьогодення: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Харків, 1–28 лютого 2020 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 229 с.
3. Структурні зміни як основа інклюзивного розвитку економіки України : монографія / [Бобух І.М., Кіндзерський Ю.В., Фащевська О.М. та ін.] ; за ред. д.е.н. І.М. Бобух ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2020. – 516 с

Oksana V. Perchuk,
As. Professor, PhD,
National University of Life and Environmental
Sciences of Ukraine
Yang LuPing,
Student, Faculty of Agricultural Management
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)

CHALLENGES OF THE COVID-19 PANDEMIC TO THE WORLD'S ECONOMIC AND SOCIAL SPHERE

Assessing the impacts of the COVID-19 crisis on societies, economies and vulnerable groups is fundamental to inform and tailor the responses of governments and partners to recover from the crisis and ensure that no one is left behind in this effort. While there is no way to tell exactly what the economic damage from the global COVID-19 coronavirus pandemic will be, there is widespread agreement among economists that it will have severe negative impacts on the global economy. Early estimates predicated that, should the virus become a global pandemic, most major economies will lose at least 2.9 percent of their GDP over 2020. This forecast was already restated to a GDP loss of 4.5 percent. To put this number in perspective, Global GDP was estimated at around 87.55 trillion U.S. dollars in 2019 – meaning that a 4.5 percent drop in economic growth results in almost 3.94 trillion U.S. dollars of lost economic output [1].

The news reports that most governments wish to return to business-as-usual as fast as possible, while NGOs, for example, want any financial injection provided by the state to lead to meaningful changes for increased resilience and solidarity, and hence prioritize health and economic relief for workers and communities. The search for a scapegoat on whom to blame the disease resulted in an ‘infodemic’ of misinformation on the disease [2] and the vaccines which hinders discussing policies to address the underlying drivers and pressures. This is a serious problem.

Addressing state in terms of state, policy measures focus on reducing infection risks through, for example, quarantine, testing, contact tracing; closure of schools and businesses, promotion of personal protective equipment and vaccines. Such measures positively influence the rate of COVID-19 infection world-wide. However, the effect differs per measure and across locations and social groups. Moreover, measures come with significant economic, social, health and political costs.

First, strategies for avoiding infection, such as social distancing, restrictions on social mobility, hand washing and access to PPE make little sense to slum dwellers, homeless people, day laborers, and refugees. 70 million forcibly displaced people who live in precarious circumstances are increasingly exposed to COVID-19. WHO recommendations to protect against infections do not take account of households that do not have direct access to water and sanitary facilities, or to healthcare providers [3].

Second, many countries have focused on lockdowns to minimize the spread of infection. There have been geographical and temporal variations in response strategies – with some countries like the United States, Sweden, Brazil and Russia delaying action in the initial stages and other countries such as India issuing quick lock-downs and subsequently opening up. At the height of lockdown popularity in policy, the majority of countries had closed down most economic activity. That by 31 December 2020 all countries worldwide were in some form of lockdown in a bid to restrict contacts, movements and transportations, and manage public health at entry points. No clear link is seen, however, between infection level and stringency of the measures, but this may also be because of the paucity of accurate data for many developing countries.

While lockdowns may have reduced the rate at which the infection spreads, lockdowns have further eroded local food systems by blocking people’s access to their fields; compromised their access to inputs because of disrupted food supply chains and

increased prices; and reduced labor availability. The FAO food price index, based on the average of five commodity groups, initially dropped in the first half of 2020, but is on the rise since then, with the value in January 2021 coming close to the 2008 value of 117.5, potentially creating “a crisis within a crisis”. The position of supermarkets has often been strengthened vis-a-vis local food systems, further contributing to concentration of decision-making power in transnational corporations and erosion of governmental regulation. Moreover, these measures have led to hunger, deprivation, police brutality, and millions of people walking to their villages, such as in India, where all transport was suspended.

Third, vaccines are a critical measure to reduce vulnerability. There is still vast uncertainty regarding the distribution of vaccines to poorer countries within the next two years, with wealthier countries stockpiling vaccines for their populations. In 2020, the term ‘vaccine nationalism’ emerged during the global effort to develop a vaccine against COVID-19. The term refers to an “act of reserving millions of doses of new vaccines for domestic use during a trans-national public health crisis” [4]. In August 2020, the high income countries representing 13% of the global population had ordered 2 billion doses, exceeding the initial global manufacturing capacity. This is problematic as it is socially and economically counterproductive, and the further dissemination of the virus can result in new mutations prolonging the pandemic and may backfire on the global North. The solution to address the systemic inequality is being sought in the new WHO mechanism ‘COVID19 Vaccine Global Access Facility’, having the commitment to deliver vaccines to cover 20% of participating countries’ population.

Finally, globally, the stay-at-home order has exacerbated the risk of domestic violence in situations of forced close proximity combined with economic disaster[4]. Violence against children is growing, with increasing phone calls for help since schools have been closed. In other words, the bulk of measures to reduce vulnerability have had enormous side effects especially on under resourced people.

COVID-19 policies have also included many food, financial and employment measures to support those who cannot access food or are affected by the other policy measures. Some governments have food and income distribution programmes, but with limited coverage, especially in the global South. Social protection measures initiated by 144 governments focus on special social grants, unemployment protection, miscellaneous social protection measures, job protection, housing and basic services and food allocation. The question is whether governments can scale up and sustain these over the longer-term, and in doing so do not exacerbate pre-existing social inequalities [5].

References:

1. Impact of the coronavirus pandemic on the global economy - Statistics & Facts. Retrieved from: <https://www.statista.com/topics/6139/covid-19-impact-on-the-global-economy/>
2. J. Zarocostas. How to fight an infodemic. Retrieved from: The Lancet, 395 (10225) (2020), p. 676, 10.1016/s0140-6736(20)30461-x

3. Brown, C. S., Ravallion, M., & Van De Walle, D. (2020). Can the World's Poor Protect Themselves from the New Coronavirus? (No. w27200). Retrieved from: National Bureau of Economic Research. January 12, 2021.
4. A. Rutschman. Is there a cure for vaccine nationalism? Retrieved from: *Current History*, 120 (822) (2021), pp. 9-14, 10.1525/curh.2021.120.822.9
5. C. Bamba, R. Riordan, J. Ford, F. Matthews. The COVID-19 pandemic and health inequalities Retrieved from: *Epidemiol Community Health*, 74 (11) (2020), pp. 964-968, 10.1136/jech-2020-214401

СЕКЦІЯ 2. МОЖЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ ТА ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

УДК 333

Артемчук Л.М., к. пед. н, доцент

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна*

Діджиталізація в Україні

В умовах ринкової економіки, під час жорсткої конкуренції, швидкої зміни технологій, професій, використання Інтернету цифрові технології вийшла на новий рівень важливості для бізнес організацій. Сьогодні все частіше звучить слово діджиталізація чи диджитизація (англ. digitization — /ˌdɪdʒɪtaɪˈzeɪʃən/) , що означає переведення інформації в цифрову форму. Більш технологічне визначення: цифрова трансмісія даних, закодованих у дискретні сигнальні імпульси. Результатом є подання об'єкта, зображення, звуку, докуме або сигналу (як правило, це аналоговий сигнал) шляхом генерації ряду чисел, що описують дискретний набір точок. Результат називається цифровим представленням або, точніше, цифровим зображенням для об'єкта та цифровою формою для сигналу.[1]

І поки філологи ще визначаються з правописом, підприємства використовувати можливості діджиталізації за всіма можливими напрямками та формами: клієнтський досвід; партнерство та колаборація; робота з даними; впровадження інновацій; HR-стратегія та культура; управління цінністю тощо.

Діджиталізація включає в себе автоматизацію, оцифрування даних, використання всіх технологічних можливостей для розвитку бізнесу. Westerman et al трактує діджиталізацію, як використання технології для кардинального підвищення продуктивності підприємств. Керівники в усіх галузях промисловості використовують такі цифрові досягнення, як аналітика, мобільність, соціальні медіа та розумні вбудовані пристрої – та покращують їх використання такими традиційними технологіями, як ERP – щоб змінити відносини з клієнтами, внутрішні процеси та ціннісні пропозиції [2].

В Рейтингу глобальної цифрової конкурентоспроможності [3] порівняльна оцінка країн здійснюється за їхньою здатністю сприймати і ефективно використовувати цифрові технології як засіб, що забезпечує трансформацію практики регулювання, моделей бізнесу та суспільства в цілому. Ця оцінка проводиться на базі трьох комплексних факторів, які отримали такі узагальнені найменування: знання, технологічне середовище, відкритість майбутньому, які в свою чергу розбиваються на підфактори. У 2019 році до п'ятірки найкращих входили: США, Сінгапур, Швеція, Данія та Швейцарії. Україна по даному рейтингу займає 60 місце із 63 країн цього рейтингу.

У 2018 році Кабінет Міністрів України прийняв концепцію розвитку цифрової економіки. Документ прогнозує збільшення ВВП і обсягів іноземних

інвестицій. В Україні можна виділити 5 пріоритетних напрямів цифрової трансформації. [4]

1 . Охорона здоров'я. Це електронні записи до лікарів зі збереженням даних. За таким же принципом працює телемедицина, що забезпечує онлайн-консультації будь-яким лікарем, незалежно від місця розташування пацієнта. Система включає в себе базовий моніторинг ключових показників організму для правильної діагностики. Цифрова оптимізація підвищить ефективність надання швидкої медичної допомоги, розподіляючи виклики між бригадами з урахуванням локації виклику, суті звернення, кваліфікації персоналу і швидких маршрутів.

2. Освіта. 2018 року Європейська комісія ухвалила план дій в галузі цифрової освіти. Документ описує, як Європейський Союз може допомогти окремим особам, освітнім установам і системам освіти краще адаптуватися до життя і роботи в епоху стрімких цифрових змін шляхом: використання цифрових технологій для викладання і навчання, розвитку відповідних цифрових компетенцій і навичок для трансформації, поліпшення освіти за рахунок аналізу даних і прогнозування.

3. Місто. Тренд сучасного світу — урбанізація і створення інноваційних екосистем в межах міста чи агломерації. За даними Департаменту ООН з економічних і соціальних питань, до 2050 року 68% населення світу проживатиме в містах. Концепції «розумних міст» були прийняті в Китаї (2013), Індії (2014 року), США (2015). Проекти передбачають спрощення будівництва, транспортних рішень і створення кругової економіки в межах заданих територій.

4. Будівництво. Незважаючи на те що індустрія будівництва та операцій з нерухомістю принесла в 2018 році в бюджет 41,83 млрд гривень, сфера потребує підвищення ефективності шляхом цифровізації. Істотно спростити первинні етапи будівництва може ІКТ-рішення, що збирає дані про комунікації на ділянці будівництва. Компанії не будуть проходити кола бюрократичного пекла, збираючи потрібні довідки про каналізацію, кабелі телекому, інші стратегічно важливі для країни канали зв'язку. При цьому це знижує ризики неякісних робіт, часто пов'язаних з допущеними помилками на перших етапах підготовки. Впровадження єдиної державної системи об'єднує відомства, при цьому спрощуючи ведення бізнесу.

5. Енергетика. Енергетична сфера — індустрія, багато в чому визначає незалежність України в контексті геополітичного протистояння. У цьому контексті важливим є видобуток, а програмне забезпечення може створювати і адаптувати карту газових родовищ, стежити за обсягами видобутку і зберіганням газу в ПГС. Програмне забезпечення за інтеграції в суміжні системи може оцінювати перспективи родовищ, розподіляти ризики.

Список використаних джерел:

1. Оцифрування: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Оцифровування>

2. Гудзь О. Є. Цифрова економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2018. No 2(24). С. 4–12.

3. The IMD World Digital Competitiveness Ranking 2019, P. 138. URL: <https://www.imd.org/wcc/worldcompetitiveness-centerrankings/world-digitalcompetitiveness-rankings-2019>.

4. Погойда В. Де насправді потрібна діджиталізація в Україні <https://biz.nv.ua/ukr/experts/pyat-kitov-ukrainskie-industrii-nuzhdayushcheesya-v-didzhitalizacii-50046812.html>

УДК 330.341.1

*Артюх Т.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

*Мяснянкін К.Ю. студентка
гуманітарно-педагогічного факультету
Національного університету біоресурсів і природокористування України
(м.Київ, Україна)*

ІНСТРУМЕНТИ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ

Основним бар'єром для впровадження інклюзивної парадигми в агропродовольчій сфері є високий рівень

взаємної недовіри між учасниками ринку. Саме тому першим вектором інклюзивної реконструкції є формування нового світоглядного наративу на основі принципів довіри та взаємодії. Драйвером цього процесу повинна бути держава за активної участі агропродовольчих компаній та місцевих громад. Держава має розробити спільно з іншими суб'єктами агропродовольчої сфери «Стратегію інклюзивного розвитку до 2030 року» із визначенням пріоритетів та цільових показників. О теоретичні узагальнення і розроблено методичні принципи, на основі яких запропоновано вирішення важливої наукової проблеми інклюзивного розвитку агропродовольчих вертикально-інтегрованих компаній та агропродовольчої галузі України. [1].

Основними причинами та базовими соціальними передумовами виникнення концепції інклюзивного розвитку є недосконалість існуючої глобальної економічної моделі, наявність суттєвих диспропорцій у розвитку окремих регіонів світу, зростання майнової нерівності, невирішеність проблем бідності та безробіття, а також необхідність забезпечити більш справедливий розподіл суспільних благ. З цієї точки зору концепція інклюзивного розвитку є логічним продовженням споконвічного прагнення людства до суспільства, заснованого на справедливому розподілі ресурсів та рівному доступу до них.

Трансформація парадигми розвитку суспільства обумовлена об'єктивно в умовах обмеженості ресурсів, транспарентності, досягнення екстремумів добробуту та споживання в розвинутих частинах світу при високому рівні нерівності та бідності. Стратегічною метою впровадження концепції інклюзивного розвитку є забезпечення стійкого прискореного зростання із ліквідацією соціально-економічної нерівності у розподілі його результатів, розв'язання проблеми відчуження громадян від праці та її результатів, подолання бідності, досягнення соціальної справедливості у розподілі суспільного багатства, створення умов щодо доступності матеріальних та духовних благ для усіх верств населення шляхом стимулювання зайнятості у секторах із найвищим рівнем оплати праці; заохоченням розвитку індивідуального підприємництва.

Концепція інклюзивного розвитку містить певні сутнісні протиріччя, які мають бути вирішені задля подальшого її впровадження за допомогою удосконалення інституційного середовища. При вирішенні проблем подолання нерівності, бідності та розвитку людського потенціалу необхідно враховувати специфіку країни, галузі, орієнтуватись на необхідність забезпечення економічного зростання (особливо для бідних країн), не допускати надмірного посилення впливу держави й порушення принципів вільного ринку[2].

Викликом для інклюзивності в сучасному світі є концентрація технологічної влади як і економічної влади у технологічних гігантів. Таке зосередження влади перерозподіляє фінансово-економічні потоки від дрібних бізнесів до потужних корпорацій, які володіють на основі патентного права унікальними технологічними рішеннями.

Використання Digital-інструментів та штучного інтелекту як інструментів для контролю та нагляду за громадянами практикують як корпорації, так і держави.

З точки зору створення суспільства добробуту дискусійним питанням є рівень технологічного контролю життя особистості з огляду на рівень проникнення технології у повсякденне життя. Знаходження точки розумної рівноваги між забезпеченням безпеки людини та рівнем контролю його дій є актуальною науковою та практичною задачею.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb/webproc4_1?pf3511=64742
2. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2021. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/sustainable-development-goals-2021-baseline-national-report.html>

УДК 330.338.1

*Гопка М.Д, Маленко М.В.,
магістри 1-го року навчання
факультету аграрного менеджменту
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м.Київ, Україна)
Науковий керівник:
Шинкарук Л.В., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ

Агропромисловий комплекс в економіці України є невід’ємною частиною соціально-економічного становища суспільства. Одним із важливих напрямків стратегії розвитку сільських територій є вирішення ряду питань, пов’язаних із створенням умов для ефективного розвитку сільськогосподарських підприємств та існування робочої сили.

Ми погоджуємося із думкою інших фахівців і вважаємо, що на разі, ключовими проблемами розвитку аграрного сектору економіки України є:

- низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва;
- ризики збільшення виробничих витрат через зростання зношеності техніки;
- переважання використання застарілих технологій, при зростанні вартості невідновлювальних природних ресурсів в структурі собівартості;
- значні втрати продукції через недосконалість інфраструктури аграрного ринку, логістики зберігання;
- відсутність мотивації виробників до дотримання агроекологічних вимог виробництва;
- обмежена ємність внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції та продовольства, обумовлена низькою платоспроможністю населення;
- незавершеність земельної реформи [1].

Необхідно зазначити, що аграрний сектор України має складну структуру, оскільки до нього слід віднести:

- 1) галузі, що виробляють засоби для сільськогосподарського виробництва та інших галузей;
- 2) сільськогосподарське виробництво;
- 3) галузі, що здійснюють переробку, збереження, транспортування продукції із сільськогосподарської сировини, доведення її безпосередньо до споживача;
- 4) виробничу та соціальну інфраструктуру цієї сфери.

Кожна з галузей аграрного сектору економіки виконує свою роль у процесах відтворення економіки, але основою є сільськогосподарське виробництво. Зазначена роль сільського господарства у системі аграрного сектору економіки зумовлена тим, що кінцевим продуктом усього комплексу є сільськогосподарська продукція [2].

Однак, наразі ключовим сектором економіки України є сільське господарство. Розвиток цієї галузі вимагає великої уваги. Через деіндустріалізацію сільськогосподарського виробництва та деградацію сільських територій Україна відстає від розвинених країн за продуктивністю праці в сільському господарстві [3].

На нашу думку, сприяння розвитку сільського підприємництва має стати стійким і критичним чинником економічного розвитку нашої країни. Ключовою складовою розвитку аграрного сектору країни є комплексний розвиток сільських територій, метою якого є забезпечення стабільного розвитку сільськогосподарського виробництва, сільського підприємництва, покращення умов праці та життя, охорона навколишнього середовища, відновлення та стале використання природних ресурсів [4].

Отже, Україна повинна розвивати виробничі потужності сільського господарства. З огляду на досягнення у розвитку сільського господарства, багато проблем в Україні ще потрібно вирішити. Особливо для розвитку та процвітання сільського господарства України цінова політика потребує серйозних змін. Сільському господарству потрібні стабільні ціни, орієнтуючись на які виробники могли б визначати оптимальний обсяг виробництва продукції. Головною ланкою постреформованого аграрного виробництва повинен стати ціновий механізм.

Список використаних джерел:

1. Воронюк Т.А., Сучасний стан та перспективи розвитку сільськогосподарства в Україні: ВЕБ-САЙТ. URL: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/68342.doc.htm (дата звернення: 05.10.2021).
2. Ivanyuta V.F. Ahropromyslovyy sektor yak osnova rozvytku ekonomiky silskykh terytoriy v umovakh yevrointehratsiynykh protsesiv [The agro-industrial sector as a foundation of the development of the economy of the agricultural regions under the circumstances of the eurointegrational processes]: ВЕБ-САЙТ. URL: <http://www.economy.nayka.com> [IN UKRAINIAN].
3. Основні проблеми, які гальмують розвиток сільського господарства: ВЕБ-САЙТ. URL: <https://agropolit.com/news/12029-ekspert-nazvav-osnovni-problemi-yaki-galmuyut-rozvitok-silskogo-gospodarstva-v-ukrayini> (дата звернення: 05.10.2021).
4. Про схвалення Концепції стимулювання розвитку підприємництва на сільських територіях до 2030 року: ВЕБ-САЙТ. URL: <https://minagro.gov.ua/ua/npa/pro-shvalennya-koncepciyi-stimulyuvannya-rozvitku-pidpriyemnictva-na-silskih-teritoriyah-do-2030-roku> (дата звернення: 05.10.2021).

УДК 339.137.2:631.11

*Жуковський М.О., асистент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ТА РОЗВИТКОМ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розвиток сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах ринкової економіки можливо забезпечити шляхом сформованої системи управління їх конкурентоспроможністю. При цьому повинні враховуватися фактори впливу зовнішнього і внутрішнього середовища. У цьому зв'язку потребує удосконалення система управління формуванням і розвитком конкурентоспроможного потенціалу сільськогосподарських підприємств, який у просторі та часі повинен заздалегідь адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Слід зазначити, що у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах механізм управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу ще не остаточно відпрацьований. Це можна пояснити недостатністю дослідження даного питання в теоретичному і методичному плані, що визначає необхідність його подальшої розробки.

В економічній літературі існують різні підходи до розкриття сутності поняття «потенціал». Потенціал є складною економічною системою, якій притаманні певні властивості. Це динамічна структура, складові елементи якої повинні бути адекватними характеристикам продукції і послуг, що виробляються на підприємстві, елементи потенціалу функціонують у сукупності, що потребує досягнення збалансованого співвідношення між ними, та для них діє закон синергії.

На думку Нестеренко С.А., конкурентний потенціал – наявність можливостей усього ресурсного потенціалу, які здатні привести підприємства до виробництва конкурентоздатної продукції та результативної діяльності [3].

Н. Краснокутська, конкурентоспроможність потенціалу підприємства розглядає як комплексну порівняльну характеристику потенціалу, яка відображає рівень переваги сукупності індикаторів якості використання ресурсів та організації взаємозв'язків між ними, що визначають ефективність потенціалу на певному ринку в певний проміжок часу щодо сукупності індикаторів підприємств-аналогів [4]. За визначенням А. Воронкової конкурентоспроможний потенціал є сукупністю виробничо-фінансових, інтелектуальних і трудових можливостей підприємства, які забезпечують йому стійкі конкурентні позиції на ринку [1].

Провівши ґрунтовний аналіз сільськогосподарських підприємств Миронівського району Київської області ми прийшли до висновку, що кінцева результативність більшою мірою залежить від системи менеджменту, ніж від:

технічного, біологічного, трудового та економічного потенціалів. Така позиція підтримується і професором Гудзинським О.Д. і обґрунтовується ним цільовою спрямованістю системи управління по забезпеченню конкурентоспроможності підприємств шляхом реалізації таких напрямків дій як: формування портфелем стратегій розвитку підприємств; створення технічних можливостей для реалізації стратегій розвитку; модернізація організаційного і самого управлінського потенціалів на принципах упереджувальності їх до можливих змін у зовнішньому середовищі з орієнтацією на інноваційну модель розвитку; забезпечення ефективного використання потенціалу підприємств через сформовану результативну систему управління можливостями [2].

Для більш поглибленого дослідження вагомості системи управління на діяльність підприємства нами встановлено взаємозв'язок рівня управлінського потенціалу та результативних показників господарювання результати яких представлено на рис. 1.

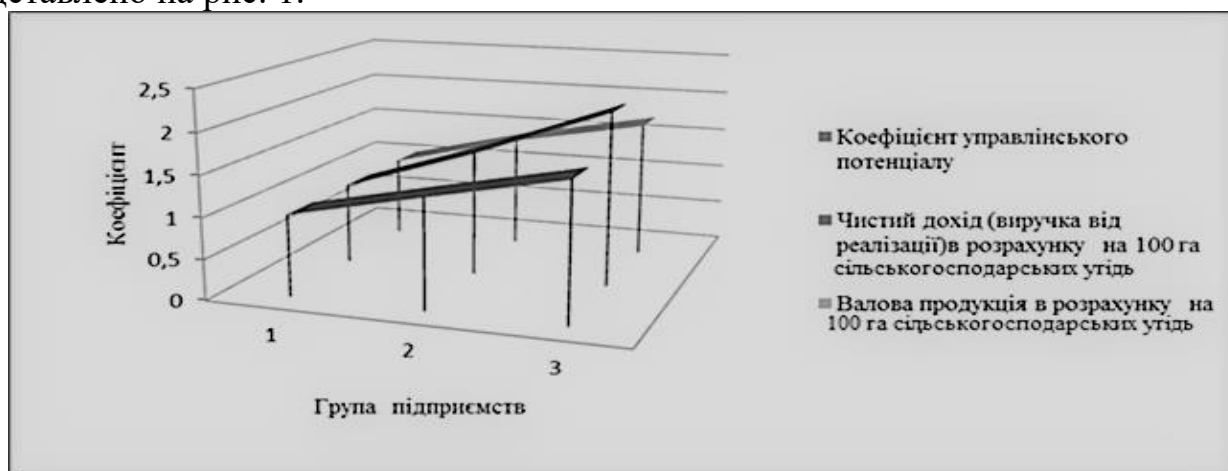

Рис. 1. Взаємозалежність управлінського потенціалу та результативності показників господарювання в сільськогосподарських підприємствах Миронівського району Київської області

Джерело: власні дослідження автора

Дані рисунка 1 свідчать про паралельність підвищення як управлінського потенціалу так і результативних показників, де із підвищенням коефіцієнта управлінського потенціалу 1,67 рази в порівнянні I до III груп збільшується чистий дохід (виручка від реалізації) та валова продукція в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь відповідно в 2,13 та 1,69 рази.

Оцінку конкурентних позицій розглядаємо за такими критеріями оцінки, як рівень: екологічного, економічного, соціально-інституціонального, інноваційного, управлінського потенціалів та рівня розвитку ринку.

Для формування результативної системи управління конкурентоспроможним потенціалом сільськогосподарських підприємств необхідно враховувати вимоги системного та інших підходів з виділенням: цільової спрямованості системи управління формуванням потенціалу підприємств, деталізованих цілей і задач, методологічного інструментарію, механізмів управління, технологій управління, ресурсного забезпечення, оцінки результативності.

При оцінюванні фактичного рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств перш за все необхідно оцінити його конкурентоспроможний потенціал. Особливістю методів такої оцінки є комплексність. Зміни, які відбуваються в тому або іншому елементі конкурентоспроможного потенціалу підприємства, впливають і на інші елементи системи, викликаючи в них відповідні зміни. Такий тісний взаємозв'язок ми можемо спостерігати за результатами наших досліджень, де управлінський потенціал, або рівень організаційного розвитку напрямку впливає на результативні показники діяльності сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел:

1. Воронкова А.Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация: монография / А.Э. Воронкова. – [2-е изд.] – Луганск: И-во ВНУ им. В. Даля, 2004.- 320 с.
2. Гудзинський О.Д. Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико-методологічний аспект) / О.Д. Гудзинський, С.М. Судомир, Т.О. Гуренко: монографія. – К. : ПК ДСЗУ, 2010. – 212 с.
3. Гудзинський О.Д. Формування результативної системи управління конкурентоспроможністю підприємств: методологічний аспект: монографія / О.Д. Гудзинський, С.А. Нестеренко. – Львів: «Ліга - Прес», 2014. – 420 с.
4. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч.посіб. / Н.С. Краснокутська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.

*Нечепорук А.І., студентка
Артемчук Л.М., науковий керівник,
к.пед.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПРОЦЕСОМ

Однією із основних діяльностей кожного підприємства є виробничий процес, що в свою чергу складається з сукупності взаємозалежних основних, допоміжних і обслуговуючих процесів праці і знарядь праці з метою створення споживчих цінностей - корисних предметів праці, що необхідні для особистого або виробничого споживання. На підприємствах здійснюються різноманітні виробничі процеси і їх поділяють за такими ознаками: призначення; ступінь автоматизації; перебіг у часі; складність.

В свою чергу за призначенням виробничі процеси поділяють на основні, допоміжні та обслуговуючі. За ступенем автоматизації поділяються на механізовані, ручні, автоматичні та автоматизовані. А за перебігом у часі вирізняють дискретні, тобто перервні, та безперервні.

Предмети і знаряддя праці, що є речовинними елементами виробництва, на підприємствах між собою взаємопов'язані: окремі предмети можуть оброблятися тільки спеціально визначеними знаряддями праці; системні властивості вони мають вже самі по собі. Проте жива праця мусить охопити ці предмети і розпочати процес перетворення їх у кінцевий продукт. Таким чином, виробничий процес можна назвати трудовим процесом, тому що, ресурси, які використовує людина на його вході, як інформаційні, так і матеріальні засоби виробництва, є продуктами попередніх процесів праці. Елементами виробничого процесу є: предмети праці; знаряддя праці; час; простір; жива праця; задоволення потреб.

В кожному виробничому процесі головне місце займають основні процеси, що зв'язані з перетворенням сировини, матеріалів у готову продукцію з потрібними властивостями якості. А продукція, яку використовують для основного виробництва, виготовляється завдяки допоміжним процесам. Для забезпечення основного і допоміжного виробництва виконуються послуги.

Система контролю є невід'ємною частиною виробничого процесу. Під системою контролю виробничих процесів слід розуміти сукупність взаємопов'язаних елементів, таких, як науковий пошук, розробка технологій, проектування, підготовка виробництва, основне виробництво, маркетинговий пошук та реалізація продукції. [1] Система контролю виробничих процесів призначена оцінювати ефективність виконання всіх етапів циклу створення та реалізації продукції з метою забезпечення її конкурентоспроможності на світовому ринку.

Обов'язковою умовою для ефективного управління системою контролю виробничих процесів є діяльність даної системи на рівні підприємства.

Згідно досліджень [2] зрозуміло, що в ринкових умовах при великій конкуренції майже неможливо управляти виробничими процесами на державному та галузевому рівнях. Основним завданням управління системою виробничих процесів в умовах розвитку ринкових відносин є забезпечення такого рівня продукції, який буде задовольняти споживача, вимагатиме мінімальних витрат і дозволитиме виконувати замовлення у встановлені строки. Спочатку може здатись дивним те, що не ставиться задача перед управлінням виробничими процесами, добитись найбільш високої якості, а ставиться лише задача задоволення споживача. Але якість повинна бути такою, якою хоче її бачити споживач. Тим більше зовсім небажано добиватися якості вище необхідної, якщо при цьому приходиться піднімати ціну виробу або затримувати поставку продукції. Виробничий процес і окремі його операції повинні бути раціонально організовані у просторі і часі. Для цього потрібно дотримуватися певних принципів при проектуванні та організації виробничого процесу. До

таких принципів належать: спеціалізація; пропорційність; паралельність; безперервність; прямо точність; ритмічність; автоматичність; гнучкість.

Ці принципи регіональної організації виробничого процесу тісно між собою пов'язані, доповнюють один одного і різною мірою реалізуються на практиці в конкретних умовах. При проектуванні виробничого процесу, його організації потрібно їх враховувати, але вибирати оптимальні організаційні рішення за критерієм економічної ефективності.

Список використаних джерел:

1. Свіргун О.М. Ресурсний потенціал підприємства: теоретичні аспекти/ О.М. Свіргун, В.В. Соколовська // Економічні науки. Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/17_AND_2010/Economics/69284.doc.htm
2. Комарницький Б. М. Системи контролю виробничих процесів в ринкових умовах // Маркетинг і менеджмент інновацій, 2011, № 3, Т. 1 С. 161-168 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/>

Опарко Є.Р., магістр 2 р.н.

Спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування»

Резнік Н.П., д.е.н., професор

Національний університет біоресурсів

І природокористування України

м. Київ (Україна)

ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Одна з особливостей сучасного функціонування національного господарства України – вищі, ніж у багатьох інших галузях, темпи зростання аграрного сектору, який іноді називають локомотивом розвитку вітчизняної економіки. Водночас соціально-економічна ситуація у сільській місцевості, яка є просторовою, природоресурсною, соціальною та інфраструктурною базою агропродовольчого виробництва, залишається незадовільною. Головна причина цього – усунення української аграрної політики від вирішення проблем сільського розвитку. Це створило можливість для максимального використання ресурсного потенціалу села та створеної в агропродовольчій сфері доданої вартості для збагачення окремих бізнес-груп при ігноруванні потреб та інтересів селян та інших сільських жителів. Така політика не лише завдає шкоди селу, а й згубна для сільського господарства, оскільки виснажує ресурсну основу його розвитку. Саме тому вона вимагає перегляду та коригування. Дискримінація регіонів з слабкою бюджетною підтримкою призводить до відтоку людського капіталу та знелюднення сільських територій [3]. Склалася ситуація інституційного роздоріжжя, що передбачає можливість зміни парадигми соціально-економічного розвитку агропродовольчої системи на користь

інклюзивної моделі, що дасть нові імпульси сталого зростання сільських територій. Тому зростає значимість досліджень, пов'язаних з обґрунтуванням фундаментальних положень нової концепції економічного розвитку агропродовольчих систем, що передбачає перенесення центру тяжкості з екстрактивною на інклюзивну модель зростання та виявлення анклавів інклюзивності у чинних економічних інститутах сучасності.

Інклюзивний розвиток фокусує увагу на тому, що надмірне зростання може призвести до надзвичайної концентрації ресурсів, сегментації ринків праці і, як наслідок, до соціального відторгнення певних категорій осіб.

Переходу суспільства до інклюзивного розвитку сприяє низка причин. Дослідники відзначають нормативний фактор, тобто потребу нівелювати крайні прояви потреби та розширити можливості бідних у контексті існуючих моральних цінностей [2].

Юридичні чинники передбачають формалізацію певних соціальних норм та сприяння забезпеченню мінімально прийнятних умов життя всім представників суспільства (зокрема, з погляду реалізації правами людини).

Економічні фактори орієнтовані на покращення перспектив зростання шляхом розширення участі громадян у процесах виробництва та споживання, а також нарощування матеріального, соціального та суб'єктивного добробуту населення. Чинники безпеки полягають у необхідності подолання диспропорцій між наявними ресурсами та засобами для існування, яке слід здійснювати шляхом забезпечення мінімального рівного доступу до таких ресурсів.

Політичні чинники передбачають врахування потреб знедолених категорій громадян у межах їхнього сприйняття як частини електорату в демократичній державі або як основу для функціонування комуністичного режиму. Загострення нерівності може негативно впливати на поступове зростання добробуту населення, а також призводити до надмірної експлуатації ресурсної бази.

Поєднання еволюційного та інституційного підходів до дослідження закономірностей розвитку агропродовольчої системи дозволило провести аналіз інклюзивної моделі.

Таблиця 1

Особливості інклюзивної моделі розвитку агропродовольчої системи

№	Ознака	Інклюзивна модель
1	Механізм створення	Знизу вгору та зверху вниз
2	Доступ до суспільних благ	Рівна доступність всіх груп і верств населення. Ослаблення нерівності у сфері продовольчого забезпечення, освіти, охорони здоров'я
3	Механізм підтримки стійкості	Стійкість іманентно властива принципам інклюзивного розвитку, що спирається на включення всіх ресурсів. Інклюзивна модель сприяє стійкому розвитку сільських територій
4	Характер економічного зростання	Економічне зростання можливе як у короткостроковому, так і у довгостроковому періоді здійснюється за рахунок як кількісних, а й якісних змін. Зростання рівня життя населення в довгостроковому періоді. Забезпечує реалізацію цілей сталого розвитку

5	Раціональність розподілу ресурсів	Інститути дозволяють людям переходити від неефективних власників до ефективних
6	Участь населення в управлінні економічною системою	Участь широких мас населення в управлінні державою для суспільної користі, активний інституційний розвиток

Інклюзивні інститути забезпечують:

- Участь населення в управлінні державою заради суспільної користі;
- Справедливий розподіл громадських благ з урахуванням інтересів усіх верств та груп населення;
- Формування ефективного суспільного договору влади, бізнесу та громадянського суспільства;
- Ріст рівня життя широких мас населення не тільки в короткостроковому, але і в довгостроковому періоді.

Така необхідна для розвитку української агропродовольчої системи інклюзивна модель трансформує парадигму економічного розвитку за рахунок оптимізації та модернізації економічної структури, забезпечення узгодженого вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем. Вона спирається на залучення всіх ресурсів, сприяє активізації інвестиційних та інноваційних процесів. Враховуючи, що особливістю сучасного етапу економічного зростання є вичерпання його можливостей, як двигун інклюзивного розвитку економіки України можна використовувати потенціал цифровізації [1]. Модель інклюзивного розвитку є відмовою від зростання виробництва за будь-яку ціну. Інклюзивність дозволить мінімізувати наслідки нерівномірного розвитку економіки та забезпечити приховані резерви економічного зростання для досягнення цілей сталого розвитку.

Перехід до інклюзивного розвитку – один із найбільш обнадійливих напрямів соціально-економічних трансформацій у сучасному світі [4]. Особливо актуальним воно є для сільського сектору України, в якому економічне зростання протягом тривалого супроводжується проявами екстрактивного, ресурсовиснажуючого господарювання сільського господарства та соціального відторгнення селян.

Розробка теоретичних та прикладних принципів економічно та соціально врівноваженого розвитку вітчизняного сільського сектору можна вважати предтечею формування основ його інклюзивного розвитку, що була розпочата ще в радянський період, та продовжилася на етапі ринкових трансформацій та розвинулася в обґрунтуванні концепції сільського розвитку на базі громад.

Таким чином, важливими умовами переходу до інклюзивного розвитку у сільському секторі є реалізація Україною заходів щодо забезпечення досягнення цілей мов розвитку, проголошених на саміті ООН, а також підтримка та втілення в життя ідей декларації прав селян та інших людей, які працюють у сільській місцевості, що спонукатиме до вдосконалення вітчизняної аграрної політики, формування національної політики сільського розвитку та становлення інклюзивних інститутів розвитку на селі.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb/webproc4_1?pf3511=64742
2. Манцуров І.Г. Інклюзивний розвиток як основа протидії глобальним викликам сьогодення. Економіка України. 2018. № 10. С. 71–87
3. Політика сільського розвитку на базі громад в Україні: наук. доповідь / за ред. чл.-кор. НАН України д-ра екон. наук О.М.Бородіної, чл.-кор. НААН України д-ра екон. наук І.В.Прокопи, д-ра екон. наук О.Л.Попової; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозів. НАН України". Київ, 2015. 70 с.
4. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2021. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/sustainable-development-goals-2021-baseline-national-report.html>

УДК 331.5:311

*Сапожнік О.М., магістр 1 року навчання Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)
Науковий керівник: Власенко Т.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)*

ОГЛЯД РИНКУ ЧОРНОЇ ІКРИ ТА ОСЕТРИНИ В УКРАЇНІ

В даний час потреби внутрішнього ринку України в м'ясі осетрових та чорної ікри забезпечуються в основному за рахунок нелегальних поставок. Такі умови не гарантують якості продукту та негативно впливають на популяцію осетрових риб, ставлячи під загрозу їх подальше відтворення.

Останні роки у вітчизняній торгівлі стала з'являтися осетрина, вирощена в штучних умовах, але частка такої продукції на ринку все ще незначна. Тим часом, вона успішно конкурує з імпортною як за ціною, так і за якістю. На даний час в світі виловлюється і вирощується близько 150 тис. тон товарної осетрини. Вказане становить лише 50–60 % від реальних потреб ринку. Однак попит на ринку на «царську рибу» і її ікру набагато вище. Він задовольняється всього на 50–60 % і 10–15 % відповідно. Вітчизняний внутрішній ринок заповнений осетриною на 30 %. На сьогодні більшість продукції осетрових риб, що представлена на ринку України є імпортованою, рис.1.

Рис.1. Динаміка імпорту чорної ікри в Україну

Джерело: проаналізовано автором [1]

Україна за 11 місяців 2020 року імпортувала 7,2 т ікри осетрових риб (чорної ікри) на загальну суму 1,27 млн доларів - це майже вдвічі більше за показник минулого року (3,7 т загальною митною вартістю 637 тис доларів).

Основним постачальником чорної ікри в Україні став Китай – 6,2 т, або близько 85% всього обсягу. До топ-5 країн постачальників також увійшли Італія, Молдова, Уругвай та Нідерланди [1]. В Україні ніша промислового розведення осетрових риб та виробництва ікри поки що слабо розвинена. Очікується, що з розвитком споживання українські виробники чорної ікри також займуть значну нішу на нашому ринку.

Вирощування теплолюбних порід риб в установках замкнутого водопостачання дозволить наповнити ринок екологічно чистою рибною продукцією, що сприятиме зниженню браконьєрства та відновлення популяції осетрових. Технологія вирощування риби у пристроях замкнутого водопостачання близька до промислової технології тваринництва та птахівництва. Вона передбачає підвищену щільність посадки риби при вирощуванні, а також механізацію та автоматизацію основних виробничих процесів.

Для реалізації вищезазначеного проекту необхідно вирішити ряд завдань, а саме:

- ✓ Створення конкурентоспроможного та високоприбуткового підприємства з потужною виробничою базою.
- ✓ Зайняти місце на українському ринку осетрових видів риб та чорної ікри.
- ✓ Адаптація на українській осетровій фермі передового європейського бізнесу та технологічних процесів вирощування осетрової риби у замкнутій

системі.

- ✓ Відпрацювання технології вирощування риби в установках замкнутого водопостачання та налагодження ефективної системи господарювання.

- ✓ Виробництво високоякісної продукції, що відповідає державним стандартам.

- ✓ Задоволення потреб українського ринку в осетрині та чорній ікрі.

- ✓ Залучення до роботи висококласних фахівців цієї галузі.

- ✓ Отримання добрих фінансових результатів.

- ✓ Збільшення вартості підприємства.

- ✓ Вирішення цих завдань дозволить:

- ✓ Вийти та завоювати позиції на ринку осетрових видів риб та чорної ікри України.

- ✓ Задовольнити споживчий попит у аспекті асортименту пропонованих продуктів.

- ✓ Створити та зміцнити імідж підприємства, як виробника високоякісної рибної продукції.

- ✓ Отримати прибуток від реалізації високоякісної, екологічно чистої продукції

Оскільки торгівля ікрою з осетрових, виловлених в диких умовах, не допускається для більшості районів походження, то більше ніж 95 % ікри у законній міжнародній торгівлі походить з аквакультури. Осетрове господарство є швидко зростаючим сектором світової аквакультури. Найбільшими країнами-виробниками, які мають багато розвинутих аквакультурних об'єктів, є Китай, країни-члени ЄС (а саме, Італія, Франція, Німеччина, Іспанія, Болгарія), США, Ізраїль, Уругвай. Однією з основних проблем забезпечення рентабельності виробництва та прискорення виходу підприємства на самоокупність є правильне планування фінансових потоків та відповідна сегментація ринку по збуту продукції. Рівень прогнозованої рентабельності рибницьких підприємств, що займаються виробництвом продукції делікатесного ряду є значно більшим ніж аналогічних підприємств, які займаються виробництвом продукції масового споживання.

Список використаних джерел:

1. Украина в 2020 году почти вдвое увеличила импорт черной икры // Українська правда: веб сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2020/12/30/669658/> (дата звернення: 02.10.2021).

2. Ютта Я. Осетри та ікра основи законного маркування і торгівлі ікрою. Веб-сайт. URL: <https://ua.danube-sturgeons.org/wp-content/uploads/2019/03/UA-caviar-web.pdf> (дата звернення: 12.10.2021).

УДК 330.341.1

*Сіденко В.А., студентка
Артемчук Л.М, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри вищої та прикладної математики
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
м. Київ*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сучасні підприємства використовують інформаційні технології для вирішення різних проблем у своїй роботі: від функціонування та управління підприємством до допомоги у прийнятті управлінських рішень.

Ефективне управління є цінним ресурсом організації, а також фінансовими, матеріальними, людськими та іншими ресурсами. Найефективнішим способом підвищення ефективності трудового процесу є його автоматизація. Стрімкий розвиток комп'ютерних інформаційних технологій, удосконалення технологічних платформ і поява нових видів програмних продуктів призвели до зміни сучасних методів автоматизації управління виробництвом. Динамічний розвиток світового ринку інформаційних технологій (ІТ) справляє значний вплив на розвиток світової економіки, розробка та впровадження нових інформаційних технологій оптимізує виробничі процеси, дає змогу ефективніше використовувати ресурси, прискорює обмін інформацією. Завдяки науковим досягненням таких авторів значний розвиток отримало застосування сучасних інформаційних технологій в управлінні бізнесом та суб'єктами господарювання: С. В. Войтко, С. Г. Діордиця, А. Г. Литвак, Н. Б. Кирич, Н. С. Меджибовська, Т. В. Сакалош, З. М. Соколовська та ін.

У сучасному суспільстві підприємства, особливо малі підприємства, найбільш динамічна їх частина, розглядаються як ефективні інструменти ринкової економіки та форма економічної діяльності. Чим більш здатні та кваліфіковані люди беруть участь у підприємницькій діяльності, тим кращі соціальні ресурси та інтенсивніший економічний розвиток. Ефективний малий бізнес повинен використовувати сучасні технології автоматизації. Розумна автоматизація малого бізнесу вимагає успішного розкладання завдань, які потребують пріоритетної автоматизації

Впроваджується все більше різноманітних інформаційних систем, деякі з яких використовують автоматизацію процесу управління. Мотивація подібних заходів зовсім інша: тут вплив моди та бажання «йти в ногу з конкуренцією», а зазвичай – це чітке бажання керівництва компанії впровадити ефективну та

сучасну систему управління, серед яких : знизити трансакційні витрати, пришвидшити бізнес-процеси, збалансувати права та обов'язки підлеглих і партнерів; немає необхідності постійного моніторингу та передачі виконання стратегічних цілей.

Інформаційні технології та системи – насамперед інструмент управління. Як і будь-який інший, він служить для координації та контролю ходу бізнес-процесів під час досягнення цілей.

Просте володіння цим інструментом, як і будь-яким іншим, не гарантує успіху, але його відсутність на підприємстві, яке націлене на зростання, може призвести до втрати конкурентоспроможності, зменшення частки ринку та низької ефективності.

Інформаційні технології є важливим кроком у досягненні конкурентних переваг, які дозволяють: своєчасно надавати якісну інформацію керівництву та технічному персоналу підприємства; своєчасно та якісно аналізувати та прогнозувати господарську діяльність підприємств; швидко, ефективно та надійне виконання прийому, обліку, зберігання та обробки інформації; значно скоротити управлінський персонал, зайнятий збором, обліком, зберіганням та обробкою інформації підприємства; швидко та ефективно приймати рішення з усіх питань управління бізнесом.

На ринку ІТ є всі види програмного забезпечення. Вибір програмного забезпечення має ґрунтуватися на розумінні його функцій і недоліків, а також чіткої мети використання. Безумовно, ефективна інформатизація значно підвищила керованість соціально-економічного розвитку підприємств, підвищила якість і рівень прийняття управлінських рішень, підвищила ефективність обробки інформації та обслуговування, а також покращила соціально-економічні, наукові та технологічний рівень. , Культура та інші життєві показники.

Таким чином, можна зробити висновок, що, використовуючи сучасні технології, компанія може відповідати виробництву та попиту в режимі реального часу, покращувати якість обслуговування і тим самим підвищувати ефективність діяльності.

Список використаних джерел:

1. Використання інформаційних технологій для підвищення ефективності управління підприємством Науковий вісник ужгородського університету URL: http://www.visnyk.econom.uzhnu.uz.ua/archive/13_1_2017ua/31.pdf
2. Інклюзивний розвиток агропродовольчих вертикальноінтегрованих компаній України : монографія С.М. Дідух .Одеса : Астропринт, 2020 . — 335с
3. Сучасні парадигми інформації малого бізнесу
4. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_5_2/pdf/081-084.pdf

5.

УДК 330.338.1

*Ткачук М. М., магістр 1-го року навчання
спеціальності «Маркетинг»
факультету аграрного менеджменту
Національний університет біоресурсів і
природокористування України,
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник:
Шинкарук Л.В., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ

На сьогоднішній день для ефективного розвитку агропродовольчого сектору України необхідне застосування новітніх інформаційних технологій. Дана потреба обумовлена тим, що на сучасному етапі свого розвитку сільське господарство України потребує оптимізації виробництва, головною метою якого є отримання максимального прибутку.

Вплив та розвиток інформаційних систем та технологій в агропромисловому комплексі України у своїх працях досліджували вітчизняні вчені, такі як: Буйницька О.П. [1], Волосюк Ю.В. [2], Грицунов О.В. [3], Лазор Я.О. [4], Тверезовська Н.Т. [5].

На думку Буйницької О.П. інформаційні технології являють собою сукупність методів, засобів та прийомів, що використовуються для забезпечення ефективної діяльності людей в різноманітних виробничих і невиробничих сферах [1].

Головною метою застосування інформаційних технологій в сільському господарстві є оптимізація виробництва, підвищення продуктивності виробництва, покращення контролю за якістю продукції, автоматизація та модернізація підприємства, ресурсозбереження.

Використання інформаційних технологій в агропромисловому комплексі найчастіше полягає в:

- системі навігації для сільськогосподарської техніки різних рівнів точності;
- системі картування врожайності та диференційованого внесення добрив;
- здійсненні політики регулювання і вибору способів моніторингу сільськогосподарських процесів;
- полегшенні доступу до ринків для продажу або придбання ресурсів, а також здійсненні маркетингу продукції і різних способів торгівлі;
- моніторингу техніки (стеження за місцем розташування, рівнем палива і іншими параметрами);

- високоточному агрохімічному обстеженні;
- геоінформаційні системи та системи дистанційного зондування землі;
- наданні громаді і уряду інформації, необхідної для попередження стихійних лих, в режимі реального часу, а також наданні рекомендацій щодо методів зниження ризику ведення господарства;
- ліквідації технологічного розриву між дослідниками сільського господарства, науковцями і фермерами [3].

Не менш важливу роль інформаційні технології займають в управлінні агропромисловими комплексами, адже вони є необхідним засобом, який дозволяє:

- швидко, якісно і надійно виконувати отримання, облік, зберігання і обробку інформації;
- значно скоротити управлінський персонал підприємства, який займається роботою по збору, обліку, зберігання і обробці інформації;
- забезпечити у потрібні терміни керівництво і управлінсько-технічний персонал підприємства якісною інформацією; своєчасно і якісно вести аналіз і прогнозування господарської діяльності підприємства;
- швидко і якісно приймати рішення по усіх питаннях управління підприємством та загалом суттєво змінює зміст різних видів діяльності в організації [2].

Отже, застосування інформаційних систем та технологій значно підвищує ефективність виробництва та продуктивність праці, відповідно це позитивно впливає на розвиток підприємства, та допомагає вирішувати багато управлінських завдань. Інформаційні технології дозволяють зберігати великий обсяг даних, аналізувати їх та на основі отриманих результатів, пропонувати вирішення завдань, які б могли мінімізувати витрати та максимізувати прибутки аграрних підприємств. Використання інформаційних технологій дозволить суттєво покращити систему інформаційного забезпечення агропромислового комплексу, що супроводжуватиметься підвищенням конкурентоспроможності вітчизняного аграрного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Буйницька О.П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
2. Волосяк Ю.В., Кузьома В.В., Коваленко О.А., Тихонова Т.В., Нелєпова А.В., Бондаренко Л.В., Мороз Т.О., Борян Л.О. Інформаційні технології: навч. посібник. під заг. ред. А.В. Нелєпової. Київ: «Кафедра», 2017. 200 с.
3. Грицунов О. В. Інформаційні системи та технології: навч. посіб. ХНАМГ, 2010. 222 с.
4. Лазор Я. О. Поняття та види інформаційних систем. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки, 2016. № 837. С. 80-86.
5. Тверезовська Н. Т., Нелєпова А. В. Інформаційні технології в агрономії: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 282 с.

УДК 330.341.1

Шейко О.В.,
студентка магістратури 1 року навчання
Факультету аграрного менеджменту
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник
Шинкарук Л.В.,
доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент Національної
академії наук України

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Сільське господарство беззаперечно є однією з найбільш значущих галузей господарювання України, яка відіграє роль у зміцненні економіки, сталого розвитку сільських територій, підвищення рівня життя сільського населення країни. Зокрема підтримка фермерських господарств є важливою ланкою регулювання та стимулювання громадян проводити свою господарську діяльність.

Щороку, затверджуючи Державний бюджет на наступний рік, Верховна Рада України закладає в бюджеті країни і певну суму на дотації та фінансову допомогу сільськогосподарським товаровиробникам. Цього року уряд планує зберегти програми, які діяли у 2020 році та запровадити нові напрями: на них заплановано 4,5 млрд грн, що на 0,5 млрд грн більше, ніж 2020 року, однак на 1,4 млрд грн менше, ніж у 2019 році.[1]

Головним розпорядником бюджетних коштів є Міністерство економіки, торгівлі та сільського господарства. Розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня є Фонд підтримки фермерських господарств.

Фінансова допомога з бюджетних коштів надається на безповоротній та поворотній основах.

Для отримання бюджетної субсидії фермерські господарства подають регіональним відділенням Українського державного фонду підтримки фермерських господарств (далі – Укрдержфонд) заявку та підтверджуючі документи.

Регіональні відділення Укрдержфонду формують реєстри фермерських господарств, яким виділяється бюджетна субсидія, та подають їх до 10 числа поточного місяця Укрдержфонду у паперовому вигляді та в електронній формі.

Мінекономіки погоджує до 20 числа поточного місяця на підставі наданого Укрдержфондом реєстру фінансової підтримки фермерських господарств розподіл бюджетних коштів, передбачених Мінекономіки у державному

бюджеті для фінансової підтримки за відповідним напрямом, та перераховує кошти до Укрдержфонду у межах обсягу відкритих бюджетних асигнувань.

Укрдержфонд протягом п'яти робочих днів з дати отримання коштів від Мінекономіки перераховує їх на поточні рахунки фермерських господарств та протягом двох робочих днів інформує Мінекономіки про перерахування коштів.

Фінансова підтримка на конкурсних засадах на поворотній основі надається у розмірі, що не перевищує 500 тис. гривень, із забезпеченням виконання зобов'язання щодо повернення бюджетних коштів[3].

Для забезпечення виконання зобов'язань фермерське господарство надає в заставу майно (рухоме, нерухоме).

Якщо ФОП фермерського господарства перебуває на спрощеній системі оподаткування (тобто на єдиному податку), то ця особа має враховувати норми пп.3 п. 292.11 Податкового кодексу. У цьому підпункті вказано, що до складу доходу платника єдиного податку не включаються суми кредитів та суми фінансової допомоги, наданої на поворотній основі, отриманої та поверненої протягом 12 календарних місяців з дня її отримання. Отже, він може отримати поворотну фінансову допомогу, але тільки у разі повернення її протягом 12 календарних місяців із дня отримання[4].

Отже, якщо борг не вдалося повернути своєчасно і позичену суму включили до складу доходу, але загальна сума доходу не перевищує відповідної граничної суми, передбаченої для кожної групи платників єдиного податку, вона оподатковується за ставками податку, передбаченими для тієї ж групи.

На момент отримання поворотної фінансової допомоги вона не є доходом. Тому відображати її в Книгах доходів немає підстав. Якщо ж допомогу не повертають вчасно, то вона включатиметься до складу доходів, і доведеться відобразити її в Книзі доходів — в графі 5 (Лист ДПСУ від 27 вересня 2012 р.) [5].

Номінально фінансова підтримка українських виробників сільськогосподарської продукції здійснюється за основними бюджетними програмами, які охоплюють усі напрями діяльності сільськогосподарських підприємств, у тому числі надання безвідсоткових кредитів фермерським господарствам, здешевлення банківських кредитів і страхових премій, надання допомоги в придбанні сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва та деяких видів іноземного виробництва.

З огляду на зазначене, прагнення підвищити фінансову дисципліну при використанні бюджетних коштів шляхом ускладнення порядку надання фінансової підтримки часом призводить до втрати інтересу фермерських господарств до такої допомоги.

Запорукою ефективності державної підтримки фермерських господарств в Україні є не лише збільшення розмірів бюджетного фінансування, а й забезпечення чіткого і зрозумілого порядку використання таких коштів.

Список використаних джерел:

1. Основні напрямки підтримки АПК в 2021 році, від 29.12.2020, ред. Uteka.ua, URL: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-osnovnye-napravleniya-podderzhki-apk-v-2021-godu> (дата звернення:15.10.2021)
2. Аграрне право (оглядові лекції, нормативно-правові акти): навч. посіб. / Статівка А.М. та ін., Х.: Юрайт, 2014, — 351 с.
3. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 № 973-IV, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>(дата звернення:15.10.2021)
4. Податковий Кодекс України № 2755- VI від 02.12.2010 р. (зі змін.) // Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>(дата звернення:15.10.2021)
5. Лист ДПС України №4526/0/71-12/12-1017 від 27 вересня 2012 р. «Щодо інформаційних довідок» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v4526837-12> (дата звернення:15.10.2021)

УДК 631.152.3

Hrebennikova A. A., PhD in Economics, Associate Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Kovbasa M. O., student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

YOUTH DEVELOPMENT IN AGRICULTURE

Youth is the category of the population on which the development of our country directly depends. Young people have the necessary potential, the realization of which in the near future can significantly improve the socio-economic situation of society and revive the national and spiritual heritage of the Ukrainian people. According to the Law of Ukraine “On Promotion of Social Formation and Development of Youth in Ukraine”, young people include citizens of Ukraine aged 14 to 35 [1].

According to the All-Ukrainian survey conducted by Corteva Agriscience in 2019, only 2% of adolescents choose an agricultural profession or work in agriculture [2]. Young people can be distinguished depending on their origin from the village or the city, the availability of resources and information. Urban children have better choices and more resources, but they have the wrong impression of the industry. Rural children more often choose agro-university for education, however, mainly at the discretion of parents. Although the involvement of parents in agriculture does not greatly influence the choice of children - among children whose parents work in agriculture, agro-professions choose only 4%, and the desire to work in agriculture in

general, regardless of specialty, chose 6% of these children. Among parents working in agriculture, only 2% would like their children to learn agro-professions or find work in this field [2]. Parents who are not involved in agriculture do not recommend the agricultural direction to their children at all.

Although agriculture nominally employs almost 14% of the workforce Ukraine (3.26 million people were employed in 2019), informal employment (42% of the industry) predominates [3]. Skilled Ukrainian workers is a real problem because the skills developed by the education system are not correspond to those needed in the agricultural labour market. The discrepancy is the result of a lack of cooperation between the systems of agricultural education and training and the private sector, outdated and mostly theoretical curricula that do not provide proper practical training, as well as widespread corruption, which undermines the quality of education. Recent institutional and legal reforms can help expanding private sector participation in curriculum development that meet existing needs.

Unfortunately, young people are not sufficiently aware of the prospects of working in agriculture, and according to the study, this is the key reason for the lack of choice in favour of agriculture in career planning. More than a third of teenagers surveyed also said they were not interested in the industry. However, our industry has many areas and opportunities for career growth and needs many qualified specialists. The most interesting thing is that companies are ready to teach so that young people have only the desire and the right motivation.

However, during training, everyone chooses his or her way. Someone finds himself in certain agricultural areas (agronomy, engineering, zootechnics, veterinary medicine), and later realizes that all this is of great importance to him and allows him to develop further. Also very popular today are IT technologies, which have been penetrating agriculture for many years, so some people are realizing themselves in this direction. In addition, there are those who remain outside of agricultural production.

Young people who came to stay in agribusiness are very motivated, they have a lot of ambition. They are charismatic, interesting with them, they have already formed a certain character, they know who they see themselves in the near future, some even come with certain ideas for business. Most of them understand what they want and where they are going, are based on modern technologies, precision farming, can confidently control drones, and so on. These young people know that even being a machine operator now means working with state-of-the-art equipment in very comfortable conditions.

From today's youth you can learn the skills of psychological reaction to various events, sometimes they do not react to something at all. And to some extent this is true, because depending on the problem, sometimes it can be ignored, and experienced professionals, as their experience cares about everyone [4].

Agricultural graduates may face many difficulties at the beginning of their professional career. First, young people are faced with the partially misconception that work in the agricultural sector is dirty, many do not want to "mix dirt in the field", but prefer to wear a white shirt and get a good social package. Nevertheless, without field experience, young people will not be able to move further into modern agribusiness. If

you go through at least 1-2 seasons of field production, a young person can feel so confident, be able to present themselves or, relatively speaking, "sell" themselves in the labour market or to an agricultural holding or to any international company. Because they already have knowledge of all production processes: from soil preparation to harvesting, understand plant protection systems depending on technology, have modern digital tools and more [5].

Therefore, it can be concluded that there are some young people who entered the industry either at the request of their parents or in order to obtain higher education. They do not keep up with the pace and rhythm that involves working with people and living organisms, with plants, with constant weather challenges and the current pace of agricultural production. However, there are another part of young people who, having a goal and ambition, and ready to learn and implement their own ideas in agribusiness. This is confirmed by the fact that in Ukraine 41% of enterprises are small farms, most of which have started working on their own family lands.

References:

1. Youth entrepreneurship - realities and prospects. URL: <https://platforma-msb.org/molodizhne-pidpryyemnytstvo-realiyi-ta-perspektyvy/>
2. In Ukraine, there is low awareness of agriculture among young people. URL: <https://www.corteva.com.ua/news-and-events/youth-in-agriculture.html>
3. Oksana Kozak, Boyan Boskovych, Kristi Olenik. "We dream and act", Labor Market Research, June 2021, p. 20.
4. Conscious young people in agriculture have ambitions and clearly understand their goals. URL: <https://agroexpert.ua/svidoma-molod-u-ahro-maie-ambitsii-ta-chitko-rozumiie-svoi-tsili/>
5. Small farmers and households in agriculture and rural economy: assessment of their role and measures to support their sustainable development. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/07/Smallholders-KSE.pdf>

УДК 330.338.1

***Lishchuk U.O.**, master of the 1st year of study
Faculty of Agricultural Management of National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)*

***Scientific adviser: Shynkaruk L.V.**,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)*

PROSPECTS OF MODERNIZATION OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY OF UKRAINE

The agri-food sector of the economy is a vital type of economic activity, because being the main producer of food resources of the country, it determines the socio-economic situation and food security of the state.

At present, the global economic space is undergoing permanent changes, evolving and requiring other ways to solve problems. The experience of Western countries and the East, especially China, makes it clear that without the modernization of the agricultural sector it is impossible to talk about the modernization of the economy. In 4 years, China has become the world's largest exporter, modernizing agriculture, industry, science and defense.

As for Ukraine, it is more relevant to borrow the methods of modernization and economic management already found by other countries than to create its own know-how, taking into account the level of science and education. Currently, there is a problem of a clear plan for agricultural development, which poses a number of problems for the "absolute forward". This is the highest priority when we talk about modernization, because without certain strategic tasks that must be solved in a certain period of time, it is impossible to make progress. Therefore, agricultural policy must be clearly directed.

In addition, it should be noted that the paradigm of development must change: the transition from state paternalism to self-development based on internal resources and equal partnership of the state, business and population. The advantage of this approach is that it makes the exogenous approach impossible (when the number of agricultural enterprises and large agricultural holdings increases, but small producers could not capture even certain market segments, which endangered their existence).

Also, this strategy provides a high level of self-sufficiency - assessment of the economy in terms of self-sufficiency of working capital (fertilizers, fuel, electricity, building materials, etc.). It is here that the principle of rationalization (maximum optimization is possible when the production process reasonably involves internal reserves) and diversification (expansion of production numbers) can be used. This principle will allow to qualitatively and quantitatively assess the implementation of the strategy on the basis of extensive indicators (age structure of equipment, number of purchased new equipment, energy supply) and indicators of efficiency of technical resources (profit per 1 ha of arable land, return on assets, profitability, net income).

Ukraine has potential opportunities for innovation, but to implement this requires:

- stable economic situation in the country in order to attract investment in the agricultural sector;
- encouraging companies that focus on creating an innovative product by providing benefits;
- motivating financial and credit institutions, providing credit to enterprises that focus on innovation.

Factors that hinder the innovative development of the agricultural sector are:

- lack of a free land market (all agricultural producers rent land and do not own land, which creates their reluctance to invest in innovative projects);
- lack of qualified personnel who develop an algorithm for the introduction of innovative technologies;
- mental rejection of the majority of managers of the inevitability of innovative restructuring of the entire production and organizational complex.

Therefore, the vector of balanced development for intensive and full functioning of the agricultural sector should be calculated. The agricultural sector has a strong resource potential, which is why the involvement of a fundamentally new approach to the organization of the formation of relations is necessary.

References:

1. Berezin OV, Economic potential of agricultural enterprises: mechanisms of formation and development: a monograph. Poltava: Inter Graphics 2012, 221p.
2. Voronina YE, Improving state regulation of food security. Theory and practice. 2009. Vip.1 209s.
3. Goncharuk TS, Seryogin. EM, Personnel of the agricultural sector of Ukraine - AIC 2016, 438p
4. Dankevich EM, Intersectoral integration in the agricultural sector: a monograph. Zhytomyr 2016 339c.
5. Kaletnik GM The place and role of food security in shaping the potential of the agricultural sector of Ukraine. Kyiv 2015 - 445c.

УДК 330.34:332.146:338.432(447)

Shynkaruk L.V.,

Doctor in Economics, Professor
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine

Zhang Ju,

Student, Faculty of Agricultural Management
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)

UKRAINIAN-CHINESE COOPERATION: PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Ukraine is rich in agricultural resources so agriculture is an important pillar industry of Ukraine's national economy and export earnings, playing an important role in the national economy. Agricultural products are the main source of foreign exchange earnings from Ukraine, accounting for about 45% of total exports each year [1]. The main agricultural products exported are grain, animal and vegetable oil, oilseeds, food industry residues and waste, grain flour and so on.

There are also some problems in agricultural development. Agricultural infrastructure needs to be improved, the current situation of agricultural infrastructure in Ukraine is mainly characterized by insufficient irrigation facilities, poor storage capacity and high logistics costs. In recent years, drought and frost have taken a heavy

toll on its agriculture. In grain storage, grain production is increasing day by day, storage capacity is less and less obvious, most of the storage equipment for ordinary reinforced concrete or old-fashioned storage equipment, storage conditions are poor, difficult to meet the needs of grain storage [2].

In recent years, the government has introduced policies such as market-oriented reform of agricultural land, tax reform, preferential loans, agricultural insurance, subsidies for agricultural implements, and continuously improved infrastructure construction, so that production capacity has been continuously enhanced.

The new government has broken through resistance to the market-oriented reform of agricultural land, lifting a ban on the marketization of agricultural land that has been in place for more than 20 years. From 1 July 2021, Ukraine will formally lift the ban on the sale of agricultural land and implement market-oriented reforms for agricultural land. An important sign of the marketization of agricultural land is that farmers can use land as collateral for assets and obtain loans from banks to solve the shortage of funds for agricultural production.

In the production of high value-added agricultural products, the government of Ukraine, in order to change the status quo of "raw material exports", provides policy tilts, including financial support and equipment purchase subsidies, for start-up deep processing enterprises, and promotes the development of deep processing of agricultural products.

In terms of attracting foreign investment, the government of Ukraine has adopted amendments to the tax law to impose special taxation provisions on commercial entities with major investment projects and to provide a number of preferential policies to increase the attractiveness of investors.

China-Ukraine agricultural development has great potential, how to expand agricultural investment is the key to agricultural development in Ukraine. The Ukrainian government attaches great importance to attracting foreign investment and has taken a number of measures to increase investment. For Chinese investors, seizing the opportunity and expanding investment is of great significance to stabilizing Ukraine's agricultural market. At present, China-Ukraine economic and trade cooperation is developing smoothly, and the Ukrainian government attaches great importance to cooperation with China and hopes to deepen cooperation with China in agricultural production, agricultural processing and agricultural infrastructure construction [3].

Proposals to deepen China-Ukraine agricultural cooperation:

Firstly, taking the opportunity of jointly building the outline of the "Belt and Road" cooperation plan, we should make full use of the working mechanism of the China-Ukraine Intergovernmental Cooperation Committee, give full play to the role of agricultural industry associations and alliances, build a platform for dialogue and consultation between enterprises of both sides, create opportunities for cooperation between enterprises and create conditions for deepening China-Ukraine agricultural cooperation.

Secondly, moderately expand market access for Ukraine agricultural products to China. China currently imports mainly corn, barley, sunflower oil and oil, moderately

expand market access for peas, wheat, organic fruits and meat to China, and expand the general category of agricultural trade.

Thirdly, create a convenient e-commerce platform for agricultural products and expand agricultural food trade. Ukraine's e-commerce retailing industry is growing rapidly, with e-commerce food retailing up 107% year-on-year in 2020, and the size of e-commerce retail sales in Ukraine will continue to grow in the future. It is suggested that the relevant Chinese institutions should consult with the relevant departments in Ukraine to speed up the construction of the platform for e-commerce of agricultural products.

At last, seize the opportunity to expand investment in Ukraine. As far as the current domestic economic form is looking, attracting foreign investment is an important means to realize the rapid development of agriculture in Ukraine. The high level of political mutual trust and rapid trade development between China and Ukraine provide opportunities for deep-seated bilateral agricultural cooperation.

References:

1. The Basic Characteristics Of Land Ukraine Foundation – Retrieved from: https://proconsul.com.ua/konsultacii/pokazateli-rynka-nedvizhimosti/osnovnye_harakteristiki_zemelnogo_fonda_Ukrainy.print.2017-08-08.
2. Ukraine is The World's Second Largest Grain Exporter. – Retrieved from: <https://agroportal.ua/news/ukraina/ukraina---vtoraya-v-mire-po-eksportu-zerna-posle-ssha/.2021-01-24>.
3. Zhu Jing, tian-xiang li, Linda yan. China's agricultural trade in the Process of Opening up: Development history, challenges and policy choices [J]. Issues in Agricultural Economy, 2018 (12) : 19-32.

УДК 338.436 (477): 330.322.1

*Деліні М.М., д.е.н., доцент,
професор кафедри виробничого та
інвестиційного менеджмент*

*Скрипченко О.К.,
студентка магістратури 1-го року навчання,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ІНВЕСТИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Наразі аграрний сектор України набуває все більшого значення для розвитку її економіки. Так, наша держава посідає провідні місця у різних галузях

аграрного сектору, а саме: експорт зернових та олійних культур, молочної продукції тощо. За Н.В. Бахур, протягом 2019 р. Україна посіла третю позицію за постачанням продукції аграрного сектору в ЄС, випередивши КНР. Так, ЄС імпортував з України продукції на 5,9 млрд. євро. Й експорт агропродукції до ЄС перевищував імпорт на 3,772 млрд. євро. В цілому, на початку 2020 р. (січні) за кордон було продано продукції аграрного сектору на 1,98 млрд. грн., що переважає показник попереднього року на 14%. А частка агропродукції в загальному експорті дорівнює 48%, що складає майже половину всього експорту [Бахур Н.В.]. Таким чином, ми бачимо, що роль України в Європейському регіоні в даному секторі достатньо важлива. Тому необхідним є розвиток даної сфери, одним з можливих напрямків чого є підвищення інвестицій.

Метою даної роботи є вивчення інвестиційного потенціалу аграрного сектору України. Інвестиційний потенціал можна визначити «як сукупність наявних інвестиційних ресурсів, факторів виробництва, що використовуються для здійснення інвестиційної діяльності» [2]. Згідно Т.В. Мацібора протягом певного періоду часу основним джерелом капітальних інвестицій в аграрному секторі були власні кошти підприємців, частка яких іноді складала 87% [2]. Але інвестиційними ресурсами можуть виступати не тільки власні, але й залучені та позикові. До залучених можна віднести грантові ресурси, кошти «ангелів» та інші, а до позикових – кредитні ресурси.

Наразі в Україні діють різні програми (COSME, EU4Business) по фінансуванню малого та середнього бізнесу, зокрема з аграрного сектору, які надають кредити на вигідних умовах.

Т.В. Мацібора в своєму дослідженні навела розрахунки, які доводять, що збільшення обсягу кредитування підприємств аграрного сектору могло привести до щорічного приросту валової доданої вартості на рівні 1-2,2 млрд дол. США [2], що значно могло покращити економічну ситуацію та створити підґрунтя для розвитку аграрних підприємств.

Н.В. Бахур визначає основні проблеми галузей аграрного сектору України, серед яких можна виокремити:

1. Відсутність програмного документу, який регулює розвиток аграрного сектору.
2. Недоліки державної підтримки аграрного сектору.
3. Важкість процесу отримання кредитів (Хоча агропродовольчий сектор посідає третє місце серед кредитованих галузей економіки в Україні).
4. Незбалансованість у виробництві окремих видів продукції сільського господарства та інші недоліки [1].

Наведені вище проблеми мають негативний вплив на інвестиційну привабливість галузей аграрного сектору, так як це все гальмує розвиток цієї сфери та знижує інвестиційний потенціал промисловості.

С. Ткаченко в своєму дослідженні наводить також фактори, які мають негативний вплив на інвесторів як вітчизняних, так й іноземних. Серед них варто відмітити: нестабільність і невизначеність законодавства аграрного сектору, девальвація національної валюти, високі відсоткові ставки по кредитах,

відсутність ринкових механізмів, що ефективно регулюють цінові відносини між головними суб'єктами сільськогосподарського ринку, низький рівень захищеності інвестицій та прав інвесторів тощо [3].

Таким чином, ми бачимо, що науковці збігаються в наявності певних перешкод для розвитку інвестиційної привабливості вітчизняного аграрного сектору, що обґрунтовується недосконалою державною системою підтримки цього сектору, достатньо високої вартості кредитів та іншими чинниками. Особливість інвестування аграрних галузей полягає в тому, що їхня інвестиційна привабливість, з одного боку, не має державної підтримки, з іншого.

Інвестори, вкладаючи свої кошти в аграрний сектор, мають доволі високий рівень ризику, з урахуванням можливих цінових коливань та відсутності системи захисту інтересів інвесторів в Україні, нестабільності економічної ситуації в країні та ін. Але важливість підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектору України є безперечною з огляду частки, яку він займає в ВВП країни, експорті та становленні країни на світовій арені.

Список використаних джерел

1. Bakhur, N. (2020), "Determination of investment attractiveness of agricultural sectors of the national economy", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8100>
2. Мацибора Т. В. (2020) Інвестиційний потенціал аграрного сектору України: формування та розвиток. Економіка АПК. No 6. С. 49 — 58. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202006049>
3. Ткаченко, С. (2021). Аналіз інвестиційної діяльності в аграрному секторі України, визначення факторів та шляхів її активізації. Економіка та суспільство, (23). URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-3>

СЕКЦІЯ 3. ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

УДК 338.43

*Биховченко В.П., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ АГРОСЕКТОРУ

Найперспективнішою галуззю економіки України залишається агробізнес. З 41,5 млн. га сільськогосподарських угідь, що займають 70 % території країни та близько 25 % світових запасів чорнозему, сільське господарство є найбільшою експортною галуззю України. У 2020 році аграрний сектор України генерував приблизно 9,3% ВВП [2].

Виробництво в першу чергу поділяється на дві групи - сільськогосподарські підприємства та домашні господарства. Перший виробляє 55 % валової продукції і складається з 45 тис. підприємств. До другої групи входять понад 4 мільйони домогосподарств, які обробляють в середньому 1,23 га землі кожне, що виробляє майже 45 % валової сільськогосподарської продукції [4].

В сільському господарстві України домінує рослинництво, на яке припадає 73 % сільськогосподарської продукції. Кукурудза, пшениця та ячмінь є основними зерновими культурами України. Протягом п'яти років поспіль (2013-2017) Україна збирала понад 60 млн тонн зернових та зернобобових культур щорічно. У 2018 та 2019 роках Україна продовжила нарощувати обсяги виробництва зерна до 70 та 74 млн тонн відповідно. 2020 рік був неспокійним для України в контексті економічної ситуації, обмежень, пов'язаних із COVID-19, а також через нетипові погодні умови. У 2020 році валовий збір зерна склав 65,4 млн тонн, що все одно втричі більше потреб внутрішнього ринку. При значному покращенні врожайності, за оцінками багатьох експертів, загальний потенціал виробництва зернових в Україні становить 140 млн тонн [3].

В умовах скорочення загального обсягу експорту зростає частка експорту сільськогосподарської продукції. Частка сільського господарства в експортних доходах для України зросла з 26% у 2012 році до 45% у 2020 році і становила 22,2 млрд доларів. Основою сільськогосподарського експорту як і раніше є експорт сировини, а саме продуктів рослинного походження, зокрема кукурудзи, пшениці, ріпаку, сої. Соняшникова олія є другим за величиною експортним продуктом після кукурудзи, на нього припадає 5,8 млрд доларів, або 7,6 % усього експорту.

Мораторій на продаж землі ріллі став розривом України між потенційними та реальними обсягами виробництва. Мораторій на продаж землі означав, що великі фермерські господарства залежать від оренди землі, що перешкоджає

доступу до фінансів і, здебільшого, перешкоджає інвестиціям в зрошення та осушення. Поступове відкриття ринку землі з липні 2021 року дозволить фермерам використовувати землю як заставу, а в довгостроковій перспективі спонукатиме їх більше інвестувати в обладнання та інфраструктуру. З липня 2021 року сільськогосподарські землі доступні для продажу громадянам України (до 247 га на особу), з 2024 року українські юридичні особи зможуть придбати до 24 710 га.

Хоча Україна є великим світовим виробником та експортером сільськогосподарських культур, її сільськогосподарський сектор недостатньо оснащений, а значна частина наявної сільськогосподарської техніки застаріла. За даними Інституту аграрної економіки України, у 2018 році забезпеченість основними фондами на один гектар сільськогосподарських угідь становила 20 %. Враховуючи очікуване зростання обсягів виробництва та затримку попиту, очікується зростання імпорту України сільськогосподарської техніки та обладнання. Операційна потреба в сільськогосподарській техніці та обладнанні оцінюється в 20 мільярдів доларів у 2025 році.

Відкриття ринку землі разом із реалізацією Стратегії Уряду України з зрошення та осушення до 2030 року стимулюватиме аграріїв інвестувати в технології зрошення та осушення. Це також створить можливості для державних закупівель, пов'язаних з інженерними меліоративними системами. Загальна вартість модернізації української іригаційної інфраструктури оцінюється в 4 мільярди доларів [5].

Модернізація систем, які наразі обслуговують 147 тис. га землі, буде розглянута під час другого етапу реалізації Стратегії у 2021-2024 роках. Потреба в модернізації оцінюється в 194 мільйони доларів. Орієнтовна вартість за гектар становить 1200 доларів США, або близько 1,4 мільйона доларів на типову насосну станцію, з яких 900 000 доларів знадобляться на дощувальні пристрої та електропостачання, що належать фермерам, а решта 500 000 доларів США – на насосну станцію та мережу трубопроводів, що обслуговує кількох фермерів [1].

Основним фактором, що обмежує розвиток сільського господарства, є доступ до кредиту та оборотного капіталу. Внутрішні кредити дорогі, а складний бізнес-клімат в Україні не дозволяє місцевим компаніям залучати дешевші міжнародні кошти. Тому конкуренція серед постачальників сільгосптехніки в Україні – це не лише якість, а й фінансові умови постачальника. Основною тенденцією в аграрному банківському секторі є фінансування операційного капіталу на закупівлю засобів захисту рослин, насіння, добрив, палива. Банкіри охоче пропонують кредитування сільськогосподарським товаровиробникам зернових, зернових та олійних культур.

Список використаних джерел:

1. Аграрна політика для селянських фермерських господарств та їх об'єднань: світовий досвід для України/ Монографія За редакцією д-ра екон.

наук, проф., чл.-кор. НААН України О.М. Бородіної URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/346.pdf>

2. Агросектор сповільнив падіння економіки України. URL: <https://agropolit.com/news/18930-agrosector-spovilniv-padinnya-ekonomiki-ukrayini--ofis-prezidenta>

3. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Програма стимулювання економіки для подолання наслідків COVID-19: «Економічне відновлення». URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/07.2020/programa.pdf>

5. Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року/ Розпорядження КМУ від 14 серпня 2019 р. № 688-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D1%80#Text>

УДК 339.727

*Власенко Юрій Григорович, к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ: ДОСВІД КРАЇН ЄС

Впродовж багатьох років монетарна, податкова та інвестиційна політика визначали рівень залучення іноземних інвестицій в ЄС. Зважаючи на постійне скорочення реальних процентних ставок в ЄС та наднаціональний рівень інвестиційної політики Європейського парламенту, постає питання про важливість політики ЄС у залученні коштів інвесторів.

Залучення іноземних інвестицій в Європі значною мірою залежить від інвестиційної політики Європейського парламенту, що регламентує порядок співпраці з іноземними партнерами. Інвестиційний клімат країни залежить від факторів політичного, економічного, соціального, інституційного середовища [1].

Прямі іноземні інвестиції в акціонерний капітал від резидентів інших країн у Німеччині в середньому за період 2001-2019 років становили 2% від ВВП, за виключенням 2000 року, коли показник склав 12,73%. У Великобританії потоки прямих інвестицій склали 4,1% в середньому за 2001-2019 роки (у 2000 році 9,9%), при цьому пікові значення спостерігалися у 2001-2002, 2004-2008 роках, у 2016 році (12,06%). У Італії потоки іноземних інвестицій склали в середньому

1,22% з відсутнім суттєвим ростом вкладень інвесторів в акціонерний капітал вітчизняних італійських компаній (Рисунок 1).

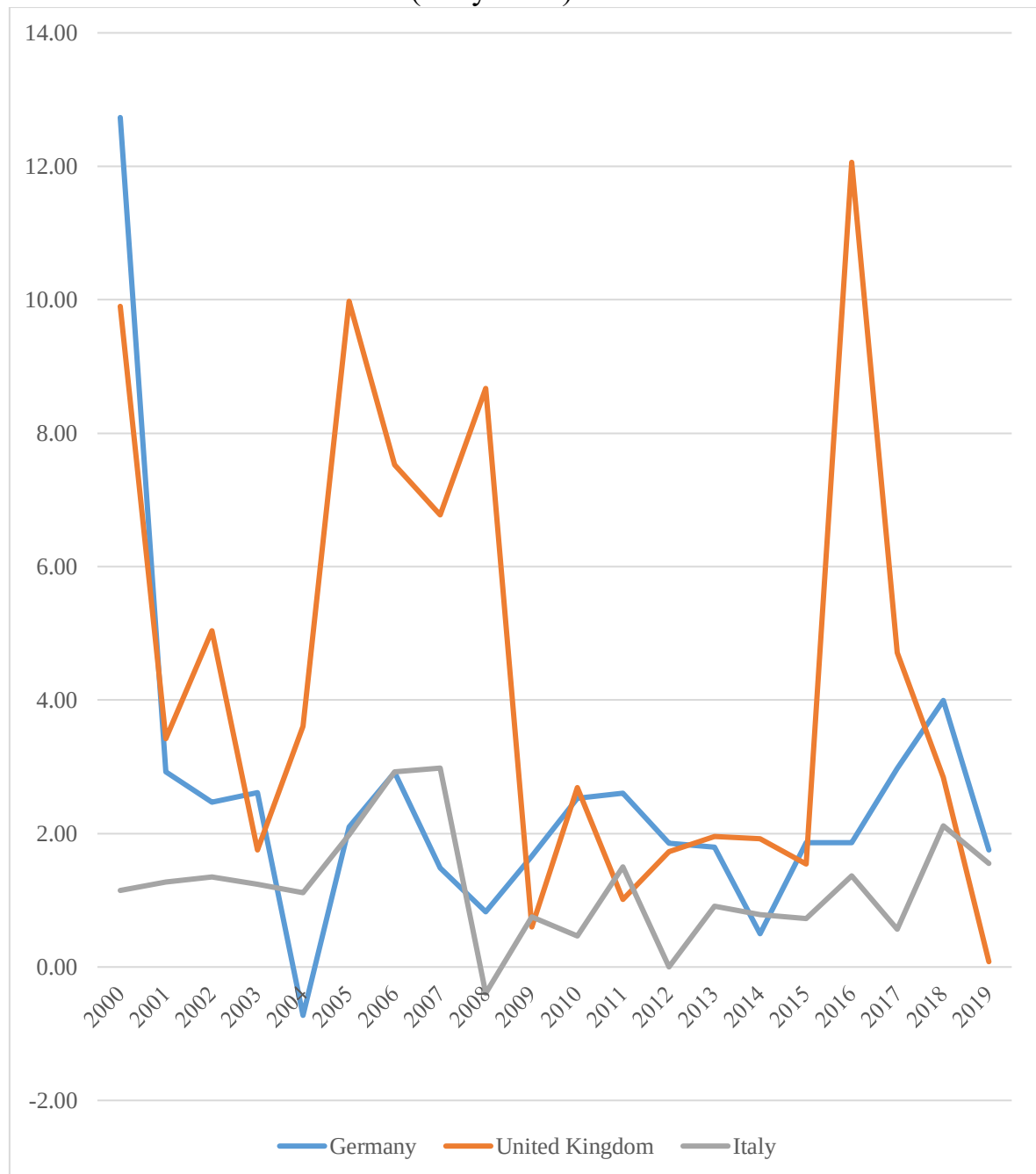

Рисунок 1. Прямі іноземні інвестиції (% від ВВП) Джерело: Світовий Банк [2].

Реальна відсоткова ставка при жорсткій монетарній політиці зумовлює ризик скорочення прямих інвестицій через потенційний ріст інфляції, скорочення споживчого попиту. Відтак, у Німеччині середня реальна процентна ставка за 2000-2019 роки становила 2,61%, поступово скорочуючись з 2000 року (5,26%), до 2019 року (-0,25%). Як наслідок, політика Німеччини сприяла альтернативному залученню капіталу вітчизняними підприємствами – банківських ресурсів.

У Великобританії реальна процентна ставки становила в середньому 1,03% за 2000-2019 роки, також поступово знижуючись, крім кризового 2007-2008 року

(ріст у 2007 році до 2,73%). За період 2009-2014 років процентна ставка була від'ємною з середнім значенням -1,2%, зрісши у 2015 році до 1,9%. У 2019 році процентна ставка становила 0,94%.

В Італії реальна процентна ставка становила 3,24% в середньому за 2000-2019 роки, а скорочення відбулося лише у 2016-2019 роках (у 2016 році ставка становила 2,34%, у 2019 році – 1,78%). Відтак, модель залежності ПІІ та процентної ставки відображає зворотній лінійний зв'язок між показниками та пояснює зміну ПІІ залежно від монетарної політики на 5,31% . Таким чином, якщо монетарна політика Німеччини та Великобританії спрямована на зниження процентних ставок, то монетарна політика Італії – на утримання процентної ставки, відтак в Італії найнижчий рівень ПІІ від ВВП.

У дослідженні виявлено такі основні тенденції: сталість ПІІ у Німеччині, які в середньому за період 2001-2019 років становили 2% від ВВП, у Великобританії (4,1% в середньому за 2001-2019 роки, з піковими значеннями у 2001-2002, 2004-2008 роках, у 2016 році (12,06%)), сталість ПІІ в Італії (в середньому 1,22% з відсутнім суттєвим ростом вкладень інвесторів в акціонерний капітал вітчизняних італійських компаній у 2000-2019 роках). Інвестиційний клімат Німеччини та ПІІ лінійно залежить від політики стимулювання ІКТ сектору (зворотній зв'язок) та монетарної політики (прямий зв'язок), дещо менше від політики оподаткування доходів компаній (прямий зв'язок). Інвестиційний клімат Великобританії лінійно залежить від політики оподаткування доходів компаній (прямий зв'язок), меншою мірою від монетарної політики (прямий зв'язок) та політики стимулювання розвитку ІКТ сектору (зворотній зв'язок). Інвестиційний клімат Італії найбільше залежить від монетарної політики (зворотній зв'язок), зважаючи на порівняно вищу реальну процентну ставку та стабільність частки ПІІ у ВВП країни, розвитку ІКТ сектору (зворотній зв'язок) та практично не залежить від політики оподаткування.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на вивчення нових інвестиційних умов між країнами ЄС та Китаєм, зокрема ролі вимог до трансферу технологій при інвестуванні коштів європейськими підприємствами у внутрішній ринок Китаю.

Список використаних джерел:

1. Schwarzenberg Zilberstein, A. (2020). Investment and Economic Performance in Europe: The Role of the Investment Climate (Doctoral dissertation).
2. World Bank (2021a). Foreign direct investment, net inflows (% of GDP). Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.WD.GD.ZS> (Accessed on 21 October 2021).
3. Tang, D. (2015). Has the foreign direct investment boosted economic growth in the European Union countries. *Journal of International and Global Economic Studies*, 8(1), 21-50.
4. Foreign direct investment. UNCTAD. 2020. URL: <https://unctad.org/en/Pages/statistics.aspx> (дата звернення: 01.11.2021).

УДК 330.341.1

*Дергач А.В., к.держ.упр.
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)
Красноштан О. О,
студента магістратури I року навчання
Факультету аграрного менеджменту
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ «ІНВЕСТННЯНЬ» НА РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ

Політична та економічна стабільність є ключовими факторами у залученні довгострокових інвестицій. Високий рівень корупції та чорна економіка в Україні відлякують потенційних інвесторів, для яких прозорість, передбачуваність та стабільність інституційного середовища є пріоритетом. Звичайно, Україна досягла певних успіхів у покращенні інвестиційного клімату, але все ще існують серйозні проблеми та перешкоди для інвесторів.

У рейтингу Doing Business 2020 Україна посіла 64-е місце зі 190 країн і за рік зміцнила свої позиції у захисті прав меншин інвесторів на +27, тоді як її показники з точки зору дотримання контрактів зросли (-6 позицій), а податки погіршилися. . довкілля (-11 позицій) [1].

Згідно з Індексом сприйняття корупції (ICP), Україна посіла 117-е місце зі 180 країн у 2020 році і отримала лише 33 зі 100 можливих балів, 126-е місце зі 180 країн. Водночас Україна набрала лише 35 балів із 100 можливих за компонентом свободи інвестицій [2].

Законодавство, спрямоване на усунення інституційних бар'єрів та надання інвестиційних стимулів для потенційних інвесторів, має покращити ситуацію.

Водночас намагаючись «нянчити» інвесторів, ми реально розуміємо, що без спеціального посередника для розв'язання проблем «нагорі» буде складно вести бізнес. Інвестиційні менеджери повинні відкрити двері, які по факту повинні бути відкриті для всіх. Це дійсно відверте зізнання.

«Інвестиційні няні» будуть ліцензованими державними інвестиційними менеджерами, однією з основних функцій, яких є робота з органами державної влади та місцевим управлінням для надання допомоги в підготовці та реалізації крупних інвестиційних проектів в Україні.

Створюючи доповнювальний зв'язок між інвестором і державою, ми спрощуємо процес комунікації. Крім того, нова ланка посередників під час переговорів може виглядати як спроба посилити державний контроль, що може викликати додаткове занепокоєння інвесторів. Логічно, що інвестор, який вклав не менше 20 мільйонів євро, може найняти висококваліфікованих юристів, що

допоможуть з правовою стороною інвестиційного процесу. Якщо державні установи працюють ефективно, цього повинно бути достатньо.

Очевидно, що ідея появи «інвестицій» з таким набором «послуг» - це реакція на слабкість державних інститутів, яка викликає подолання в спроможності держави гарантувати право будь-якої компанії, в тому числі інвесторів.

Це дуже очевидна ознака так званої перехідної свідомості українського суспільства, для якої характерне примирення з «грою у правила». Проте виявлення проблеми – це вже перший крок до її вирішення. Занадто сильне втручання держави у ринковий механізм інвестиційного процесу, безумовно, може бути шкідливим [3].

Введення інвестиційних стимулів може створити дисбаланс над ринком і порушити конкурентний баланс. Однак, триматися трохи далі від глобальної тенденції до поліпшення інвестиційного клімату означає програти конкуренцію за капітал на міжнародних фінансових ринках.

Можливість одержання певних податкових пільг та інших форм державної допомоги є ефективним інструментом заохочення інвестицій. Основні положення закону поступово адаптуються до нових викликів та особливостей соціально-економічного розвитку країни. Зокрема, згодом акцент перейде на підтримку інших пріоритетних областей та використання оновлених інструментів регулювання поряд з іншими обсягами [4].

Крім того, слід пам'ятати, що прийняття єдиного закону, який є вигідним певним категоріям інвесторів, не відразу створить сприятливий інвестиційний клімат у країні. Однак це перший крок до того, щоб стати інвестором. Очевидно, що одне «інвестування» навряд чи може надихнути інвесторів. Роль дипломованої установи у процесі підготовки та реалізації інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями для створення сприятливого інвестиційного клімату мінімальна. Найбільшим викликом для України сьогодні є навіть не ухвалення закону, корисного для економіки та суспільства, а його якісна реалізація на благо громадян. Зрештою, слід пам'ятати, що навіть найкраща ініціатива може бути спотворена та спотворена при використанні у контексті захисту інтересів окремих учасників.

Список використаних джерел:

1. Doing Business. URL: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/u/ukraine/UKR.pdf> (дата звернення: 20.10.2021).
2. Індекс сприйняття корупції-2020. URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/> (дата звернення: 20.10.2021).
3. Мордань Є. Ю. Інвестиційний клімат України та шляхи його поліпшення. Інвестиції: практика та досвід №17 2017. С. 33-38. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5669&i=5> (дата звернення: 20.10.2021).

4. DSpace at West Ukrainian National University: Сприятливий інвестиційний клімат як фактор активізації інвестування в Україні . URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/2593/1/Новак%20I.pdf> (дата звернення: 20.10.2021).

УДК 336.15:336.719

*Дятлова Ю.В., д.е.н., доцент
Донецький державний університет управління
(м. Маріуполь, Україна)*

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: ЗАГАЛЬНОСВІТОВІ ТА УКРАЇНСЬКІ ТРЕНДИ

Дані звітів міжнародних інституцій останнього десятиріччя свідчать про значну диференціацію у зростанні національних економік різних країн. Загальним показником, який використовується для порівняння, визнаний розмір валового внутрішнього продукту (ВВП) як сукупного обсягу товарів та послуг, вироблених в економіці. Цей показник у розрахунку на одну особу дозволяє співставляти фінансове підґрунтя рівня життя населення країн. Однак громадяни оцінюють економічне зростання в країні за змінами рівня життя своїх домогосподарств – багатовимірним явищем, яке охоплює такі складові, як дохід, можливість працевлаштування, якість життя й ін. [1].

Диференціація щодо рівня життя не тільки між країнами, але й наявність соціальної поляризації та посилення нерівності серед населення навіть у країнах з розвинутою економікою призвели до розуміння необхідності корегування парадигми сучасного розвитку – моделі сталого інклюзивного зростання, реалізація якої сприятиме високому рівню життя для всіх. Саме на таку модель націлені країни-члени Європейського Союзу [2], які мають здебільшого високі соціальні стандарти, і Україна [3], зі значно нижчими соціальними стандартами.

Індекс інклюзивного розвитку представлений Всесвітнім економічним форумом у звіті про інклюзивне зростання та розвиток за 2018 рік. Лідери рейтингу співпадають з таким щодо ВВП – це Норвегія, Люксембург, Швейцарія. Однак Ісландія, яка за ВВП посідає 12 місце, в рейтингу інклюзивного зростання є другою, а США – аж 23-ю серед 30 країн з розвинутою економікою. Європейські держави лідирують і в групі країн з економікою, що розвивається, серед яких Україна посіла 49 місце.

Фінансова інклюзія відсутня серед показників Індексу інклюзивного розвитку, однак є чи не найпершою, яка почала обговорюватися у зв'язку з активізацією розвитку фінансових технологій і доступу до них населення в різних країнах. Фінансову інклюзію досліджує Світовий банк, а за окремими країнами – USAID. Відповідно досліджень, більше 100 країн світу реалізують національну стратегію з фінансової інклюзії або як такий структурний елемент у

загальній національній стратегії. В Україні стратегії з фінансової інклюзії до цього часу не прийнято, але Національним банком України (НБУ) такий стратегічний напрямок означений серед інших п'яти в Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року (оновлена у березні 2021 року).

Фінансова інклюзія відображає забезпеченість доступу населення у світі та країні до фінансових послуг, і в ідеалі такий доступ має бути однаковим для кожної людини. Індикатор фінансової інклюзії, який за сутністю характеризує рівень охоплення дорослого населення базовими фінансовими послугами. Світовим банком, при розрахунку індикатора, враховуються такі базові послуги: грошові перекази та платежі, послуги з депозитного та кредитного обслуговування, страхування.

За даними Світового банку, в 2017 році 78% дорослого населення світу не мали рахунків в банках. Враховуючи це, Світовий банк і Міжнародна фінансова корпорація ставлять за мету створити умови для доступу до фінансових послуг через реалізацію проєктів, у тому числі з поширення знань про такі послуги. Це стосується всіх країн, навіть тих, що мають рівень фінансової інклюзії в 100% – Австралія, Данія, Нідерланди, Норвегія, Швеція. Але, разом з тим, у європейських країнах загалом майже 18,5% населення не має банківського рахунку. В Україні цей показник значно гірший – не користуються фінансовими послугами 37% населення. Для підвищення рівня фінансової інклюзії НБУ вважає за потрібне розвивати безготівкові платежі (показник має бути доведений до 55%) та відповідну інфраструктуру.

Визначений НБУ стратегічний напрям повинний підтримуватися в банківському середовищі. Кількість банків продовжує скорочуватися: якщо на 01.01.2018 року налічувалося 82 установи, то на 01.09.2021 року – 74, при цьому за рахунок банків з вітчизняним капіталом, оскільки за цей період банків з іноземним капіталом зменшилося на 5 установ, а на 5 банків збільшилася чисельність банків зі 100%-м іноземним капіталом. Такі тенденції спостерігаються з 2014 року і вказують на розвиток вітчизняного банківського сектору в умовах конкуренції з іноземним капіталом [4].

Банки зменшують кількість відділень – тільки за 2020 рік на 868, а також вилучили з мережі 1175 банкоматів. Враховуючи, що кількість банкоматів на 01.01.2021 становила 34,8 тис. одиниць, зменшення є досить відчутним. Платіжна інфраструктура збільшується за рахунок торговельних POS-терміналів, кількість яких в Україні за 2020 рік зросла на понад 12% – до 375 тис., а за останні 5 років – майже вдвічі. Кількість платіжних терміналів (контактних та безконтактних) у розрахунку на 1 млн. постійного населення на 01.01.2021 року становила 9,4 тис. одиниць, що на 1,0 тис. більше, ніж у попередньому.

Популяризація платіжних карток є підґрунтям безготівкових операцій. Так, у 2020 році безготівкові операції становили майже 87% з операцій з платіжними картками за кількістю, та 55,8% – за їх сумою. Ще п'ять років поспіль ці показники були нижчими, відповідно, на 17% та 20,8%. Загальна сума безготівкових операцій у 2020 році становила 2 208,7 млрд грн.

Стратегією розвитку фінансового сектору України до 2025 року щодо фінансової інклюзії визначено 3 цілі: підвищення доступності та рівня користування фінансовими послугами; посилення захисту прав споживачів фінансових послуг; підвищення рівня фінансової грамотності населення. Відповідно цілям встановлено значення семи індикаторів (табл. 1).

Одним з індикаторів фінансової інклюзії є рівень довіри населення до фінансової системи. Депозити, залучені від домогосподарств, є доволі значимими в грошовому обігу банків і збільшують обсяги кредитування реального сектору економіки [5]. Так, на 31.12.2020 року обсяг таких депозитів становив 730317,5 млн. грн., що на 26,8% більше, ніж у попередньому році. Залишки кредитів для секторів економіки на кінець 2020 року становили 948385,9 млн. грн., тоді як на 31.12.2019 року – 971870,8 млн. грн.

Таблиця 1

Стратегічні цілі та значення індикаторів¹

Стратегічні цілі та фінансової державної політики	Індикатори	Значення індикатора на 01.01.2020 р.	Значення індикатора на 01.01.2025 р.
1 Підвищення доступності та рівня користування фінансовими послугами	Кількість відкритих базових рахунків / кількість дорослого населення	63%	80%
	Співвідношення готівки (M0) до ВВП	12,01%	Не більше 7,5%
	Співвідношення безготівкових карткових операцій (включно з P2P) до загальної кількості трансакцій	82,4%	Не нижче 85%
	Співвідношення безготівкових карткових операцій (включно з P2P) до загального обсягу трансакцій	50,3%	65%
2 Посилення захисту прав споживачів фінансових послуг	Індекс розкриття інформації, включаючи наявність низки вимог до розкриття інформації ²	2,0	5,0
	Рівень довіри населення до фінансової системи	≈10%	60%
3 Підвищення рівня фінансової грамотності населення	Індекс рівня фінансової грамотності населення ³	11,6	12,5

¹Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року

²Опитування Світового банку щодо захисту прав споживачів;

³Опитування ОЕСР щодо фінансової грамотності

Отже, реалізація стратегічних цілей щодо фінансової інклюзії в умовах капіталодефіцитної економіки України сприятиме вирішенню багатьох питань, в тому числі збільшенню обсягів кредитування реального сектору економіки.

Список використаних джерел:

1. Дятлова В.В., Гутарева А.В. Якість життя населення і соціальні стандарти: розвиток понятійно-категоріального апарату. *Менеджер: Вісник Донецького державного університету управління*. 2015. № 1. С. 50-58.

2. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels, EC, 2010. 34 p. URL: <http://ec.europa.eu/Europe 2020/index-en.htm>.

3. Адамик В., Лебідь Д. Інклюзивний розвиток України та міжнародне фінансове і технічне співробітництво з його активізації. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2018. № 1. С.56-72.

4. Дятлова Ю.В. Банківський сектор в умовах конкуренції з іноземним капіталом: систематизація досвіду країн і тенденції. Економічний простір. 2018. № 140. С. 5-13.

5. Рекова Н.Ю., Дятлова Ю.В. Розвиток кредитування реального сектору економіки: фокус на АПК як пріоритетну галузь. Фінансовий простір. 2019. № 1. С. 8-20.

УДК 336.228:332.14(477)

Коваль О.М.,

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії

Вершута Ю.С.,

студентка економічного факультету

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

ПОДАТКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Податкова система будь-якої країни постійно розвивається та змінюється у відповідь на виклики сучасної кон'юнктури ринку і соціально-політичних змін. Вивчення досвіду європейських країн щодо формування податкової політики та тенденції податкових систем є актуальним з позиції використання ефективних податкових механізмів, а також щодо податкової гармонізації та сприяння прискоренню інтеграція України в європейський простір [1]. Податки є відображенням того наскільки держава «тисне» на громадян і суспільство. З економічної теорії відомо, що податковий тягар понад сорок відсотків демотивує людей працювати офіційно та декларувати свої доходи і призводить до зменшення податкових надходжень до бюджету, тінізації економіки, що обмежує потенціал інклюзивного розвитку в країні.

Загалом ми маємо середньоевропейський рівень оподаткування, хоча питання про особливості адміністрування податків та бази оподаткування для стягнення податків залишається відкритим. Якщо підійти більш скрупульозно, то за прогресивною шкалою оподаткування доходів фізичних осіб (наприклад, у Франції, Іспанії) держава бере менше до бюджету з осіб, чия заробітна плата на чверть нижча від середньої (у Франції вона становить 14% оподатковуваного доходу, в Іспанії - 12%). Для бюджетів України (особливо місцевих, які живуть за рахунок надходжень ПДФО) така практика була б критичною. Оскільки наша частка домогосподарств, середній місячний дохід яких становить три чверті

середньої заробітної плати, досягає майже 40% усіх домогосподарств. І це при тому, що в таких домогосподарствах – мінімум 2 особи.

Натомість прибуток бізнесу в Україні оподатковується майже на рівні сусідніх країн і менше, ніж у Франції, Іспанії чи Німеччині. Ставки ПДВ (у тому числі пільгові) також практично такі ж, як і в ЄС.

Але з податковими надходженнями за трьома основними податками не все так однозначно. В Україні (як і в Польщі) податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток і ПДВ разом забезпечують понад дві третини всіх податкових надходжень до зведеного бюджету країни. У решті опитаних країн ЄС їх частка менша і коливається переважно в межах 42-47% (у Франції – 29%, але відсутність надходжень до бюджету від цих податків там компенсується значними соціальними внесками).

Особливе місце в податковій системі України займає податок на нерухомість. Податком стягуються «зайві» квадратні метри: квартири площею понад 60 квадратних метрів, будинки понад 120 квадратних метрів, а також квартири та будинки загальною площею понад 180 квадратних метрів. Розмір податку може бути визначений органом місцевого самоврядування, але він не повинен перевищувати 1,5% мінімальної заробітної плати. Також існує додатковий податок на нерухомість або «податок на розкіш», його розмір у 2021 році не змінився. Власникам квартири площею понад 300 квадратних метрів або будинку понад 500 квадратних метрів доведеться заплатити 25 тис. грн. За несвоєчасну сплату податку на нерухоме майно передбачено штраф: 10% від суми боргу за прострочення до 30 днів, якщо більше 30 днів – 20% суми податку. Не всім потрібно сплачувати податок на нерухомість, є винятки: багатодітні сім'ї, діти-сироти, діти-інваліди, дитячі садки, школи, релігійні організації, природоохоронні організації та члени їх сімей, громадські організації людей з інвалідністю. [4]

З 1 вересня 2021 року по 1 вересня 2022 року українці можуть задекларувати свої статки та сплатити збір до бюджету. Ця процедура називається податковою амністією. Громадяни можуть декларувати свої статки, з яких не сплачено податки та збори. Процедура добровільна та одноразова. Завданням податкової амністії є «висвітлення» статків тих підприємців, які нелегально чи напівлегально вели свою діяльність та ухилялися від сплати податків. Податкова амністія поширюється лише на майно, яке було придбано до 1 січня 2021 року і з доходів, з яких не сплачено податки. Це може бути нерухомість, валюта, цінні папери. Але готівку не можна декларувати - гроші потрібно покласти в банк. Основною перевагою податкової амністії є можливість не вказувати інформацію про джерела походження задекларованих активів. Для легалізації багатства, що знаходиться на території України, ставка податку становить 5%, для іноземних активів – 9,5%.[3]

Однак об'єктивно порівняти величину доходів бюджету від основних податків між країнами дозволяє їх співвідн

ошення до ВВП. І тут Україна попереду всіх. Надходження до бюджету від податку на доходи фізичних осіб, податку на прибуток та ПДВ загалом

становлять майже 19% ВВП України. Тоді як в інших країнах вони коливаються від 12-16%. А в Польщі, де вага цих податків у загальних податкових надходженнях навіть вища, ніж в Україні, їх співвідношення до ВВП становить лише 15%.[2]

Таким чином, в Україні при відносно прийнятному рівні оподаткування існує сильна залежність надходжень бюджету від споживання імпортованих товарів, що може бути пов'язано з низькою конкурентоспроможністю (ціною та якістю) українських товарів на внутрішньому ринку.

Це, у свою чергу, зумовлено загальними умовами ведення бізнесу в Україні та можливістю вітчизняних виробників створювати конкурентоспроможну продукцію. Також можливе використання схем оптимізації оподаткування за рахунок імпортованого ПДВ. Податкова система України розвивається, шукає нові методи поповнення державного бюджету за рахунок нових податкових платежів, про що свідчать нові запровадження, а саме податок на нерухомість та податкова амністія.

Список використаних джерел:

1. О. М. Пахненко. А. Ю. Семенов. Основні засади податкової політики в країнах ЄС на сучасному етапі. Url: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5317>
2. М. Demchenko. Y. Krasnyanska. The european union member states tax systems features and perspectives of implementation their experience in ukraine. Url: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/145.pdf>
3. Л. Голян. Що потрібно знати про податкову амністію в Україні: ключові питання і відповіді. Url: https://biz.ligazakon.net/analytics/205829_shcho-potrбно-znati-pro-podatkovu-amnystyu-v-ukran-klyuchov-pitannya--vdpovd
4. Головне управління ДПС в одеській області. Як сплачувати податок на нерухомість громадянам у 2021 році. Url: <https://od.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/459311.html>

УДК 330.341.2

*Костилян В.А., аспірант
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ НОВОГО ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Дати точне визначення стартапу може бути непросто: це може бути бізнес, який створює новий продукт чи послугу в умовах крайньої невизначеності, або компанія, яка прагне вирішити проблему, вирішення якої не очевидне, а успіх не гарантований, що суміжно з поняттям венчурного інвестування.

Сучасне інвестування в нові бізнеси, має зовсім новий вигляд, та якісно новий рівень. Це пов'язано з впровадженням новітніх технологій залучення інвестицій. Будь-який середній інвестор може легко отримати частину захоплюючої можливості для стартапу, використовуючи краудфандінгові сайти.

Інвестиції в стартапи потенційно прибуткові, але важливо розуміти, що вони пов'язані з ненормованими ризиками, що знаходяться поза контролем інвесторів. Переважна більшість стартапів зазнають невдачі - навіть якщо ви проведете своє дослідження, ви можете втрати до 100% інвестованого капіталу. Але не дивлячись на це, все більше знаходяться бажаючих на інвестиції в високо ризикові бізнеси, адже чим вищий ризик, тим вища потенційна дохідність

Сьогодні люди можуть інвестувати у стартапи через краудфандінгові сайти. Платформи для стартап-інвестування пропонують ретельно підібраний вибір компаній. Основними гравцями у сфері краудфандінгових стартапів є:

- Wefunder
- SeedInvest
- StartEngine
- Republic

Але, поява таких можливостей також має ризики появи безглузвих бізнес ідей, які націлені лише на зібрання коштів з інвесторів. Тому кожен стартап має проходити жорсткий контроль. Відповідно статистично в Україні з 1000 стартапів, зазвичай схвалюється не більше 30, а це лише 3%, що свідчить про жорстку конкурентний клімат, що утворився в Україні в умовах Євроінтеграції.

Більшість сайтів, перерахованих вище, дозволяють почати інвестувати в стартапи всього за 100 доларів, тоді як SeedInvest вимагає щонайменше 500 доларів.

AngelList - ще одна провідна платформа для інвестування стартапів, але вона приймає лише акредитованих інвесторів з доходом не менше 200 000 доларів (300 000 доларів у шлюбі) або чистою вартістю не менше 1 мільйона доларів, без урахування їх основного місця проживання. Мінімальна інвестиція на AngelList становить щонайменше 1000 доларів.

Якщо інвестування у стартап відбувається через краудфандінговий сайт, то з компанією укладається інвестиційний контракт. Взагалі, існує чотири різних типи інвестиційних контрактів, кожен з яких пропонує різні способи заробітку на інвестиціях:

1. **Обов'язковий.** Цей тип контракту розглядає гроші інвесторів як позику, що приносить відсотки. За контрактом може виплачуватись фіксована доходність, наприклад, дворазова сума інвестицій, або змінна доходність. Коли інвестор отримує процентні платежі, залежить від того, як бізнес буде працювати з часом.

2. **Конвертовий.** Замість того, щоб отримувати відсотки, цей договір є формою боргу, який перетворює на акції акцій, коли стартап архіви певні цілі-як набирає нові раунди фінансування. Інвестор заробляє гроші на своїх інвестиціях, коли компанія купується іншою фірмою або зрештою стає публічною.

3. **Забезпечений.** Стартапи на пізніших стадіях можуть дозволити вам купувати акції компанії, якби купили акції публічно торгованих компаній. Щоб заробляти гроші, інвестору потрібно утримувати свої акції доти, доки стартап не стане публічним або не буде куплений іншою компанією.

4. **Дивідендний.** Успішні стартапи на пізніших стадіях пропонують інвесторам можливість купувати акції, які виплачують річні дивіденди.

Отже Інвестування в стартап – це апофеоз ведення сучасного українського бізнесу. Категорія стартап, як ознака швидкого розвитку малого та середнього бізнесу з'явилась відносно недавно, але вже набрала обертів і отримала всесвітню визначність, через те, що ця сучасна форма кредитування бізнесу є найбільш ефективною з точки зору залучення інвестицій в Україні.

Список використаних джерел:

1. Startups & high-growth businesses [Електронний ресурс] / The U.S. Small Business Administration. SBA.gov. – Режим доступу: www.sba.gov
2. Добрик Л. О. Фінансові умови розвитку інноваційного бізнес-середовища стартапів і традиційного бізнесу в Україні: загальні риси та відмінності [Електронний ресурс] / Л.О.Добрик // Ефективна економіка. – 2017. – №4. – Режим доступу: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10117/1/Dobrik%2C%20L.pdf>
3. Попко О. В. Сучасна парадигма стартапів у бізнесі / О. В. Попко, М. В. Мальчик // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Логістика. – 2014. – № 811. – С. 275–279.
4. Курченко О. О. Становлення та розвиток стартапів в Україні: проблеми та шляхи вирішення / О. О. Курченко // Український соціум. – 2016. – № 2. – С. 80–87.

УДК 330.341.1

*Масюк Л.М.,
студентка магістратури І р.н.,
Науковий керівник:
д.е.н., професор Деліні М.М.
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КАВОВОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Сьогодні заклади кавового бізнесу займають значну роль в житті кожного. Це один із найпоширеніших способів проведення вільного часу з близькими та друзями. За популярністю кава займає третє місце у світі після води і чаю. За

статистикою Україна займає 4 місце в Європі за кількістю спожитих чашок кави. З цього випливає, що ринок кави в Україні має значний потенціал розвитку і ще не досяг точки свого насичення, саме тому тема розвитку кавового бізнесу є актуальною.

У всьому світі каву порівнюють із золотом тому, що це один з найприбутковіших товарів та займає провідне місце серед основних товарних груп ринку. За статистикою останніх років спостерігається швидке зростання попиту на цей продукт і, як наслідок, зростання цін.

Майже 60 країн світу вирощують каву для продажу. У Бразилії, Колумбії, В'єтнамі, Індонезії та Індії виробляють близько 70% усього світового обсягу кави [1]. Світовий попит на каву зростає внаслідок виходу товару на ринки країн, що розвиваються, в тому числі і Україна. Такі тенденції роблять ринок України привабливим з боку виробників і постачальників.

Основними причинами стрімкого розвитку кавового бізнесу є:

- 1) розвиток кавової галузі HoReCa, внаслідок якої утворився попит на категорію кави «fresh coffee»;
- 2) укладення договорів з найбільшими виробниками В'єтнамом та Бразилією щодо вільних поставок кави;
- 3) початок дії угоди про асоціацію з Європейським Союзом щодо стандартизації товарів та послуг.

Також суттєвою причиною є зміна культури вживання кави: українці віддають перевагу каві в баркасах, кафе та ресторанах замість домашньої/офісної кави. Споживачі кави купують кавові машини, завдяки яким можна приготувати напій, схожий за якістю на той, що готують в ресторані або кафе. Проте більшість українців віддають перевагу каві, яку готують професіонали в кав'ярнях, адже машина не може передати того смаку та енергії.

За статистичними даними можемо зробити висновок, що середньостатистичний українець за рік випиває в середньому 3 кг меленої кави. На вулиці споживається приблизно 100 чашок кави [2]. Причому можемо спостерігати збільшення попиту на натуральну зернову/мелену каву.

У зв'язку зі збільшенням попиту на кавові напої, збільшилась кількість кав'ярень, які можна поділити на 3 види: мобільна кав'ярня, невеликий магазин-кав'ярня і кав'ярня-кафе. На ринку кавового бізнесу збільшилась тенденція для відкриття мобільних кав'ярень (у 2018 році тільки в Києві відкрилося 42 кав'ярні) в місцях, де проходить багато потенційних споживачів [2]. Кав'ярні-кафе ж, які спеціалізуються на кавових напоях набагато менше. Саме тому для залучення більшого сегменту споживачів, чимало таких закладів пропонують не лише кавові напої в своєму асортименті, а й іншу продукцію типу кондитерських виробів, цукерок тощо.

На сьогодні найдинамічнішим сегментом є мобільні кав'ярні. Цей вид кав'ярень найчастіше відкривають тому, що в них не потрібно вкладати великі початкові інвестиції, малий термін окупності та є можливість легко змінити локацію. Стандартне кавове меню містить в собі напої, такі як американо,

еспресо, лате, капучіно, рідше - фільтр-кави, флет уайт і раф. У спекотну пору року стали популярними холодна кава та коктейлі.

Серед факторів, що впливають на розвиток ринку кав'ярень, можна виділити:

- вартість орендної плати;
- вартість комунальних послуг;
- попит на каву та кавові напої потенційних клієнтів;
- сезонність споживання.

Але незважаючи на вище перелічені фактори, одним з вирішальних є рівень заробітної плати потенційних споживачів. За статистикою люди, дохід яких перевищує вісім тисяч гривень частіше відвідують кав'ярні у порівнянні з населенням що отримує меншу заробітну плату. Також можемо спостерігати тенденцію - чим вища заробітна плата, тим ймовірніше, що відвідувач купить не лише каву, але і випічку або кондитерські вироби.

Одним з важливих факторів, що впливають на ефективність розвитку кав'ярень на ринку є географія їх розміщення. У великих і туристичних містах більше таких закладів, як наслідок, бізнес розвивається краще, що цілком обґрунтовується кількістю споживачів, яких в подібних місцях є на порядок більше. Лідерами України за обсягами реалізації кавового бізнесу можна визначити - Київську, Харківську, Дніпропетровську, Закарпатську та Львівську області. У Львівській області поширена культура вживання кави, де цей напій вважається традиційним.

Загалом, на попит вживання кавових напоїв безпосередньо впливає заробітна плата населення і розвиток тренда харчування в закладах ресторанного господарства. Збільшення попиту на якісну та різноманітну каву змусить власників кавового бізнесу, що продають кавові напої більш низької якості та стандартного асортименту, підлаштуватися під попит або піти з ринку. Вищеперелічені тенденції формують ринок кави сьогодні і будуть актуальними майбутньому. Внаслідок зростання конкуренції на ринку, власники кав'ярень створюють цікавий дизайн закладів та нестандартне меню, аби залучити якомога більше потенційних покупців. Збільшилася тенденція до використання ідей та меню кавових напоїв, що використовують у закордонних закладах з метою залучення більшої кількості споживачів. За вище викладеним можемо зробити висновок, що незабаром перелік товарів, які продаються в кав'ярнях України та світу, поповниться новими видами напоїв і десертів.

Список використаних джерел:

1. Состояние рынка кофе Украины в условиях финансового кризиса. URL: <http://supersadovnik.net/costoyanie-rynka-kofe-ukrainy-v-usloviyakh-finansovogo-crisis>.
2. Ринок кави в Україні – аналітичний огляд від Pro-Consulting спеціально для InVenture. URL : <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/rynok-kofe-v-ukraine-analiticheskij-obzor-ot-pro-consulting-specialno-dlya-inventure>.

УДК 658.155

Медведчук А.П., магістр 1 року навчання

Національний університет біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

Науковий керівник: Власенко Т.О., к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

ВЕСІЛЬНИЙ САЛОН: ОКУПНІСТЬ І РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ

Одруження – це одна з тих знаменних подій у житті людини, до яких зазвичай готуються дуже ретельно. Особливо багато клопоту у майбутньої нареченої, адже їй необхідно бути найкрасивішою на цьому святі народження нової сім'ї. Тому перше, куди направляється дівчина, яка отримала шлюбну пропозицію, це весільний салон, де можна вибрати сукню, взуття та аксесуари для майбутнього урочистого заходу.

Ринок весільних салонів, незважаючи на велику кількість учасників, продовжує зростати щорічно, особливо після покращення економічної ситуації в країні. Найбільшою популярністю у клієнтів користуються салони, що є не звичайними магазинами одягу, а місцем, де кожна дівчина може відчувати себе ніжною, тендітною і чарівною нареченою, адже підготовка до одруження не менш зворушлива, ніж саме свято. Конкурентну перевагу на ринку салонів весільних суконь отримують учасники, які здатні запропонувати високий рівень обслуговування разом з якісними товарами за доступними цінами. Відомості про неймовірну турботу працівників закладу передаються з вуст в уста від старих клієнтів до нових, забезпечуючи постійний приплив майбутніх наречених і їхніх родичів. Відкриття салону весільного вбрання за нашим проектом – це не просто чудова бізнес-ідея, що принесе прибуток, це ще і спосіб додати у цей світ дешицю радості та краси.

Які переваги у весільного бізнесу:

- ✓ хороший попит, навіть якщо економічна ситуація не на висоті;
- ✓ висока вартість весільних товарів;
- ✓ якщо грамотно вибудувати взаємодію з клієнтом і мати достатній асортимент, за один день можна отримати пристойний дохід;
- ✓ невеликий термін окупності;
- ✓ велика конкуренція в індустрії весільної моди – не вирок, наречені ніколи не зупиняються на одному варіанті і обов'язково заглядають в усі салони, щоб підібрати найбільш підходящий наряд;

- ✓ не потрібні великі початкові вкладення.

До мінусів можна віднести ризики некупності витрачених коштів при відсутності знань про особливості бізнесу на весіллях. Від того, якого формату відкрити весільний салон, залежить прибутковість проекту [1].

Існують 3 основних напрямки:

- ✓ Салон (бутік), що реалізує ексклюзивні весільні сукні, чоловічі костюми і супутню продукцію для завершення образу. Щоб реалізувати такий проект, потрібно вкласти від 880 000 грн.

- ✓ Весільний магазин з нарядами в середній ціновій категорії - 680 000 грн.

- ✓ Дешеві сукні, костюми, взуття, аксесуари – 580 000 грн.

До роздрібної торгівлі можна додати додаткові послуги:

- ✓ здача суконь в оренду;
- ✓ послуги для оформлення залу;
- ✓ створення зачіски і макіяжу;
- ✓ весільний манікюр і педикюр;
- ✓ прасування костюмів, суконь.

Такий підхід вигідний. Для майбутніх молодят зручно все замовити і купити в одному місці, ніж метушитися і шукати по всьому місту. Щоб організувати універсальний весільний салон знадобляться додаткові вкладення, близько 160 000 грн. Але, враховуючи ціни на послуги, прибуток салону стане значно вище.

Фінансова ефективність весільного салону залежить від грамотної організації підприємницького процесу. Рентабельність у весільного бізнесу середня. І якщо врахувати всі тонкощі даної сфери, вкладення окупляться вже після 1,5-2 років продуктивної роботи. У перший час, поки салон знаходиться в стадії становлення, виручка буде менше. Прибуток поступово збільшиться в міру розкрутки магазину.

Щоб залучити потенційних клієнтів, мало, просто відкрити весільний салон. Необхідно подбати про активне просування проекту. В першу чергу має бути яскраве і запам'ятовуюче оформлення фасаду:

- ✓ оригінальна вивіска;
- ✓ візитна картка салону - вітрина з манекенами, що привертає увагу відвідувачів цілодобово;
- ✓ посилити привабливість можна, якщо надіти на манекени сукні контрастних кольорів – червоне і біле [2].

Пам'ятайте, що фасад і вивіску потрібно утримувати в чистоті. Брудна вітрина підриває імідж весільного салону і відштовхує відвідувачів.

Ефективна розкрутка неможлива без реклами в Інтернеті. Найефективнішим інструментом буде власний сайт. Сучасні нареченої з обмеженою кількістю вільного часу із задоволенням підберуть вподобані варіанти і заздалегідь запишуться на примірку.

Бізнес цей не вимагає значних фінансових вкладень, тривалого навчання. Підприємець повинен не тільки знати, як відкрити заклад, а й володіти творчою

уваю, можливо, ще досвідом підприємницької діяльності в сфері розваг, бути комунікабельним, здатним «почути» клієнта.

Список використаних джерел:

1. Як відкрити весільний салон з нуля // Бізнес і Фінанси в Україні: веб-сайт. URL: <https://dumka.biz/yak-vidkriti-vesilnij-salon-z-nulya/> (дата звернення: 20.10.2021).|
2. Необхідні заходи для відкриття весільного салону. веб-сайт. URL: <https://arrow-tv.ru/uk/udacha/neobhodimye-meropriyatiya-dlya-otkrytiya-svadebnogo-salona-biznes-plan/> (дата звернення: 20.10.2021).|

УДК 338.332

*Санченко О.В., магістр 1 року навчання
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник: **Власенко Т.О.,**
к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИВАННЯ У ГРИБНИЦТВО

Економіка України перебуває в складній економічній ситуації, яка зберігає тенденції до погіршення внаслідок продовження агресивної політики Російської Федерації, окупації Криму і військових операцій на сході України. Важливу роль у створенні сприятливих умов для розвитку української економіки відіграють іноземні інвестиції.

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, протягом 2015 р. в економіку України надійшло 3,76 млрд дол. прямих іноземних інвестицій. Третину з цих коштів вклали у виробничі підприємства, трохи менше третини – в установи фінансової та страхової сфери [1].

Інвестиційно-інноваційний розвиток сільського господарства – це глибокий активний процес, в якому завдання результативного споживання фінансових ресурсів, залучення додаткових джерел фінансування, пошук потенційних інвесторів взаємопов'язані з генеруванням нових знань та ідей, технологічним освоєнням нових наукових відкриттів, винаходів і розробок; впровадженням нововведень, вибором найкращих сучасних форм організації і управління виробництвом [2]

Інвестиції у грибництво помірні, та й кошти швидко окупляться, якщо підприємець організує цей бізнес за всіма правилами. Гриби мають високий попит у ресторанах чи магазинах здорового харчування. У домашніх умовах зараз вирощують здебільшого печериці та гливи. Однак на ринку не вистачає опеньок,

боровиків, лисичок, маслюків й інших лісових грибів. Вони вибагливіші щодо умов, але й прибутки від них значно вищі.

Перспективною нішею є азійські різновиди – шиїтаке, майтаке, ерінге, намеко тощо. Із наведених у нас знають переважно шиїтаке, все інше поки екзотика. А між іншим, у Китаї та Японії ці види грибів вважаються основою здорової їжі поряд із морепродуктами. Тож хто встигне завоювати ще незайняту нішу, може непогано заробити.

Ринок грибів в Україні зростає з кожним роком приблизно на 25%. У середньому середньостатистичний українець з'їдає за рік 1,2 кг грибів, у Європі на людину припадає близько 3 кг.

За останні 10 років ринок грибів в Україні активно зростає на 6-8 % щорічно. Попит на внутрішньому ринку забезпечений лише на 50-60 %. Обсяг виробленої продукції впродовж останніх трьох років складає 50-60 тис. т щорічно. При цьому український ринок ще далекий від насичення, що підтверджується статистикою споживання грибів на душу населення: в Україні споживання грибів та грибної продукції становить близько 1,5 кг на особу в рік, в той час як в США та Канаді даний показник становить 2,2 кг, у Великобританії – 2,7 кг, у Франції – 3,1 кг та в Китаї – 5 кг. Кількість виробників становить близько 300, при цьому лише 5-6 забезпечують обсяг виробництва понад 100 т на рік. Решту підприємств складають малі та середні виробники, кількість яких за останні роки скорочується внаслідок укрупнення та поглиблення спеціалізації провідних підприємств.

Технологічний процес фактично складається з 5 основних етапів:

1. Завантаження компостної маси у камеру вирощування грибів та підтримка в ній температури 26-28°C впродовж 14-17 днів (процес проростання грибниці);

2. Накриття компостної маси покрівельним ґрунтом (спеціальною торф'яною масою);

3. Полив водою впродовж 9-ти днів в розрахунку 15-25 л на 1 м² (для забезпечення вологості на рівні 95-98 %);

4. Розпушування покрівельного ґрунту та його охолодження до 16-17°C; 5. Збір урожаю через 14-17 днів після закінчення попереднього етапу. Загалом весь процес проростання складає 45-50 днів з моменту завантаження у камери компостної маси.

Основні етапи проекту передбачають встановлення обладнання, придбання та ремонт виробничих та адміністративних приміщень, зокрема:

- ремонт покрівлі;
- ремонт діючих камер вирощування;
- будівництво нових камер вирощування;
- придбання технологічного обладнання;
- ремонт і добудова підсобних приміщень;
- установка холодильної камери;
- установка сушильної камери.

Вирощування грибів є добре освоєною галуззю бізнесу. Технологія вирощування є досить проста, більш того існує безліч способів по збільшенню врожайності без шкоди для кінцевого споживача. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України несе значні переваги. Це підтверджує досвід багатьох країн Центральної та Східної Європи. А для запобігання негативних моментів, даний процес потребує відпрацювання регулюючого механізму, завдяки якому іноземне інвестування стане взаємовигідним. Залучення іноземних інвестицій залишається однією з ключових проблем економічної реформи в Україні.

Список використаних джерел:

1. Іноземні інвестиції в українській економіці // Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ: веб-сайт. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=693&Itemid=448 (сільськогосподарських підприємств **дата звернення: 25.10.2021**).
2. Назаренко І.М. Аналіз інвестиційного забезпечення регіонів України. Проблеми економіки. 2015. № 4. С. 136–143.

УДК 336.02

Свердан М.М,

к.е.н., доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту, факультет аграрного менеджменту, Національний університет біоресурсів і природокористування України

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Економічне зростання належить до одних з найважливіших понять в макроекономічній науці. Це процес глибокої трансформації та модернізації економічної та соціальної систем. Поряд із зростанням доходів і виробництва воно також передбачає зміни в інституційній, соціальній, адміністративній системах, управлінні суспільними процесами. Економічне зростання – це кількісна характеристика змін параметрів економічної системи: збільшення ВВП, обсягів споживання, сукупного попиту, робочої сили, населення, капіталу, інвестицій тощо, які, як правило, сприяють соціально-економічному розвитку. Економічні поняття розвиток та зростання не слід ототожнювати: розвиток передбачає якісну зміну елементів системи, а зростання – кількісну. Таким чином, економічне зростання пов'язане з кількісною зміною обсягів виробництва та споживання ВВП.

Економічне зростання є необхідною передумовою вирішення більшості соціально-економічних питань. На сучасному етапі економічному зростанню в Україні заважає наявність проблем та труднощів, які мають як об'єктивний, так та суб'єктивний характер. До них можна віднести: залежність економічного

зростання від експорту сировини; неефективна структура економіки країни; політична нестабільність; необхідність визначення обмеженого кола важливіших пріоритетів економічного та соціального розвитку; вимушена реалізація політики енергозбереження тощо. Останні два роки світова фінансова криза загострила внутрішні економічні проблеми країни.

В умовах обмежених обсягів бюджетних коштів, що характерно для країн в умовах сучасної фінансової кризи, вирішити всі проблеми, наявні в економіці, сфері соціального забезпечення та досягти розвитку практично неможливо. Саме тому нашій державі необхідно визначитися з обмеженим колом пріоритетів економічного та соціального розвитку. Незважаючи на те, що це питання достатньо часто підіймається і серед економістів, і серед політиків, кількість таких пріоритетів сягає десятків, самі пріоритети постійно змінюються залежно від того чи іншого уряду, тієї чи іншої політичної ситуації.

Результатом цього є те, що сьогодні існують сотні державних цільових програм, які мають приблизно однаковий рівень пріоритетності. Фінансування цих програм здійснюється у неповному обсягу, що не дозволяє досягти поставлених завдань. Отже, слід виважено здійснювати вибір пріоритетних завдань, які вимагають першочергової уваги, а також чітко сформулювати цілі та механізми реалізації, критерії досягнення результатів, засади фінансового забезпечення.

Пріоритетним напрямком розвитку економіки України є формування та ефективне функціонування в Україні інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання, яка надасть можливість забезпечити стійке економічне зростання, збільшення експорту обробних галузей промисловості, переходу до технологій працевзбереження та енергозбереження, розвитку інтелектуального потенціалу країни. Тільки в цьому випадку економічне зростання буде мати якісно новий довгостроковий характер, націлений на підвищення рівня та якості життя населення. Але цей процес зіштовхується з низкою проблем, більшість яких є підпорядкованими до загальних проблем економічного зростання. Мова йде про відсутність достатніх власних коштів, недостатнє державне фінансування інноваційно-інвестиційних проектів, нерозвиненість інноваційної інфраструктури, проблеми законодавчого регулювання.

Для досягнення стійкого економічного зростання в Україні потрібно поєднати інвестиційну та інноваційну діяльність, оскільки інвестиційна діяльність не завжди передбачає інноваційну, а для стійкого інноваційного розвитку обов'язково потрібні інвестиції. У сфері інвестиційної політики треба зосередитись на забезпеченні інвестиційної активності національних суб'єктів у середині держави за рахунок внутрішніх джерел інвестування, створенні сприятливого інвестиційного клімату для іноземного капіталу, поклавши на державу функції гаранта стабільності інвестиційного клімату, а також запровадженні ефективного використання інвестиційних ресурсів. У сфері інноваційної політики державі необхідно запровадити сприятливу систему фінансово-кредитних і податкових інструментів для збільшення фінансування та розвитку науково-технічної сфери, інтелектуального потенціалу та розвитку

підприємництва як одного з елементів національної інноваційної системи; прискорити розвиток і покращити функціонування інноваційної інфраструктури, розробити ефективну систему страхування інноваційних ризиків, створити заходи для вдосконалення захисту та використання інтелектуальної власності.

Необхідними є пришвидшена розбудова національної інноваційної системи на основі довгострокових технологічних прогнозів, посилення ролі держави в комерціалізації базисних інновацій, державне стимулювання інноваційної активності бізнесу, створення в країні першокласних університетів світового рівня тощо. Щоб реалізувати ці напрями інноваційного розвитку, необхідно за активної підтримки держави провести суттєві зміни господарського механізму національної економічної системи в цілому, у тому числі: модернізувати матеріально-технічну базу виробництва, здійснити прогресивну структурну перебудову національної економіки з пріоритетом на створення і розбудову п'ятого і шостого технологічних укладів, забезпечити розвиток людського капіталу, створити потужну систему фінансування інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Caygill D. Building economic growth: economic strategy / by David Caygill. – Wellington: New Zealand Government, 1990. – 170 p.
2. Davidson P. Employment, growth, and finance: economic reality, and economic growth / edited by Paul Davidson and J.A. Kregel. – Aldershot, Hants, England; Brookfield, Vt., USA: E. Elgar, 1994. – xiv, 241 p.
3. Money and finance in economic growth and development: essays in honor of Edward S. Shaw: proceedings of the conference held at Stanford University / edited by Ronald I. McKinnon. – New York: M. Dekker, 1976. – x, 339 p.
4. Studart R. Investment finance in economic development / by Rogerio Studart. – London; New York: Routledge, 1995. – xvi, 234 p.

УДК 330.341.1

Синицька Н. С.,
студентка 4 курсу,
факультету аграрного менеджменту
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник:
Свердан М. М.,
кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)

ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день важливим питанням розвитку країн стає не лише економічне зростання, а й при цьому розвиток соціально-економічного становища для населення. Дана концепція має назву інклюзивного сталого розвитку і означає більш ширше поняття розвитку, участь в якому беруть всі групи населення і який передбачає покращення добробуту всіх громадян. Для України такий вид розвитку є досить новим і з'явився в обігу лише декілька років тому. Проте аспекти інклюзивного розвитку вже передбачили в Стратегії сталого розвитку до 2030 року. Для європейських країн інклюзивні інновації вже увійшли до стратегічної програми під назвою “Європа – 2020”.

Таблиця 1

Індекси інклюзивного розвитку

Країна	Індекс	Рейтинг
Литва	4,86	1
Угорщина	4,74	2
Азербайджан	4,69	3
Латвія	4,67	4
Польща	4,61	5
Україна	3,42	49

Складено автором на основі даних The Inclusive Development Index 2018. World Economic Forum

За даними Всесвітнього Економічного Форуму 2018 року Україна займає 49 місце у рейтингу IDI серед країн, що розвиваються. Показник індексу України - 3,42, що на 1,78 пунктів нижче від країни-лідера Литви зі значенням індексу

4,86, та в половину нижче від країни-лідера по рейтингу країн з розвинутою економікою - Норвегією з індексом 6,08. Аналіз даних показників показує, що в Україні спостерігається низький захист соціальних груп населення. Варто взяти до уваги інклюзивний розвиток та його досягнення.

Перед Україною постає питання вибору сфер пріоритизації досягнення інклюзивного зростання. Ними виступають охорона здоров'я, отримання освіти, розвиток соціального захисту, покращення умов для відкриття власної справи, покращення сталого розвитку суспільства, контроль над екологічною ситуацією в країні та покращення її та інші.

Для досягнення цілей інклюзивної економіки потрібно фінансування, яке є основною складовою цього процесу. Для цього потрібно залучати інвестиції, які стануть фінансовим джерелом.

Серед інвестиційних можливостей можна виділити як державні інвестиції так і приватні. Варто розглядати поєднання цих двох видів, проте головну роль мають зіграти державні інвестиції. Саме вони здатні формувати потрібні умови для залучення приватних інвестицій, які поки що не так поширені в нашій країні, тому що у суспільства не сформована думка про цей процес. Варто звернути на це увагу та забезпечити інформування громадян та організацій щодо інвестицій для досягнення інклюзивного розвитку шляхом створення інвестиційних програм.

На даний момент в Україні переважають іноземні інвестиції. Найбільше капітальних інвестицій за останні роки надходять до таких сфер інфраструктури як постачання електроенергії та транспортної системи. Проте приватні інвестиції також можуть розвиватися в Україні та залучати фінансові кошти і для інших важливих сфер економіки. Для цього варто вдосконалювати ринок капіталів та фінансові інститути, посилювати юридичний захист інвестицій, сформувати досконалу нормативну базу для залучення інвестиційного фінансування.

Розвиток інклюзивного зростання має стати для України перспективним напрямком для удосконалення соціально-економічного становища. Оскільки Україна посідає лише 49 місце у рейтингу IDI варто рухатися вперед і розглядати всі можливості для впровадження інклюзивних інновацій та досягнення поставлених цілей. У цьому процесі важливим є залучення інвестицій, які допоможуть сформувати нові відносини між організаціями та державою, а надалі цей ефект зможуть побачити та відчувати всі соціальні групи населення. Які за принципом інклюзивної економіки зможуть брати участь у розвитку економічного становища країни та відчувати покращення рівня життя, шляхом розвитку добробуту.

Список використаних джерел:

1. The Inclusive Development Index 2018. World Economic Forum. URL : <https://www.weforum.org/reports/the-inclusive-development-index-2018>
2. Ю.О. Махортов, В.В. Гурочкіна Стратегічні напрями інклюзивного розвитку України. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. — 2018. — № 17. С 35-43.

3. Л.І. Федулова Інклюзивні інновації в системі соціально-економічного розвитку. Проблемні питання економіки України та її регіонів. Економіка: реалії часу №3(25), 2016. С 56-65. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n3.htm>

УДК 338.2(477)

*Тищенко О.П., д.е.н., с.н.с.
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
(м. Київ, Україна)*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ОБМЕЖЕНЬ

На сільських територіях України сконцентрована значна частина потенціалу національної економіки. Підвищення ефективності його використання нині розглядається як один з визначальних чинників на шляху досягнення місії нещодавно затвердженої Національної економічної стратегії на період до 2030 року, яка полягає у створенні можливостей для реалізації наявного географічного, ресурсного та людського потенціалу країни для забезпечення належного рівня добробуту, самореалізації, безпеки, прав та свобод кожного громадянина [1, с. 3].

Вагоме значення сільських територій для розвитку економіки держави підтверджується статистичними даними. Так, станом на 01.01. 2021 р. 30% постійного населення країни у працездатному віці проживало у сільській місцевості. За часткою зайнятих (понад 17%) сільське, лісове та рибне господарство протягом багатьох років посідає другу позицію серед інших видів економічної діяльності. Для порівняння зазначимо, що частка зайнятих у промисловості становить близько 15% [2, с. 20]. У товарній структурі зовнішньої торгівлі частка продуктів тваринного, рослинного походження та готових харчових продуктів за підсумками 2019 р. склала 44,2% [3, с. 365].

У той же час, розглядаючи розвиток сільських територій через призму положень концепції інклюзивності, яка акцентує увагу на «просуванні справедливих можливостей економічних учасників під час економічного зростання з вигодами для кожного сектора суспільства» [4, с. 73], не можна не помітити досить суттєвого їх відставання від міських поселень за низкою показників, що їх використовують для оцінки рівня та якості життя населення.

До числа таких показників, насамперед, відноситься показник середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників у розрізі окремих видів економічної діяльності. За даним показником сільське господарство посідає одне з останніх місць серед інших видів діяльності. Фактичний же розмір середньої заробітної плати у цій сфері за останні п'ять років не перевищував 85% середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників в цілому по економіці [2, с. 22].

Ще більш значним є відставання сільських територій за показниками обладнання житлового фонду базовими комунальними благами (табл.).

За такої ситуації цілком очевидними є причини масової міграції населення з сільських територій (у великі міста або навіть до інших країн) з метою пошуку кращих умов проживання та більш вигідних умов праці.

Таблиця

**Обладнання житлового фонду в Україні за типами місцевості
(станом на 2019 р.)**

	Тип місцевості	
	міська	сільська
Питома вага загальної житлової площі, обладнаної:	%	
- водопроводом	78,2	38,3
- каналізацією	77,1	34,5
- опаленням	78,6	55,7
- газом	81,8	83,7
- гарячим водопостачанням	61,6	25,0

Джерело: [3, с. 105].

Внаслідок зміни місця праці сільським населенням, а найчастіше й місця постійного проживання, економіка країни зазнає потенційних втрат через недоотримані обсяги валового внутрішнього продукту, що його здатна створювати агропромислова сфера, та, відповідно, суттєво менших обсягів фінансових надходжень від експорту продукції на зовнішні ринки.

Однією з найголовніших проблем, вирішення якої здатне покращити ситуацію та пом'якшити наявні соціально-економічні дисбаланси в економіці країни, є недостатній обсяг інвестиційних ресурсів, що їх спрямовують інвестори на розвиток сільських територій. При цьому загрозливою, на наш погляд, є стала тенденція щодо їх скорочення останніми роками у відносному і абсолютному вираженні. Наприклад, якщо у 2017 р. обсяг капітальних інвестицій у розвиток сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних з ним послуг склав 63,2 млрд. грн., у 2018 р. – 65,1, у 2019 р. – 58,6, то у 2020 р. – лише 50,4 млрд. грн., тобто їх щорічний обсяг еквівалентний приблизно 2 млрд. дол. США. Одночасно обсяг інвестицій у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів за останні 3 роки був майже удвічі меншим – на рівні близько 1 млрд. дол. США щорічно. У той же час, як зазначається у Національній економічній стратегії, український агропромисловий сектор тільки для досягнення належного стану землі, розвитку Agtech та стимулювання R&D потребує до 2030 року близько 50 млрд. дол. США [1, с. 63].

Вельми амбітним у контексті досліджуваної нами проблеми і таким, що може позитивно вплинути на стан сільських територій, виглядає цільовий індикатор щодо залучення до 2030 року у розвиток агропромислового сектору та харчової промисловості України 25 млрд. дол. США прямих іноземних інвестицій [1, с. 101]. Але його досягнення потребує колосальних зусиль як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях. Вони мають бути спрямовані на

формування позитивного інвестиційного іміджу країни за усіма складовими, що його визначають, – політичною, інституційно-правовою, економічною, соціально-культурною, ментальною та ін.

Таким чином, навіть відповідно до визначених стратегічних орієнтирів, обсяг очікуваних інвестиційних ресурсів для забезпечення ефективного розвитку сільських територій у найближчі 10 років буде недостатнім. При цьому потребують додаткових досліджень й обґрунтувань питання щодо джерел фінансування розвитку мережі об'єктів соціальної сфери та центрів надання адміністративних послуг в сільських населених пунктах, підвищення розміру доходів та рівня життя населення, створення умов для саморозвитку й самореалізації сільського населення, підготовки висококваліфікованих кадрів для роботи у сільській місцевості тощо.

Отже, розвиток сільських територій нині потребує особливої уваги з боку державних інституцій різного рівня та концентрації зусиль органів публічного управління й місцевого самоврядування на вирішенні нагальних проблем, що стосуються економічної і соціальної сфери на локальному рівні, зокрема в частині залучення додаткових інвестиційних ресурсів та диверсифікації джерел їх надходжень.

Головними інструментами досягнення збалансованості між економічними й соціальними параметрами розвитку сільських територій у перспективі мають стати: оперативне розроблення й прийняття нормативно-правових актів з регулювання проблем місцевого розвитку та контроль за їх дотриманням; удосконалення методології стратегічного та поточного планування розвитку сільських територій (об'єднаних територіальних громад) та порядку узгодження основних показників місцевих стратегій, що розробляються, із загальнонаціональними пріоритетами; гнучкий механізм надання преференцій потенційним інвесторам; високопрофесійний брендинг власних територій відповідними службами й фахівцями органів місцевого самоврядування; використання можливостей державно-приватного партнерства в агропромисловій сфері; фінансова підтримка коштами Державного фонду регіонального розвитку створення аграрних кластерів, подальшого розвитку кооперативів, фермерських господарств, інших форм об'єднань малих виробників, а також об'єктів сільськогосподарської інфраструктури; пряме фінансування окремих інвестиційних проєктів з місцевих бюджетів; активізація співробітництва органів місцевого самоврядування з метою реалізації спільних інтересів, спрямованих на соціально-економічний та культурний розвиток територій.

Список використаних джерел:

1. Національна економічна стратегія на період до 2030 року / Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 03.03. 2021 р. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text/>.
2. Статистичний збірник "Сільське господарство України за 2020 рік» / відп. за випуск О.М. Прокопенко // Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

3. Статистичний щорічник України за 2019 рік / за ред. І.Є. Вернера // Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

4. Тищенко О.П. Інклюзивний розвиток національної економіки України: передумови та домінанти формування стратегії управління. Бізнес Інформ. 2019. № 9. С. 71-79.

УДК 330.322

*Тригубченко А.В., аспірант
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ФОНДИ НЕРУХОМОСТІ REIT

Інвестиційний фонд нерухомості або REIT – це унікальний тип компаній, що дозволяє інвесторам об'єднувати свої гроші для інвестування в активи нерухомості. Деякі REIT просто купують нерухомість і здають її в оренду, інші будують нерухомість з нуля, а деякі навіть не володіють нерухомістю, воліючи зосередитися на іпотеці та фінансовій стороні. Мета REIT - дати звичайним інвесторам можливість інвестувати в нерухомість, яку інакше вони не змогли б придбати самостійно.

Важливо розуміти, що компанія не може просто купити нерухомість та називатися інвестиційним фондом нерухомості. Існують деякі особливі вимоги: REIT повинні інвестувати не менше 3/4 своїх активів у нерухомість або пов'язані з ними активи та повинні отримувати 3/4 свого доходу (або більше) від цих активів. Іншими словами, понад 75% доходу REIT має надходити з таких джерел, як дохід від оренди, виплати за іпотекою чи інші джерела, пов'язані з нерухомістю. REIT повинні мати корпоративну структуру та мати не менше 100 акціонерів. П'ять або менше інвесторів можуть володіти не більш як 50% акцій REIT. Насправді REIT зазвичай обмежують одного інвестора 10%, щоб забезпечити дотримання цього правила. Зокрема REIT зобов'язані виплачувати не менше 90% свого оподаткованого доходу. Ось чому REIT зазвичай мають дивідендну дохідність вище за середню. Фактично більшість REIT виплачують 100% свого оподаткованого доходу.

Є дуже важливий фактор мотивації, який спонукає компанії добиватися статусу REIT, і він пов'язаний із податками. Зокрема REIT не розглядаються як звичайні корпорації для оподаткування. Якщо компанія кваліфікується як REIT, вона не сплачуватиме жодного корпоративного податку, незалежно від того, який прибуток вона отримує. Навіть якщо прибуток REIT обчислюється мільярдами, Податкова США не може торкнутися жодного центру. Тут набирає чинності вимога про виплату 90%. Оскільки REIT зобов'язані виплачувати більшу частину свого доходу, вони та оподатковуються лише на індивідуальному рівні. У більшості компаній, що виплачують дивіденди,

прибуток фактично оподатковується двічі. Коли компанія отримує прибуток, вона має сплачувати податок на прибуток, що нині становить 21%. Потім, коли прибуток виплачується як дивіденди акціонерам, вони обкладаються податком на дивіденди на індивідуальному рівні. Таким чином, одноразове оподаткування - величезна перевага для REIT. Застереження полягає в тому, що дивіденди REIT зазвичай оподатковуються за дещо вищою ставкою, ніж більшість дивідендів за акціями, а структура оподаткування може бути досить складною.

Крім податкових пільг, є кілька інших вагомих причин, з яких REIT мають бути в портфелі кожного довгострокового інвестора, у тому числі: REIT можуть бути джерелом надійного зростання доходу. Оскільки більшість REIT, які володіють нерухомістю, здають свою нерухомість в оренду на довгостроковій основі, їх можна зручно підібрати для свого портфеля таким чином, щоб отримувати стабільний дохід квартал за кварталом. Різниця в квартальному прибутку добре керованих REIT виразно набагато менша, ніж у більшості інших компаній, включаючи ті, які зазвичай вважаються «стабільними». REIT можуть стати чудовим способом урізноманітнити ваш інвестиційний портфель. Технічно це акції, але вони є активами у сфері нерухомості, а нерухомість зазвичай вважається окремим класом активів. Якщо ви хочете інвестувати в нерухомість, REIT може бути дуже простим способом почати інвестиційну діяльність в цій сфері.

Всі REIT можуть бути віднесені до одного із двох кошиків. По-перше, пайові REIT - це тип інвестиційних фондів нерухомості, які володіють нерухомістю як основний бізнес. Наприклад, REIT торгового центру або REIT житла для людей похилого віку буде вважатися REIT з власним капіталом.

По-друге, іпотечні REIT інвестують у іпотечні кредити, цінні папери з іпотечним покриттям та інші активи, пов'язані з іпотекою. Як правило, ці компанії займають великі суми грошей під нижчі короткострокові відсоткові ставки і використовують ці гроші для покупки іпотечних кредитів на 15 або 30 років із вищими ставками. Різниця між витратами за позиками та відсотковим доходом, що виплачується за іпотекою, становить маржу. Ці інвестиції сильно відрізняються від інвестицій у REIT - насправді вони навіть не відносяться до сектора нерухомості. Іпотечні REIT більшою мірою вважаються акціями фінансового сектора поруч із банками та страховими компаніями.

Існують і гібридні REIT, однак переважна більшість інвестують у щось одне. За типом об'єктів інвестування REITs поділяються на: Іпотечні, Житлові, Офісні, Промислові, REIT із самотійним зберіганням, REIT для роздрібної торгівлі, Інфраструктурні REIT, Timberland REITs, Готельні REIT, Дата-центри REIT, Диверсифікований REIT, Спеціалізовані REIT.

Найбільш популярні та найбільші REIT зазвичай торгуються на відкритому ринку, але важливо відзначити, що REIT не обов'язково має бути публічною компанією. Насправді існує три класифікації REIT: публічно торгуються REIT можна легко купувати та продавати на великих фондових біржах, таких як NYSE та Nasdaq. Публічні позабіржові REIT доступні всім інвесторам, проте вони не торгуються на великих біржах. Приватні REIT не котируються на великих

фондових біржах і, як правило, доступні лише для акредитованих інвесторів, тобто людей з високим доходом або інституційних інвесторів. У кожного типу є свої переваги та недоліки.

REIT зазвичай мають право вирахування 20% кваліфікованого комерційного доходу (QBI). Іншими словами, якщо ви отримуєте 1000 доларів у вигляді звичайних дивідендів від REIT, лише 800 доларів з цієї суми можуть оподатковуватись.

Список використаних джерел:

1. Motley Fool [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fool.com/investing/stock-market/market-sectors/real-estate-investing/reit/>
2. Investopedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.investopedia.com/terms/r/reit.asp>
3. Ralph L. Block Investing in REITs: Real Estate Investment Trusts: Fourth Edition. – Bloomberg Press, 11 October, 2011.

УДК 330.341.1

Ткаченко Владислав Русланович,

студент 3 курсу,

ННІ Енергетики, автоматики і енергозбереження

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

(м. Київ, Україна)

Свердан Михайло Михайлович,

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і

природокористування України

(м. Київ, Україна)

ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Поняття інклюзія (англ. inclusion – включення, залученість) – має широке значення і реалізоване в багатьох аспектах. В економічній літературі розглядаються поняття «інклюзивне зростання», «інклюзивні інновації», «інклюзивний розвиток», «інклюзивна економіка» тощо. Існує досить багато визначень поняття «інклюзивний розвиток». Так, вчені Світового банку визначають: інклюзивний розвиток - це сталий швидкий розвиток усіх галузей економіки, що залучає значну частину трудових ресурсів країни і характеризується рівністю можливостей у доступі до ринку праці та ресурсів.

При цьому головний акцент робиться на продуктивній зайнятості всіх груп працездатного населення як важливої умови зниження рівня бідності. Саме скорочення бідності та нерівності є головною метою інклюзивного розвитку.

Одним з важливих аспектів інклюзивного розвитку країни є використання відновлюваної, або ж, так званої, «зеленої» енергетики. Відновлювана енергетика в Україні відносно молода галузь, яка почала розвиватися з 2009 року з введенням «зеленого» тарифу як стимулюючого інструменту. В світі вона бере свій початок ще з 1970-х, коли в розвинутих країнах збільшився національний інтерес в енергетичній політиці та енергозбереженні. Це, насамперед, було зумовлено значним підвищенням цін на нафту, скороченням її поставок та як результат нафтового ембарго ОПЕК в 1973 році та іранської кризи 1979. Все це стимулювало розвиток відновлюваних джерел енергії (ВДЕ): сонця, вітру, води, геотермальної енергії та енергії з біомаси. Проте вже в кінці 1980-х, прихильність до них зменшилася через різке падіння цін на нафту. Роками пізніше ситуація знову змінилася, коли гостро постало питання екологічної безпеки всієї планети. Стрімке спалювання викопних видів палива зробило і до сьогодні продовжує робити значний внесок в процеси глобального потепління, а тому необхідно було шукати альтернативу. Крім того, країни хотіли звести до мінімуму свою енергетичну залежність від провідних нафто-газових гігантів.

Розвиток відновлюваної енергетики стрімко зростає і буде зростати й надалі, навіть в нинішніх умовах зниження цін на нафту, оскільки його основні драйвери є довгостроковими. Сьогодні навіть нафтові країни ставлять перед собою цілі збільшення частки ВДЕ в своєму енергобалансі. Так, наприклад ОАЕ в кінці 2015 року заявили про свій намір збільшити частку сонячної енергетики до 2030 року до 25% та планують інвестувати в даний сектор 10 млрд доларів. Міжнародні фінансові інституції, зокрема Банк Америки та Всесвітній банк, заявляють про скорочення фінансування традиційної енергетики на користь «зеленої». Курс на перехід на відновлювану енергетику взяли такі всесвітньо відомі бренди, як IKEA, Johnson & Johnson, Nike, Procter & Gamble, Starbucks, Google, Apple, Microsoft, Facebook та багато інших. Всім відомий Apple вже сьогодні використовує 87% енергії ВДЕ та в найближчому майбутньому планує повністю перейти на чисті джерела енергії.

В Україні також є всі передумови до збільшення генерації ВДЕ, зокрема Україна – серед понад 40 країн, які дали обіцянку відмовитися від спалювання вугілля під час кліматичного саміту COP26 у Глазго (Велика Британія). Вугільні станції станом на сьогодні виробляють близько 30% всієї електроенергії. Для виконання зобов'язань, взятих на себе у Глазго, Україна муситиме замінити ТЕС і ТЕЦ шляхом збільшення генерації ВДЕ поруч з АЕС.

Одним з важливих аспектів розвитку сучасної держави поруч з інклюзивним розвитком є «зелена» економіка. Зелена економіка – це економіка, яка підвищує добробут людей і забезпечує соціальну справедливість, а також істотно знижує ризики для довкілля. Вона ґрунтується на альтернативних джерелах енергії, технології екологічно чистого виробництва, чистих технологіях у веденні сільського господарства, очищення води і ґрунту тощо.

Якщо говорити про інвестиції у ВДЕ України, то відправною точкою інвестиційного буму в «зелену» енергетику вважають 2015 рік, коли в Україні було прийнято законодавство, яке демонополізувало ринок відновлюваної

генерації в Україні та надало широкі можливості для інвестицій різним за величиною національним і міжнародним інвесторам.

Сьогодні українське законодавство не тільки забезпечує хороші умови для роботи на ринку, а навіть гарантує повернення вкладених інвестицій. Зокрема, для інвесторів в проекти ВДЕ передбачаються наступні законодавчі преференції:

- встановлений один з найвищих в світі «зелених» тарифів, за яким держава гарантовано викупує вироблену «зелену» енергію у інвесторів до 2030 року, і який прив'язаний до курсу євро для захисту інвесторів від інфляційних ризиків. Водночас, якщо на об'єкті ВДЕ використовуються українські технології – передбачена додаткова надбавка до «зеленого» тарифу до 10%;

- весь обсяг виробленої електроенергії з поновлюваних джерел гарантовано викупується оптовим ринком за «зеленим» тарифом;

- з 2015 року також були збільшені потужності генерації зеленої енергії для приватних домогосподарств, які претендують на отримання «зеленого» тарифу, з 10 кВт до 30 кВт. Це дозволило приватникам розглядати інвестиції в «зелену» енергію не тільки як модний тренд, але і як бізнес-проект. Наприклад, в 2015 році середня окупність сонячної електростанції потужністю 30 кВт, вартістю до 40 тисяч євро, становила, за оцінками учасників ринку, до 7 років. А окупність порівняної за вартістю інвестицій однокімнатної квартири була на рівні 10-15 років.

Ще однією законодавчою гарантією захисту «зелених» інвестицій є міжнародні зобов'язання України перед Західними партнерами це і згадані вже раніше зобов'язання про відмову від вугілля для виробництва електроенергії і виконання Договору установи Енергетичного Співтовариства. Для цього в 2017 році Кабінетом Міністрів України була прийнята «Енергетична стратегія України». Згідно цієї стратегії, до 2035 року Україна планує збільшити частку відновлюваної енергетики в своєму енергобалансі до 25%, при її частці станом на третій квартал 2019 року в 3-4%.

Також непоганим інвестиційним стимулом для інвесторів і гарантією збереження Україною курсу на розвиток ринку альтернативної енергетики є вже здійснені міжнародні інвестиції в цю сферу. В альтернативну енергетику України вже інвестували Європейський банк реконструкції і розвитку, одним з найбільших гравців українського ринку є китайська держкорпорація CNBM, масштабна інвестиційна програма в альтернативну енергетику до 2030 року реалізується найбільшим українським гравцем, компанією ДТЕК.

Світ свідомо рухається в єдино правильному напрямку збереження нашої планети. Проблеми глобального потепління та шляхи їх вирішення обговорюються на найвищих рівнях. Останньою ключовою подією, якою завершився 2015 рік було підписання 196 державами міжнародної екологічної угоди на Паризькому кліматичному саміті. Найвищою поставленою ціллю в згаданому документі є повна відмова від традиційних видів палива вже в другій половині 21 століття. Залишилось реалізувати намічений план і бажано в найкоротші терміни, якщо ми не хочемо, щоб ковток свіжого повітря в майбутньому здавався нам розкішшю.

Список використаних джерел:

1. Прогнімак О. Д. Інклюзивний розвиток України: перешкоди vs перспективи. Економічний вісник Донбасу, 2018. № 1(51). С. 187–190.
2. Матеріали Української асоціації відновлювальної енергетики <https://uare.com.ua/novyny/449-rozvitok-zelenoji-energetiki-rezultati-ta-perspektivi.html>
3. Дані Укренерго <https://ua.energy/peredachaidyspetcheryzatsiya/dyspetcherska-informatsiya/dobovyyj-grafik-vyrobnytstva-spozhyvannya-e-e/>

UDC 338

Oksana V. Perchuk,

As. Professor, PhD,

National University of Life and Environmental
Sciences of Ukraine

Chen Yibing

Student, Faculty of Agricultural Management

National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)

WAYS OF COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND CHINA TO PROMOTE INCLUSIVE ECONOMIC PROSPERITY

Development must be inclusive and follow social laws to solve both an economic and social issue. Economic development and social development interweave, depend on each other, and restrict each other. The subject of development is human so the purpose of development is human. Human beings are social beings. Development is not only economic development, but also social development. Only by following social laws, coordinating economic and social development, upholding fairness and justice, and involving all the people in the development process we can achieve inclusive development.

Inclusive economy refers to coordinate and sustainable development of society and economy, as opposed to the pursuit of pure economic growth. Inclusive economies include the following elements: expanding the benefits of globalization; protecting the vulnerable; emphasizing investment and trade liberalization; attach importance to social stability. Inclusive development refers to the human-centered and harmonious development between people, between man and society, and between man and nature. It is an all-round development that includes GDP growth, human development, social development, social welfare and happiness. The concept of "inclusive development" highlights the inclusive nature of development, thus distinguishing "development" from "growth", avoiding "growth" in the name of "development", and providing

scientific theoretical guidance and top-level design for sustainable economic and social development.

Ukraine is a big agricultural country in Europe. The output of grain and other agricultural products has risen sharply in recent years, and the supply capacity of the international market *has* also been continuously strengthened. Ukraine occupies an increasingly important position in the world agricultural trade pattern. Trade in agricultural products between China and Ukraine has grown rapidly, with China becoming Ukraine's largest agricultural trade partner in 2019. The results show that some agricultural products of Ukraine have strong international market competitiveness and supply capacity. Against the backdrop of the Belt and Road Initiative and the current complex trade frictions between China and the United States, China and Ukraine are highly complementary in agricultural trade and enjoy broad prospects for cooperation. Further tapping the trade potential of agricultural products between China and Ukraine will realize the complementary advantages and win-win results of agricultural products between the two countries [1].

Among the countries along the Silk Road, Ukraine has unique geographical advantages and good conditions for developing logistics cooperation. On September 28, 2021, the first Ukraine-China train set off from Kiev, the capital of Ukraine, carrying 43 containers of Timber exported from Ukraine to China. The train will travel 10,000 kilometers through four countries and reach Xi 'an, China in 18 days. It is of great significance to enhance cooperation in transportation and other areas to push forward bilateral relations. At present, the bilateral trade in goods is developing well. After the record of 15.4 billion US dollars in 2020, the bilateral trade in goods will reach a new height this year. After the opening of two-way railway transportation between China and Ukraine, the trade between the two countries will gain new advantages.

Promoting world prosperity and development is the common aspiration of people of all countries. Looking into the future, we believe that China and Ukraine will continue to uphold the principle of extensive consultation, joint contribution and shared benefits, uphold openness, green and clean governance, pursue high standards, benefit the people and achieve sustainable development, work together to draw a fine and meticulous picture, and promote high-quality development of the Belt and Road Initiative.

References:

1. 赵鑫,孙致陆. "一带一路"背景下中国与乌克兰农产品贸易前景分析[J]. 世界农业,2021(3):90-99. DOI:10.13856/j.cn11-1097/s.2021.03.009.
2. Zhu Jing, Li Tianxiang, Lin Dayan. China's agricultural trade in the process of opening up: development process, problems, challenges and policy choices [J]. Agricultural economic issues, 2018 (12), p.19-32.

UDC 336.7

Oksana V. Perchuk,

As. Professor, PhD ,
National University of Life and Environmental
Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)

Inna M. Makarchuk,

As. Professor, PhD ,
Grigory Skovoroda University in Pereyaslav
(Pereyaslav, Ukraine)

CHALLENGES AND DEVELOPMENT PRIORITIES OF GREEN FINANCE IN UKRAINE

Nowadays building a green economy in Ukraine is a stem of the Association Agreement with the EU, which includes a list of relevant directives and regulations to make a transition towards a green economy easier. These regulations are particularly relevant because Ukraine is among the world's most energy-intensive economies, partly because of a large industrial base with production technologies that need modernization. The country's energy use per \$1,000 GDP is among the highest in the world, and outdated infrastructure and transmission losses mean the average Ukrainian uses three times more than the average European. Such significant challenges encouraged the government's goals, which include increasing the share of renewables in total energy production in the country from 8 to 17 percent by 2030 [1].

Since 2019, the EU-funded EU4 Environment Programme has been supporting Ukraine in pursuing its path of green transformation. It helps preserve their natural capital and increase people's environmental well-being by supporting environment-related action, demonstrating and unlocking opportunities for greener growth, and creating mechanisms to manage environmental risks. The months of pandemic disruption have been a transitional period for the entire world that has also brought rapid change to financial ecosystems. The Ukrainian business community is now adapting to this new reality as well. It is obvious that financial support is needed to attract environmental innovations.

An important step in this direction was the April 2021 signing of a Cooperation Agreement between the NBU (National Bank of Ukraine) and IFC, which is part of the World Bank Group. The Sustainable Financing Roadmap, which is a key part of this agreement, lays out the NBU's planned actions and summarizes the main changes that the regulator intends to make in the near future.

A key NBU priority that has the potential to transform the landscape of the Ukrainian banking sector is green finance. Financial markets can play a key role in mitigating the negative effects of climate change. Some European central banks already provide a supportive environment for green bonds. Ukraine is not far behind, and is currently planning to launch a market for green bonds [2].

The project is aimed at building out sustainable finance in Ukraine by developing green finance standards and integrated environmental, social, and management standards. This cooperation will be carried out under two programs: "Green Finance" and the "Integrated Program on Environmental, Social, and Governance Practices for Investment Promotion in Europe and Central Asia" (ESG Program). According to the IFC report, in emerging markets, there are global opportunities for making USD 23 trillion of climate investments by 2030. In Ukraine, this investment potential is estimated at USD 73 billion [3]. Funds raised in this market will be channeled towards implementing national projects covering renewable energy, energy efficiency, and other environmental initiatives.

To unlock this potential, Ukraine needs to adopt appropriate standards and policies to build a sustainable financial sector. The main objectives are drafting strategies for green and sustainable finance and developing sustainable and green finance standards in Ukraine.

Ukraine has everything necessary to lead the way in the region in terms of sustainable development. Over the past few months, Ukraine's central bank has joined the World Bank's Sustainable Banking Network (SBN) and the Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System (NGFS), which features dozens of central banks including the Bank of England and Deutsche Bundesbank. The NGFS aims to enhance green finance and develop recommendations on the role of central banks in combating climate change, while SBN membership commits Ukraine to improving ESG risk management and promoting the increase in capital flows to activities with a positive climate impact.

Implementing the new measures of the European Green Deal will be demanding and time consuming, but with support from the Government of Ukraine, international organizations, Ukrainian businesses will be better equipped to overcome the challenges and succeed in European markets. When Ukrainian businesses succeed, the entire country benefits through higher employment and increased tax revenue for public goods and services.

As for practical proposals for the proper functioning of the green finance, it is crucial to prioritize the recommendations stated in the Association Agreement between Ukraine and the EU. The next steps would be to harmonize the definitions of all green financial instruments, inform public and private sector representatives about the new regulations, build up the green financial infrastructure and designate responsible authorities. Domestic markets need to be financially supported in order to introduce green bonds and investment. The primary distribution could come from national treasuries, municipalities and development banks. Further investments may flow from public pension funds, public sector treasuries and e.g. from the publicly organized fund for investing in the green economy. It is necessary to introduce green bonds and to maintain green lending, as well as to support green banks and to encourage the green reporting that will attract new green investments [4].

So, climate investments have tremendous potential. The main necessary measures for development of green finance in Ukraine is to develop a set of policy and regulatory measures implemented by public authorities, including government, central

bank, financial regulators and public financial institutions. Such measures include legislation, sectoral and system-level regulations, supervisory frameworks, fiscal support mechanisms, market standards, consultations, and other activities. In addition, government departments should strengthen the financial support of green finance for green technology innovation, actively build an innovation resource platform with green technology as the core, form an interconnected green technology innovation resource network, and guide enterprises to improve green technology innovation capabilities to enhance the overall region green development capability. It is also necessary to develop measures to support of specialized institutional investors, such as green banks, environmental funds and to expand a legal infrastructure to support green infrastructure, namely regulating the insurance, liability of creditors, mandatory environmental disclosure requirement, etc.

References:

1. Ukraine's First Green Finance Bank Backs Climate-Smart Businesses. – Retrieved from: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/news_ext_content/ifc_external_corporate_site/news+and+events/news/ukrgasbank
2. National Bank of Ukraine prioritizes green finance. – Retrieved from: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/national-bank-of-ukraine-prioritizes-green-finance/>
3. NBU and IFC to Join Efforts in Developing Green Finance. – Retrieved from: <https://bank.gov.ua/en/news/all/natsionalniy-bank-ta-ifc-spilno-pratsyuvatimut-nad-rozvitkom-zelenogo-finansuvannya>
4. Shevchenko, H., Petrushenko, M., & Burkynskyi, B. (2021). SDGs and the ability to manage change within the European green deal: The case of Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, 19(1), 53-67. doi:10.21511/ppm.19(1).2021.05

UDC 331.7

Oksana V. Perchuk,

As. Professor, PhD ,
National University of Life and Environmental
Sciences of Ukraine

Wu Yi,

Student, Faculty of Agricultural Management
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)

OPPORTUNITIES FOR DEEPING AGRICULTURAL COOPERATION BETWEEN CHINA AND UKRAINE

Ukraine has great agricultural development potential, but there are still many problems in the development process. How to expand agricultural investment is the key to the agricultural development of Ukraine. The Ukrainian government attaches

great importance to attracting foreign investment and has taken a number of measures to strengthen investment attraction. For Chinese investors, seizing opportunities and expanding investment is of great significance to stabilizing the Ukrainian agricultural market. At present, Sino Ukrainian economic and trade cooperation is developing smoothly. The Ukrainian government attaches great importance to cooperation with China and hopes to promote agricultural production and agricultural production. Deepen cooperation with China in product processing and agricultural infrastructure construction.

Since the establishment of diplomatic relations between China and Ukraine, bilateral relations have developed smoothly. The "one belt, one road" construction has brought opportunities for deepening pragmatic cooperation between the two countries and signed a series of cooperation agreements. In December 2013, the two countries signed the development plan of China Ukraine strategic partnership (2014-2018) signed one bilateral agreement on one belt, one road "Ukraine" in 2014. In the field of agriculture, China and Ukraine signed a bilateral agricultural cooperation agreement in 2013 and the "outline of China Ukraine agricultural investment cooperation plan" in 2017. The Intergovernmental Cooperation Committee and the agricultural Subcommittee of the two countries communicated closely, laying a solid foundation for bilateral agricultural cooperation [1].

The agricultural products of China and Ukraine are highly complementary. On the one hand, since joining the World Trade Organization in 2001, China's agricultural trade has entered an unprecedented stage of rapid development. According to China's customs data, from 2001 to 2017, China's total trade in agricultural products quickly exceeded US \$200 billion from less than US \$30 billion, an increase of nearly 7.2 times compared with the beginning of China's accession to the WTO, and the average annual growth rate climbed to 13.1%[2]. In 2020, China's grain import reached a new high, with a grain import volume of more than 142.6 million tons, a year-on-year increase of 28%. There is a rigid demand for China's agricultural products import.

On the other hand, Ukraine is a large agricultural producer and exporter. Most of its agricultural products are exported to the international market. In recent years, Ukraine's grain exports have been increasing. Corn, wheat, barley, sunflower seed oil and oil meal occupy an important position in the international agricultural trade market, and the export capacity has been continuously enhanced. Especially in the 2020 novel Coronavirus pneumonia epidemic spread globally, many governments in the world adopted different restrictions on agricultural products export to avoid "grain shortage" in China. On the contrary, Ukraine not only did not take restrictive measures, but also encouraged and stimulated its agricultural exports. This fully proves that Ukraine has sufficient domestic food and rigid demand for agricultural exports. In recent years, the trade of agricultural products between China and Ukraine has increased rapidly, showing strong vitality and toughness, which proves that the agricultural products of the two countries are highly complementary [3].

Take the one hand, "one belt, one road" cooperation plan as an opportunity to make full use of the working mechanism of the China Ukraine inter governmental cooperation committee, give full play to the role of agricultural industry associations

and alliances, build a platform for dialogue and consultation for enterprises, create opportunities for cooperation among enterprises, and create conditions for deepening cooperation between China and Ukraine.

Moderately expand the market access of Ukrainian agricultural products to China. At present, China's imports of Ukrainian agricultural products mainly include corn, barley, sunflower seed oil and oil meal, moderately expand the market access of Ukrainian peas, wheat, organic agricultural products, fruits and meat to China, and expand the general category of agricultural trade.

Create a convenient e-commerce platform for agricultural products and expand agricultural food trade. The e-commerce retail industry in Ukraine is developing rapidly. In 2020, the e-commerce food retail industry will increase by 107% year-on-year. In the future, the e-commerce retail scale in Ukraine will continue to grow [4]. It is suggested that relevant Chinese institutions negotiate with relevant Ukrainian departments to speed up the construction of e-commerce platform for agricultural products.

Improve the investment guarantee mechanism and improve the anti risk ability of enterprises. Insurance fund support for Sino Ukrainian agricultural projects should be considered to give full play to the function of agricultural cooperation insurance fund for Ukraine. At the same time, we will further improve the risk compensation mechanism of agricultural cooperation by making use of the corresponding Ukrainian agricultural cooperation financial reward and subsidy, tax relief and other relevant policies.

Do a good job in the service of Chinese enterprises in Ukraine and expand and strengthen overseas Chinese enterprises. At present, Chinese enterprises have realized the whole industry chain cooperation in the fields of planting, breeding and agricultural product processing in Ukraine, and achieved preliminary results. Some enterprises are developing smoothly in Ukraine, while others are not doing well for a variety of reasons. It is suggested that relevant government departments play a leading role in supporting the development of overseas enterprises and improving the viability of overseas enterprises.

Seize the opportunity to expand investment in Ukraine. In terms of the current domestic economic form of Ukraine, attracting foreign investment is an important means for Ukraine to achieve rapid agricultural development. The high political mutual trust and rapid trade development between China and Ukraine provide opportunities for bilateral agricultural in-depth cooperation. It is suggested that Chinese enterprises should study and judge the Ukrainian agricultural market, seize the favorable opportunity to expand investment, stabilize the Ukrainian market and provide guarantee for the diversification of China's agricultural products imports.

References:

1.Основные характеристики земельного фонда Украины. URL. https://proconsul.com.ua/konsultacii/pokazateli-rynka-nedvizhimosti/osnovnye_harakteristiki_zemelnogo_fonda_Ukrainy.print.2017-08-08.

2. Украина вторая в мире по экспорту зерна после США.URL. <https://agroportal.ua/news/ukraina/ukraina---vtoraya-v-mire-po-eksportu-zerna-posle-ssha/#.2021-01-24>.

3. Капитальные инвестиции в агросектор Украины сократились на 16%. URL. <https://www.unian.net/economics/agro/10890830-kapitalnye-investicii-v-agrosector-ukrainy-sokratilis-na-16.html.2020-02-26>.

4. Zhu Jing, Li Tianxiang, Lin Dayan. China's agricultural trade in the process of opening up: development process, problems, challenges and policy choices [J]. Agricultural economic issues, 2018 (12)19-32.

UDC 331.3

Shynkaruk L.V.,

Doctor in Economics, Professor
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine

Xie Xiaohang,

Student, Faculty of Agricultural Management
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)

BENEFITS OF SOCIAL MEDIA AS A MODERN MARKETING TOOL

The concept of “new media” was proposed in 1967, but the concept was widely recognized and developed in 1969. When Rostov submitted his report to President Nixon, he used the term “new media” many times. The concept of "media" began to spread in the United States [1], and in a short period of time extended to the world. At present, "new media" has not formed an inherent form and is constantly changing. Many experts and scholars have different concepts of "new media".

Because different researchers and practitioners have different perspectives, they have different understandings of new media: UNESCO believes that new media is equivalent to online media [2]. Warner Bros. President Schwartzweig believes that the biggest reason why new media is superior to traditional media is the way of communication, that is, new media generally use nonlinear communication; and Dan Gilmore believes that new media – it's an Internet communication method based on digital technology. Nowadays, the more common definition of new media is: the use of communication forms and channels created by the development of modern digital technology, such as mobile phones, computers, Viber, WeChat, TikTok, electronic magazines, etc.

New social media marketing is a marketing model for precise psychological guidance of specific consumer groups after understanding the product requirements of specific products and performing problem analysis. Specifically, it has realized the

business of soft penetration of products in new media. The means of promotion strategy is often through the expression of media information and the formation of public opinion dissemination to make consumers have empathy for specific concepts, disseminated opinions and analytical ideas, thereby achieving the purpose of brand promotion and product sales [3].

Social media can make consumers a new source of communication. In the era of new media with huge and complex information flow, consumers' purchasing decisions are often difficult to finalize, and the marketing effects obtained by using traditional information dissemination methods have been difficult to achieve the psychological expectations of today's enterprises. Traditional media for enterprise product marketing is usually just rigid promotion, while new media marketing focuses on the relationship between the enterprise and the customer, and builds a communication and interaction channel between the two, so as to achieve a more direct and efficient communication effect. Companies should create a sense of participation for consumers, so that they can communicate and even make decisions during the product development and design stage, and guide consumers to have a sense of brand honor, and after becoming a habit in daily life, it can be through consumer interpersonal communication. Let the brand awareness spread exponentially.

New media facilitates the collection of user data. An important feature of new media is the ability to collect a large amount of user information. When users conduct propaganda, purchase and other activities on the Internet, they usually register an account. In this process, users will fill in some personal information. With the back-end system data of these platforms, companies can locate a large number of potential consumers [4], and then conduct a systematic scientific analysis of the collected information to discover the user's product appeal or evaluate the user's consumption potential, and provide data support for the company to formulate more accurate post-marketing plans.

Companies can pay according to marketing effects. New media makes advertising and brand building more accurate and efficient. It is precisely because new media can target audiences to target, so it can get higher costs. This kind of delivery effect is difficult for traditional media to achieve; this is why more and more companies are more willing to adopt new media for communication. Today's Internet advertising is paid on the basis of performance, similar to the number of clicks, the number of fans, or the number of pop-up windows of small advertisements. Companies can find them without worrying about fraud.

New social media can effectively face crisis public relations. No business can achieve perfect management. Faced with consumers with different needs, no matter what product or service it is, it is impossible to satisfy all consumers. People's public opinion is difficult to control, so it is normal for negative news to exist. A kind of media cannot be avoided, but what companies have to do is to control negative news reasonably and effectively. The correct and reasonable use of new media can resolve negative news in the bud and help companies make accurate judgments in times of crisis. In a new media environment with equal right to speak, not only media can release information, consumers can also use new media to speak out, so if companies do things

that harm consumers' interests, consumers can use the Internet to make reasonable condemnations. It is a fatal impact on the company. Thanks to this, the company must always maintain crisis awareness and establish a crisis public relations management mechanism in a timely manner.

As far as the communication channels of new media are concerned, Facebook or Twitter can provide companies or individuals with a public platform for publishing product information or service content. It can respond to inquiries in a timely manner and establish effective communication to facilitate the resolution of questions and gain attention and trust. This can easily collect customer information, control costs, improves efficiency, and conduct marketing for specific target customers.

A forum based on online communities. It is mainly to establish a platform for people to communicate, share information, and interact with each other. Audiences can choose according to their own needs. This makes it possible for marketers to segment the market and facilitate precise positioning of potential customers and promotion. The arrival rate and efficiency of information dissemination can also spread related product appeals in the interaction, which facilitates the formation of a good word-of-mouth effect.

The mobile terminal based on mobile phone APP is convenient and fast to use and is not restricted by time and place. Nowadays, the proportion and duration of surfing the Internet using mobile phones are raising rapidly compared with computers, and the growth rate is getting higher and higher. Interactive marketing based on mobile clients is more timely and efficient.

In summary, the emergence of new technologies has accelerated the development of new media and broadened the development space for the dissemination of information. The technical characteristics behind the new media have become a new opportunity for information dissemination. As a marketing model for precise psychological guidance for specific consumer groups, its effect is better than traditional marketing.

References:

1. Lu Sai. Research on Agricultural Extension Work Strategy in New Media Environment. Northwest Sci-Tech University of Agriculture and Forestry, 2018.
2. Liu Yang.Fu Di. The new realm of new media advertising and marketing in the Internet age. Journal of News Research Guide,2018,Volume(13):37.
3. Wang Fang. Research on Brand Communication of Dalian Agricultural Products. Dalian University of Technology, 2019.
- 4.Michael Waithaka. Communication for rural innovation: rethinking agricultural extention. Agricultural Systems, 2018. (84):68-70.

СЕКЦІЯ 4. СОЦІОЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.

*Андрусенко О.В. гуманітарно-педагогічного
факультету,
Національного університету біоресурсів і
природокористування України
**Науковий керівник: Суханова А.В. к.е.н.,
доцент,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)***

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ В УКРАЇНІ

Досвід багатьох країн ЄС показує, що реформування державної служби на пряму залежить від кадрової політики, тобто від виконавців функцій органів виконавчої влади, їхньої кваліфікації та мотивації праці. Відповідно, з метою ефективного здійснення функцій держави, основним завданням побудови державної служби в Україні є побудова дієвого мотиваційного механізму діяльності державних службовців.

Будь-яка галузь діяльності визначає людину як основний фактор ефективності та результативності діяльності організації, включаючи її потреби та можливості їх задоволення, рівень соціальної та інтелектуальної свідомості, ціннісні орієнтири. В такому разі, проблему мотивації праці необхідно розглядати через призму людини з її вимогами, психологією та філософією життя, життєвим кредо. Відповідно, першоджерелом мотивації праці є саме мотиви працівників. Тут мотивація є одним з найбільш важливих завдань керівника підприємства / установи / організації державної / приватної форми власності. Мотивація вимагає розуміння людської природи, оскільки успіху досягає саме той керівник, який має добре розвинені здібності спонукати працівників до максимального спрямування їхніх зусиль до праці і, в кінцевому підсумку, до підвищення її результативності[1].

Мотивація праці є невід'ємним чинником у підвищенні ефективності діяльності публічного управління. Застосування мотивації праці є необхідним та вкрай важливим процесом, пов'язаним з багатьма проблемами, які обумовлені особливостями проходження державної служби. Адже система мотивації праці – складний і одночасно суперечливий процес із хаотичною структурою, відносинами і численними зв'язками.

В основі будь-якого органу виконавчої влади, без заперечень, є саме люди та людський фактор, адже вони можуть забезпечити ефективність реалізації та використання будь-яких ресурсів, що є в наявності органу та визначають його економічні показники і здатність до конкуренції. З метою забезпечення

ефективної діяльності органів виконавчої влади необхідно максимально використовувати його ресурси. Від кваліфікації, знань, компетентностей та навичок державних службовців залежить і якість прийняття управлінських рішень, що, відповідно, має свій прояв у економічному і соціальному розвитку країни. В механізмі управління державою провідну роль відіграє державна служба. Тут очевидним є гострота питання щодо створення ефективної системи мотивації праці державних службовців, яке потребує формування специфічних стимулів, відтворення найсприятливіших умов для праці, які сприятимуть розкриттю потенціалу державних службовців в процесі виконання ними своїх службових повноважень і, отже, їх кар'єрному зростанню [3].

Без сумніву, важливим фактором формування системи мотивації праці державних службовців є матеріальний стимул, адже це можна вважати основою та стійким фундаментом для реалізації діяльності державної служби. В свою чергу, матеріальний стимул є безпосереднім заохоченням працівників та при цьому надзвичайно важливим та невід'ємним показником значимості. Під терміном «стимул» розуміють певне спонукання і заохочення до якихось дій, спонукальну причину. Таким чином, в основі спонукальних дій державних службовців лежать зовнішні чинники (матеріальні, моральні, тощо), де стимул виступає як зовнішні спонукання, що мають цільову спрямованість.

Так, з метою підвищення ефективності в органах виконавчої влади необхідно підвищити матеріальний стимул, тобто, підвищити і заробітну плату в цілому, щоб винагорода за виконану роботу була справедливою. Адже одним із найсильніших стимулів в роботі є справедлива оцінка виконаної працівником роботи. Однак, не дивлячись на велике значення матеріального стимулювання, є ряд способів, які заохочують державних службовців до підвищення продуктивності їх праці. Одним з цих способів є система моральних стимулів державних службовців [2].

Отже, мотивація за своїм складом і структурою є комплексом забезпечення належної діяльності, сприяючи розвитку професійних компетентностей державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Підвищення рівня ефективності їх роботи потребує застосування керівництвом органів влади матеріальних та моральних стимулів, які сприятимуть комплексній самореалізації працівників відповідних органів на робочому місці та усвідомлення їх бажання служити народові країни проживання та захищати їх інтереси.

Список використаних джерел:

1. Шовгеля О. М. Зарубіжний досвід мотивування професійної діяльності посадових осіб місцевого самоврядування. Публічне управління: теорія та практика. 2013. Вип. 4. С. 112–117
2. Наумік К. Г., Григоренко А. М., Ушкальов В. В. Організація діяльності державного службовця: Навчальний посібник. Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. 320 с.
3. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 29.01.2020).

УДК 330.34.011

Артюх Т.О., к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Шмиголь О.М.

студентка гуманітарно-педагогічного факультету

Національного університету біоресурсів і природокористування України

ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Теорія інклюзивного розвитку набула поширення серед концепцій модернізації суспільних відносин. Поява інклюзивного розвитку обумовило посилення нерівності, високий рівень бідності в умовах високих темпів зростання економіки світу. Арістотель вказував на те, що багатство не є самоціллю людини — це лише засіб досягнення мети. А гроші необхідні людині для того, щоб займатись тією справою для якої вона призначена. Тобто він вважав багатство основою для розвитку людини на протигагу багатству заради багатства.

Інклюзивний розвиток — це ідея про те, що економічне процвітання повинно приносити користь усьому населенню, і він пов'язаний з темпами та характером економічного зростання, в першу чергу зі швидкістю зростання, а також з тим, як це зростання розподіляється по всій країні.

Для того щоб зростання вважалось інклюзивним, воно повинно мати певні характеристики:

- бути швидким та приводити до істотного скорочення бідності;
- бути широким та охоплювати всі сектори економіки;
- включати більшу частку робочої сили країни.

Для України, яка посіла у 2018 році 49 місце за індексом інклюзивного розвитку в рейтингу економік і 78 місце серед усіх 107 країн, з яких перші 29 — це країни з розвинутою економікою (тобто Україна знаходиться в останній третині списку) розробка комплексу заходів щодо підвищення інклюзивності, справедливості та стійкості має особливо важливе значення.

У країні діє система державних мінімальних соціальних стандартів, які розуміються як встановлений законом мінімально необхідний обсяг соціальних гарантій надання населенню соціальних благ та послуг, що фінансуються з бюджетів різного рівня; їх розмір періодично переглядають у міру зміни ресурсних можливостей економіки.

Стандарти інклюзивного розвитку починають розроблятися з переходом до інклюзивного сталого зростання. Концепція сталого розвитку ґрунтується на п'яти головних принципах:

- поєднання збереження природи і розвитку суспільства;
- задоволення основних потреб людини;
- досягнення рівності та соціальної справедливості;
- забезпечення соціального самовизначення та культурного різноманіття;

– підтримання цілісної екосистеми.

Найважливішими стандартами інклюзивного розвитку, які мають бути закріплені правовими нормами, можуть на першому етапі бути наступні нормативи:

– частка ВВП (у відсотковому відношенні), яка спрямовується на фінансування охорони здоров'я щодо надання безкоштовних медичних послуг (але не нижче визначеного у законі рівня);

– частка ВВП (у відсотковому відношенні), яка спрямовується на фінансування безкоштовної для громадян освіти (але не нижче визначеної в законі рівня).

Пропоновані нормативи забезпечать реалізацію ключових моментів інклюзивного зростання:

- всебічний розвиток людського капіталу,
- скорочення нерівності та бідності,
- рівність можливостей людей у отримання доступу до ресурсів.

Основоположні принципи інклюзивного розвитку:

– інклюзивний розвиток має антидискримінаційний характер та спрямованість на ліквідацію обмежень, впровадження на практиці принципів безбар'єрного середовища та безбар'єрного розвитку;

- – основна мета інклюзивного розвитку — це боротьба із нерівністю, бідністю та розвиток людського капіталу на основі підвищення ступеню залученості громадян до економічної діяльності та розподілі результатів економічного зростання;
- ключовий принцип — це створення умов для трансформації ролі особистості із пасивного члена суспільства на активного учасника економічної діяльності.

Таким чином, з вище сказаного, можна дійти до висновку, що для коректного та ефективного формування системи інклюзивного розвитку України та окремих комплексів її економіки необхідно визначити та дослідити сутнісні протиріччя концепції розвитку, а також системні проблеми існуючої моделі соціально-економічного розвитку, на вирішення яких спрямована інклюзивність.

Список використаних джерел:

1. Сталий розвиток населених пунктів. URL: <https://www.zhiva-planeta.org.ua/diyalnist/staluy-rozvutok/stalyy-rozvytok-naselenykh-punktiv.html>
2. Чому нації занепадають URL: <https://theukrainians.org/why-nations-fail/>

УДК 658.5.011

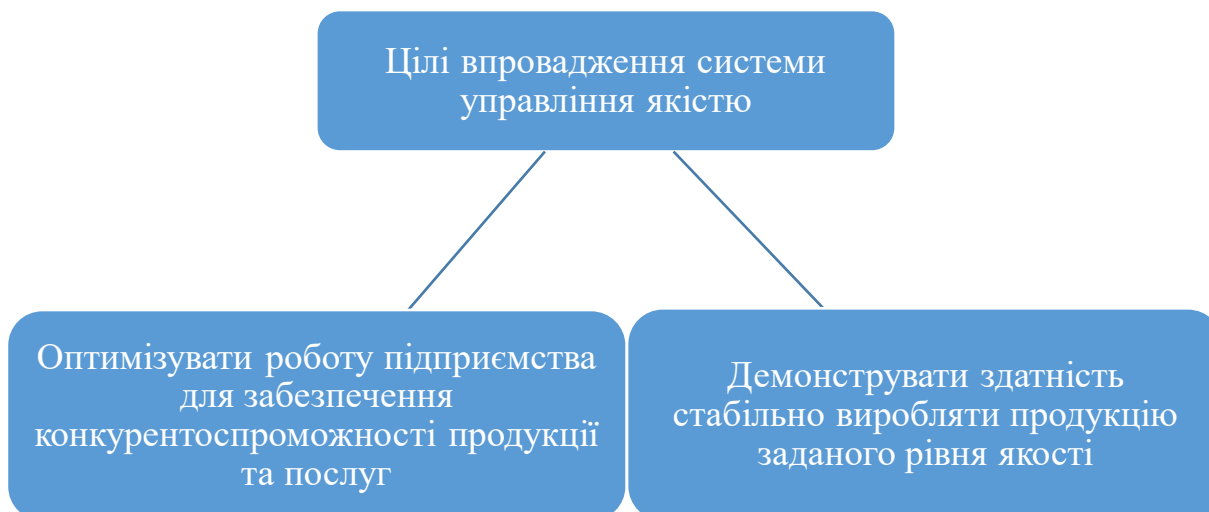
*Безолюк Андрій Анатолійович,
бакалавр,
Національний університет
біоресурсів і природокористування України
Алексєва Катерина Андріївна,
к.держ.упр., доцент
Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(Київ, Україна)*

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Загалом, у сучасних умовах в Україні впровадження системи управління якістю на підприємстві потребує значних коштів, відповідної підготовки персоналу підприємства, великої кількості наукових досліджень, а також підтримки з боку керівництва підприємства. Розмір загальних витрат на впровадження систем управління якістю залежить від таких факторів, як розмір підприємства, вид продукції, рівень підготовки персоналу тощо.

Побудова та впровадження системи управління якістю на підприємстві є складною процедурою, що вимагає значних витрат часу та ресурсів і є орієнтованою на безперервний процес удосконалення діяльності самого підприємства. Управління якістю допомагає зменшити кількість відходів і запасів, дозволяє співробітникам тісно співпрацювати з постачальниками і забезпечує тісну координацію співробітників всередині організації, зокрема, забезпечує сильне відчуття командної роботи.[4] Зміст процесу побудови системи менеджменту якості полягає у визначенні тих процесів, від яких залежить надана якість продукції чи послуг. [2]

Рис. 1. Основні цілі розробки системи управління якістю

Джерело: розроблено авторами на основі [1]

Що стосується ефективності системи управління якістю, то вона значною мірою залежить від врахування особливих властивостей конкретної продукції та розробки відповідної системи оцінки показників якості. Тобто кожен із фундаментальних елементів системи QM слід розглядати стосовно конкретного продукту.[4] Це означає, перш за все, що має бути забезпечена вища якість продукції та послуг. Якість продукту можна оцінити з точки зору продуктивності, надійності та довговічності. Якість є важливим параметром, який відрізняє продукт чи послугу від аналогових товарів чи послуг конкурентів. Продукти чи послуги, які містять якість, визнану клієнтами, виграють у конкурентній боротьбі. [3,4] Це пояснюється тим, що впровадження управління якістю має важливе значення для задоволення клієнтів, що в кінцевому підсумку призводить до лояльності клієнтів. Клієнти повертатимуться до вашої організації, лише якщо вони будуть задоволені вашими продуктами та послугами.

Для впровадження системи управління якістю на підприємстві необхідно зробити кроки (рис.2)

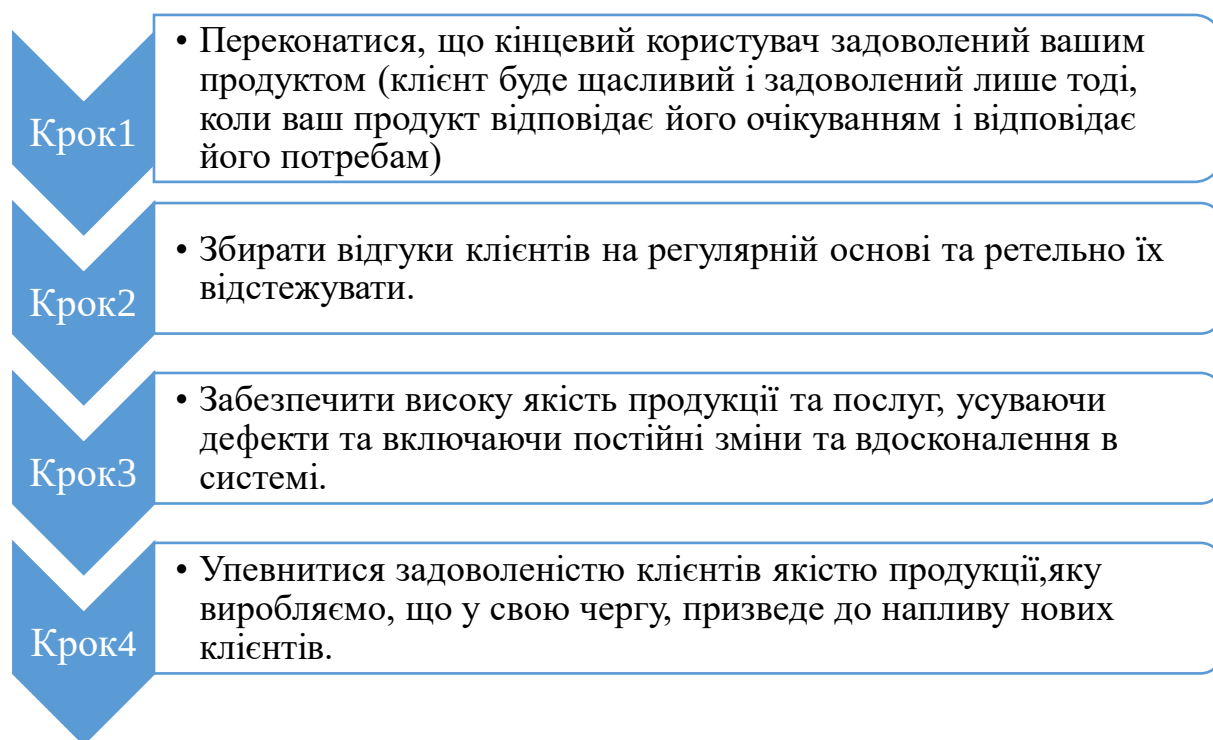

Рис. 2. Кроки впровадження системи управління якістю

Джерело: схема розроблена авторами на основі [4]

Таким чином, впровадження системи управління якістю забезпечує виживання підприємства в умовах конкуренції, оскільки забезпечує лояльність споживачів, забезпечує збільшення грошових потоків та створює сприятливу атмосферу серед працівників.

Список використаних джерел:

1. Декстер А. Хансен «Звіти для повного управління якістю». Доступно за адресою: <http://www.flowhelp.com/tqm/tqm.html#Key%20to%20Quality>
2. Мішин В. М. «Управління якістю – 2-е вид., УНІТИ-ДАНА, 2005.
3. Reciprocity. «Як впровадити СМК в організації» 18 січня 2021 р. Доступно за адресою: <https://reciprocity.com/how-to-implement-qms-in-an-organization/>
4. «Кроки впровадження якісної адміністративної системи». Доступно за адресою: <https://www.greycampus.com/blog/quality-management/steps-for-implementing-a-quality-management-system-the-successful-way>

УДК 005.8:658.114

*Беляєва Є.Р., аспірантка
кафедра виробничого та інвестиційного менеджменту
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ В МЕЖАХ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ

Малі та середні підприємства (МСП) роблять ключовий внесок в економіку з точки зору зайнятості, інновацій та зростання. Управління проєктами може відігравати значну роль у сприянні цьому внеску, але МСП потребують більш ефективних підходів та інструментів управління проєктами, ніж ті, які традиційно використовуються організаціями.

Управління проєктами може стати ключем до успішного розвитку бізнесу. За визначенням, МСП характеризується здатністю легко адаптуватися до змін на ринку та своєю ощадливою організаційною структурою. Це призводить до створення динамічнішого середовища та більш швидкого процесу прийняття рішень, що є сприятливим елементом для здійснення змін [1].

Проте, гнучкість та адаптивність часто призводять до відсутності офіційного стратегічного плану та нездатності швидко втілити ідеї у дії. Неможливість здійснити зміни може завдати шкоди МСП, а неправильне здійснення проєкту може мати серйозні довгострокові наслідки для бізнесу. Інструменти управління проєктами можуть відігравати важливу роль у впровадженні ключових елементів, таких як формальне планування та управління ризиками та ресурсами, а також надати структуру розрізненим видам діяльності. У цих випадках МСП необхідно використовувати інструменти та методологію управління проєктами та мати професійно підготовлених осіб в організації. Основними напрямками проєктної діяльності є:

- підготовка концепції потенційного проєкту – формування основної мети, визначення напрямів проєкту, цільової аудиторії та бенефіціарів, складання плану діяльності;

- затвердження деталізованого проєкту – в межах даного напрямку є можливість уточнити та скорегувати визначені елементи проєкту для ефективнішого його впровадження;

- реалізація запланованих активностей в межах проєкту, де особлива увага приділяється формуванню команди проєкту та бюджетування відповідних напрямів діяльності. Сутність полягає у визначенні пріоритетів у проєкті, виділенні ресурсів на відповідну діяльність. В той же час ключовим напрямком є розуміння того, що управління проєктом здійснюється в тісній співпраці між керівництвом і відповідним проєктним менеджером, оскільки для досягнення цілей потрібна двостороння комунікація [2];

- звітування за кожним результатом в межах визначених milestones – цей етап дає можливість проаналізувати ефективність реалізації проєкту та оцінити ризики, що можуть виникати під час його подальшого впровадження;

- формування фінального звіту з визначенням основних результатів та досягнень в межах реалізованої діяльності – проводиться повний аналіз всіх активностей та заходів, що були здійснені, на пр;

- оцінка впровадженого проєкту на основі отриманих результатів у відношенні до запланованих показників, що було сформовані та описані в методології до проєкту.

Ефективній реалізації проєкту сприяє професійне управління, що в свою чергу є критерієм успіху в межах фінальної оцінки досягнутих результатів. На основі цього можна виділити особливості важливості та необхідності управління проєктами для МСП, що активно розвиваються (табл. 1)

Таблиця 1

Важливість та необхідність управління проєктами для МСП

Причина	Характеристика
Покращена комунікація	Традиційне управління проєктами вимагає делегування проєктів конкретним співробітникам і чітко окреслює ролі кожної залученої особи. Це означає, що про кожну зроблену дію буде повідомлено керівнику проєкту та зацікавленим сторонам, надаючи загальне уявлення про досягнутий прогрес і можливість вирішувати можливі проблеми, а інші члени команди можуть зосередитися на своїх індивідуальних завданнях
Досяжні терміни	Оцінка часу та терміни є невід'ємною частиною управління проєктом і допомагають встановити та визначити чіткі терміни для кожного кроку проєкту. Незалежно від того, наскільки велика чи мала ціль, встановлення складних, але реалістичних термінів може змусити робити над проєктом і забезпечити його своєчасне виконання
Ресурсозбереження	Управління проєктами в значній мірі покладається на розподіл відповідних матеріалів і навичок, щоб виконувати роботу ефективно і вчасно. Замість того, щоб декілька співробітників об'єднували свій обмежений час для роботи над різними невеликими проєктами, адаптуються члени команди на основі їхніх додаткових навичок та

	компетенцій, забезпечуючи виконання кожного результату особою, які найкраще підходять для цієї ролі (використання leap-підходу)
Мінімізація витрат	Бюджети є важливою частиною управління проєктом і значною мірою сприяють підтримці заощадливих витрат. Коли визначено жорсткий бюджет, команда орієнтується, з якими фінансовими обмеженнями потрібно працювати, і зосередиться на бюджетних статтях, які є абсолютно необхідними, залучаючи власну винахідливість для зниження витрат
Визначення можливостей	Завдяки профільному менеджеру проєкту легше визначити сфери, де можна підвищити ефективність. Не маючи ваги менших завдань, керівник проєкту може зосередитися на загальній роботі проєкту і побачити, коли потрібна гнучкість процесу, а також полегшити процес прийняття рішень за допомогою інструментів управління проєктом
Краще планування майбутнього	Відстежуючи проєкти та їх результати, управління проєктами для МСП створює своєрідну «дорожню карту» для майбутніх успішних проєктів, визначаючи минулі проблеми та висвітлюючи процеси, які були ефективними. Це призводить до оптимізації використання часу і підвищення загальної ефективності малих і середніх підприємств

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Загалом, можливості для МСП отримати вигоду від запровадження системи управління проєктами є значними. Однак завдання полягає в тому, щоб знайти спосіб зробити управління проєктами доступнішим для МСП. Наразі існує потреба в «простому» управлінні проєктами для малих і середніх підприємств (МСП), оскільки більш офіційна структура потребує більших витрат, ресурсів і часу для невеликих організацій. Спрощена версія управління проєктами повинна бути в основі вимог до управління, забезпечуючи підтримку в кінцевому підсумку до виконання поставлених цілей. Управління проєктами впливає на заощадження часу і інших використовуваних ресурсів. Це також може покращити репутацію серед клієнтів, зробити підприємство надійнішим та сприяти подальшому зростанню бізнесу [4].

Для того, щоб будь-яка країна мала економічне процвітання та розвиток, її підсектор МСП має функціонувати ефективно. Цього можна досягти значною мірою шляхом включення практики управління проєктами в операції малого та середнього бізнесу. Основні проблемні напрями необхідно вирішувати шляхом прийняття відповідної політики, залучення кваліфікованого персоналу з проєктного менеджменту, обміну досвідом, сприяння впровадженню та поширенню проєктного менеджменту, маркетингу практик через ефективні канали комунікації тощо. Окрему увагу варто приділити партнерству та колабораціям в межах реалізації ініціатив, адже це дозволяє об'єднати сильні сторони кожного окремого підприємства та ще ефективніше впровадити проєкт. Також важливим напрямом вдосконалення діяльності щодо управління проєктами є налагодження бізнес-процесів відповідно до функціоналу кожної залученої особи, тобто всі задіяні сторони мають не тільки зосереджуватися на частині виконання своїх обов'язків, а ще й комунікувати між собою, з метою попередження можливих ризиків та загроз, що можуть виникнути в межах реалізації діяльності.

Список використаних джерел:

1. Project Management in SMEs. *Journal of Strategy and Performance Management*. URL : <https://silo.tips/download/project-management-in-smes>
2. Project Management in SMEs. UKDiss. URL : <https://ukdiss.com/examples/definition-of-smes.php>
3. Why Is Project Management Important for SMEs?. EIRE. URL : <https://www.eiresystems.com/project-management-important-for-smes/>
4. R. Turner et al. (2010). Project Management in Small to Medium-Sized Enterprises: Matching Processes to the Nature of the Firm. *International Journal of Project Management*. 28. 744-755. URL : https://www.researchgate.net/publication/248345440_Project_Management_in_Small_to_Medium-Sized_Enterprises_Matching_Processes_to_the_Nature_of_the_Firm .

УДК 338:330.354

Бутенко В.М., д.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ястребов П.С., аспірант кафедри економічної теорії

Національний університет біоресурсів і природокористування України

«ЗЕЛЕНА» ЕКОНОМІКА ЯК ФАКТОР ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ

Економічний розвиток, добробут та якість життя населення пов'язані з довгостроковим економічним зростанням, на досягнення якого спрямовується економічна політика будь-якої країни. Проте акцент лише на збільшенні обсягів ВВП призвів до недостатньої уваги до стану навколишнього природного середовища та інших соціально-економічних явищ. До того, як було визнано проблему зміни клімату, не було причин вимірювати викиди вуглецю. Існуючі підходи до розрахунку ВВП не враховують виснаження ресурсів чи погіршення стану довкілля, тому актуальним питанням є необхідність розгляду інклюзивного зростання, досягти якого можливо за рахунок розвитку зеленої економіки.

Важливою відмінною рисою поняття інклюзивного зростання є те, що акцент робиться відразу на двох аспектах: результатах та можливостях. Це означає необхідність робити внесок як безпосередньо у процес економічного зростання, так і можливість користуватися його наслідками. У сучасних умовах виникає потреба розглядати саме інклюзивне зростання, оскільки воно сприяє створенню сприятливих умов забезпечення сталого розвитку, враховує важливі моменти, котрі формують підвищення рівня добробуту, але не враховані у загальноприйнятих показниках вимірювання економічного зростання.

На наш погляд, важливим вектором інклюзивного розвитку є модель «зеленої економіки», в якій матеріальний добробут не забезпечується неминуче

за рахунок збільшених екологічних ризиків, екологічних дефіцитів і соціальної нерівності.

Важливою складовою інклюзивного зростання є прийнятий країнами Євросоюзу «Європейський Зелений Курс», який став дорожньою картою заходів, здатних сприяти розвитку ефективної, сталої та конкурентоспроможної економіки, а також визначає засоби перетворення Європи на перший у світі кліматично нейтральний континент до 2050 року, стимулюючи при цьому економічне зростання, покращення здоров'я та якості життя людей, а також трансформуючи кліматичні та екологічні виклики на можливості у всіх сферах та політиках ЄС, гарантуючи справедливий та інклюзивний характер зеленого переходу [1].

ОЕСР розробила та ввела концепцію «зеленого зростання», визначивши її як максимальне забезпечення економічного зростання та розвитку, не впливаючи на кількість та якість природних активів та використовуючи потенціал зростання, який виникає при переході до «зеленої» економіки. Тобто, «зелене зростання» - це зростання ВВП, яке підпорядковується «зеленим» умовам і наголошує на «зелених» секторах як на нових двигунах зростання.

Програма Організації об'єднаних націй з охорони навколишнього середовища визначає зелену економіку як інструмент, що призводить до підвищення добробуту людей та соціальної рівності, та значно знижує несприятливий вплив на навколишнє середовище та ризики екологічної деградації [2].

Таким чином, концепція «зеленої» економіки – це модель, яка веде до покращення здоров'я та соціальної справедливості населення, а також до значного зниження небезпечних впливів на навколишнє природне середовище та уникнення екологічного дефіциту. «Зелена» економіка, у її найпростішій формі, може розглядатися як низьковуглецева, ресурсозберігаюча та соціально-інклюзивна модель економіки.

Основними засадами «зеленої» економіки в рамках забезпечення інклюзивного зростання є такі:

- забезпечення справедливості та об'єктивності як у рамках сучасного покоління, так і врахування інтересів наступних поколінь;
- узгодженість із принципами сталого розвитку;
- превентивний підхід до соціальних наслідків та впливів на навколишнє середовище;
- оцінка природного та соціального капіталу, наприклад, інтернаціоналізація зовнішніх витрат, ведення зеленого обліку, врахування витрат упродовж усього терміну експлуатації тощо;
- стале та ефективне використання ресурсів, свідоме споживання та ресурсозберігаюче виробництво;
- досягнення існуючих макроекономічних цілей за рахунок створення «зелених» робочих місць, зниження рівня бідності, підвищення конкурентоспроможності ключових секторів, зокрема сільського господарства;
- сталий розвиток, що пов'язаний із захистом вразливих верств споживачів.

Зосередження уваги на зеленій економіці створить можливість потенційно залучати додаткове фінансування на реалізацію політики інклюзивного розвитку України («зелені» інвестиції, кредити, міжнародна технічна допомога тощо). Вибір Україною курсу до «зеленої» економіки має створювати додаткові можливості для інклюзивного зростання. Для цього необхідно зосередити зусилля на впровадженні політики підвищення енергоефективності основних галузей промисловості, будівництва та сільського господарства; перспективах розвитку залізничного і громадського транспорту на основі відновлюваних джерел енергії; здійсненні реформи управління відходами, розвитку економіки замкнутого циклу, органічного землеробства тощо.

Список використаних джерел:

1. European-Green-Deal. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.
2. Green economy. URL: <https://www.unep.org/explore-topics/green-economy/about-green-economy>.

УДК 330.341.1

*Гаврилюк В.П., к.е.н., доцент
Леценко С.В., магістр 1 р.н.
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м.Київ, Україна)*

ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

На сьогодні у світі фокус розвитку зміщується з бажання досягти високого економічного зростання як такого до інклюзивного та сталого економічного розвитку, людського розвитку та людського капіталу. Концепція інклюзивного розвитку полягає в тому, щоб люди більш ефективно «брали участь» в економічній діяльності, що веде до перетворення невикористаного людського потенціалу в людський капітал. Підтримка інклюзивного розвитку передбачає інвестування в людський капітал, в тому числі доступ до освіти, гнучкість ринку праці та гендерну рівність [1].

Всесвітній банк і Програма розвитку ООН наводять дані, що на планеті накопичені матеріальні блага дорівнюють лише 16% суспільного надбання, природні багатства – 20%, а людський капітал – 64%. У національному багатстві розвинених країн світу людський капітал складає 70-80% [2].

У рамках європейської міністерської конференції ВООЗ по системі охорони здоров'я «Система охорони здоров'я – здоров'я - добробут» був розроблений довідковий документ «Економічні збитки від поганого здоров'я: ситуація в Європейському регіоні» в якому автори описали вплив здоров'я на

економічні показники за допомогою формули $Y = A F(K, hL)$, де Y - продукт, або ВВП; A - сукупна продуктивність факторів виробництва (СПФВ); $F()$ - виробнича функція; K - фізичний капітал; L - робоча сила; hL - якість робочої сили, або людський капітал.

Формула дозволяє побачити, що ВВП зростає лише з підвищенням рівня сукупної продуктивності факторів виробництва, сукупного рівня фізичного капіталу (K) і (або) кількості або якості робочої сили (hL). Тому, щоб вплинути на обсяг виробництва, здоров'я повинно впливати на один або більше з цих факторів.

Цілком природно, що здорові люди більш продуктивні, тобто виробляють більше продукції за одну годину роботи. З одного боку, підвищення продуктивності є результатом збільшення фізичної і розумової активності. З іншого боку, найбільш активні працівники (фізично і розумово) ефективніше використовують технології, машини та обладнання. Продуктивність праці зазвичай вимірюється заробітною платою або доходом.

Стан здоров'я (як окремої людини, так і населення в цілому) може впливати не лише на рівень доходів, а й на їх розподіл між споживанням, заощадженням та інвестиціями. Здорові люди можуть розраховувати на більш довге життя, вони дивляться в майбутнє і тому більш схильні до накопичення, ніж ті, у кого здоров'я погане. Здорові люди більш вмотивовані до вкладення коштів у бізнес, що стимулює економічний розвиток країни.

Дослідження показують, що сьогоденний економічний добробут значною мірою зумовлений покращенням здоров'я населення в попередні роки. Так, згідно з підрахунками у 1780-1980 роках у Великобританії близько 50% економічного зростання було забезпечено покращенням здоров'я та поліпшенням харчування. Інше дослідження, яке розглядало економіку 10 розвинених країн протягом щонайменше ста років, показало, що покращення здоров'я населення прискорило економічне зростання на 30-40%.

Світові дослідження незмінно показують, що здоров'я населення є надійним прогностичним фактором економічного зростання. Хоча ці дослідження охоплюють різні країни і періоди та використовують різні змінні, моделі і форми представлення даних, результати вражають своєю подібністю.

Для прискорення розвитку людського капіталу та забезпечення інклюзивного розвитку економіки необхідно вживати заходів щодо підвищення ефективності функціонування сфери забезпечення рівня якості здоров'я громадян [3].

Одними з найважливіших чинників, які впливають на здоров'я людини є її харчування та спосіб життя. Згідно з оцінками експертів ВООЗ, здоров'я людини на 50% визначається соціально-економічними умовами і способом життя, найважливішим фактором якого є харчування. Для покращення обізнаності громадян про важливість здорового способу життя та розвитку культури правильного харчування пропонуємо:

- налагодити дотримання стандартів виробництва екологічної продукції;
- здійснювати заходи з популяризації здорового способу життя;

- запровадити пільгове оподаткування для виробників екологічної продукції.

Отже, можемо зробити висновок, що стан здоров'я населення впливає на рівень економічного розвитку країни. Це проявляється у впливі здоров'я на рівень продуктивності праці, який у свою чергу впливає на розмір ВВП. Людина, яка хоче бути успішною, має бути продуктивною, а отже здоровою.

Список використаних джерел:

1. Людський капітал та інклюзивний розвиток економіки України: освітньо-наукові чинники. URL: <http://www.visnyk.nanu.org.ua/sites/default/files/files/Visn.2019/5/15.Bobukh.pdf>. (Дата звернення: 08.11.2021).
2. Теорія людського капіталу як методологія формування інноваційної системи. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/43884%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-88054-1-10-20150609%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/43884%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-88054-1-10-20150609%20(3).pdf). (Дата звернення: 08.11.2021).
3. Розвиток людського капіталу: на шляху до якісних реформ. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_LUD_KAPITAL.pdf. (Дата звернення: 08.11.2021).

УДК 330.338.2

*Дергач А.В., к.держ.упр.
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)
Вєровчук Н.В, магістр 1-го року навчання
факультету аграрного менеджменту
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНИХ ДОБРІВ

В умовах ринкової системи господарювання жодне підприємство не може працювати прибутково без ретельно підготовленого бізнес-плану. Це значною мірою полегшує підприємницьку діяльність і знижує рівень її ризикованості. Отже, планування – це процес визначення мети, завдань та заходів що необхідно здійснювати, та визначення програми діяльності і необхідних ресурсів для цього.

Бізнес-планування вже стало реальністю економічної практики агропромислового комплексу України. Ним користуються великі колективні підприємства, фермерські господарства, приватні підприємці. Якісне бізнес-планування є невід'ємною складовою організації виробництва органічних добрив.

Органічні добрива є основним джерелом відтворення родючості ґрунтів. Вони містять значну кількість біогенних елементів, зокрема азоту, фосфору,

калію, кальцію, магнію, ряд мікроелементів. Тому застосування усіх видів органічних добрив – важливий метод поліпшення балансу поживних речовин у ґрунті.

Сьогодні в Україні відбувається небезпечний процес деградації ґрунтів, котрий фахівці називають «тихою кризою країни». Останніми роками українські ґрунти помітно збіднюються і втрачають свої якісні та продуктивні показники.

Зокрема, через нестачу органічних речовин у багатьох регіонах України почалась дегуміфікація ґрунтів та погіршення їхніх агрономічних властивостей. Так, за даними Інституту ґрунтознавства, в Україні частка площ, оброблених органічними добривами, становить лише 1,1%. Тому за останні 20 років вміст гумусу в ґрунтах в середньому зменшився на 0,22% [1].

При бізнес-плануванні виробництва органічних добрив потрібно враховувати сукупність біологічних, технічних, технологічних, екологічних, соціальних та економічних чинників.

Біологічні чинники. Необхідно врахувати всі біологічні особливості виробництва, видові та сортові вимоги, захист рослинного і тваринного світу, карантинні правила, потребу в агрокліматичному потенціалі, біологічний цикл виробництва.

Технічні чинники. Аграрне виробництво використовує широкий асортимент технічних засобів, деякі можуть мати невеликий спектр застосування. Аграрне виробництво має відносно низькі темпи відтворення, технічні засоби швидко морально старіють. Вартість технік є відносно високою, порівняно з вихідним продуктом.

Технологічні чинники. Технології у сільському господарстві надзвичайно диверсифіковані і диференційовані. Вони спричиняються природно-кліматичними умовами, економічною ситуацією, фінансовими можливостями виробника, кваліфікацією працівників, технічною оснащеністю виробництва. Варіанти технології вимагають ґрунтовної експертизи і аналізу їх економічної ефективності.

Екологічні чинники. Аграрне виробництво опосередковане природним середовищем, тому дотримання екологічних нормативів, правил і вимог обов'язкове. Екологічність господарської діяльності покращує соціальний імідж підприємства, полегшує співпрацю з громадськістю, місцевими органами влади, зрештою, є економічно вигідною.

Соціальні чинники. Розпочинаючи або розвиваючи діяльність підприємства, необхідно враховувати його вплив на соціальне середовище, настрої населення, місцеві традиції.

Економічні чинники. Виходячи із визначення підприємництва, прибуток для бізнес-плану є основним критерієм. Однак, економічна ефективність аграрного виробництва є меншою, ніж в інших галузях виробництва, отримання результату є пролонгованим у часі і має значний рівень ризику [2].

Також особливу увагу необхідно приділити розділу бізнес-плану «План виробництва», головним завданням якого є довести потенційним інвесторам, що

економічний потенціал підприємства здатен забезпечити виробничу програму, передбачену бізнес-планом.

У цьому розділі бізнес-плану необхідно відповісти на наступні питання:

1. Де планується виготовляти органічні добрива – на діючому чи на створюваному підприємстві?
2. Які знадобляться для цього виробничі потужності та як вони будуть збільшуватись (зменшуватись) рік від року?
3. Яке для цього необхідно обладнання та де його можна придбати?
4. Де, у кого, на яких умовах можуть бути придбані сировина, матеріали та комплектуючі вироби?
5. Якою є ділова репутація постачальників та чи є досвід роботи з ними?
6. Чи передбачається здійснювати виробничу кооперацію та з ким саме?
7. Чи можливо будь-яке лімітування обсягів виробництва чи постачання ресурсів?
8. Якою є схема виробничих потоків? Тобто, звідки і як надходять усі види сировини та комплектуючих, у яких цехах вони підлягають обробці, питання складування, транспортування тощо.
9. Наскільки раціональною є схема виробничих потоків?
10. Якою є ступінь гнучкості обладнання і технологічних ліній? Тобто, наскільки швидко можна змінити асортимент продукції, що випускається.
11. Якою є система контролю якості?
12. Якою є система утилізації відходів і витрати на охорону навколишнього середовища? [3]

Отже, Україна є країною з потужним аграрним сектором економіки. Організація бізнес-планування виробництва органічних добрив, в першу чергу для залучення інвестицій, є запорукою інтенсивного розвитку даного сектору економіки. Бізнес-план допомагає підприємцям і фінансистам вивчити місткість та перспективи розвитку майбутнього ринку збуту, оцінити витрати з виготовлення й реалізації потрібної на цьому ринку продукції, а також порівняти їх з можливими цінами реалізації для визначення потенційної прибутковості задуманої справи. Саме правильно складений бізнес-план в кінцевому підсумку відповідає на запитання: чи варто взагалі вкладати грошові кошти в цю справу, й чи окупляться усі витрати зусиль і фінансових ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н.Соколовського». Офіційний сайт. URL: <http://www.issar.com.ua/> (дата звернення 15.10.2021).
2. Костецька І.І. Особливості бізнес-планування в аграрних підприємствах. *Наукові записки. Серія «Економіка»*. Випуск 10. С. 146-152. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/141499009.pdf> (дата звернення 15.10.2021).
3. Барроу К., Барроу П., Браун Р. Бізнес-план: практичний посібник. Київ: Знання, 2005. 434 с.

УДК 330.338.2

*Дергач А.В., к.держ.упр.
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

*Майстренко С.В., магістр 1-го року навчання
факультету аграрного менеджменту
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДХОДІВ ДО НОРМАТИВНОГО ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Не дивлячись на відсутність нормативного визначення та регламентації соціального підприємництва, соціальний бізнес в Україні розвивається. Вже кілька років поспіль триває дискусія про доцільність запровадження та зміст профільного закону, який би регулював діяльність соціальних підприємств. В цьому питанні є два протилежних підходи.

Традиціоналістський підхід ґрунтується на впевненості у необхідності розробки та впровадженні спеціального окремого закону, який би регламентував діяльність соціальних підприємств у вигляді окремої організаційно-правової форми за прикладом європейського законодавства. Відсутність нормативного регламентування соціального підприємництва, звичайно, створює правову прогалину, обмежує можливості соціального бізнесу (у першу чергу, інвестиційні), створює колізії, розбіжності у тлумаченні цього явища, що викликає ризики спекуляції та сумлінної конкуренції.

Але, створення єдиного нормативного акту про соціальний бізнес несе в собі ризики надмірного регламентування цього виду діяльності, створення додаткових нормативних перешкод у вигляді дріб'язкових умов відкриття, діяльності та закриття соціальних підприємств, прискіпливого державного контролю. Це може значно звузити можливості розвитку соціального підприємництва.

На уникненні цих ризиків ґрунтується протилежний, *ліберальний* підхід, який розцінює відсутність нормативного регламентування соціального бізнесу як можливість свободи розвитку цього виду діяльності. Виходячи з ч.1 ст.19 Конституції України та існуючої нормативно-правової бази, соціальні підприємства в Україні можуть розвиватись як різновид загального підприємництва. І вони можуть розвиватись у зручній для себе організаційно-правовій формі, отримувати державне або муніципальне соціальне замовлення, мати певні пільги та преференції. Головними регуляторами розвитку соціального підприємництва залишається лише ринок і конкурентне середовище.

Найбільш адекватним на сьогодні є компромісний підхід до розвитку нормативно-правового регулювання соціального бізнесу в Україні. Він полягає

у відмові від створення та прийняття єдиного нормативного акту (закону) про соціальне підприємництво, як окремого виду діяльності спеціалізованих за організаційно-правовою формою осіб, і поетапного внесення змін у чинні нормативно правові документи. Це дасть змогу відокремити зазначені суб'єкти від інших суб'єктів підприємницької діяльності, забезпечити прозорість здійснення соціального підприємництва, зокрема через інформування громадськості про цю діяльність, а також заохотити підприємців до участі у вирішенні соціальних питань. Більш того, цей підхід створить умови формування та реалізації державної політики у сфері соціального підприємництва, оскільки з'явиться можливість на основі реальних показників здійснювати аналіз зазначеної діяльності та розробляти заходи щодо її подальшого розвитку. Поетапність зміни законодавства дасть змогу оцінити регуляторний вплив правових актів на нормозастосовуючу практику та відкоригувати наступні хвилі змін.

У експертному колі триває дискусія щодо форми державної підтримки соціального бізнесу. Є думка про те, що державна підтримка соціального бізнесу у вигляді податкових пільг та преференцій не ефективна та шкідлива. Це, мовляв, призведе до створення псевдо-підприємств задля отримання податкових пільг ведення бізнесу і, як наслідок, зведе ідею вирішення соціальних проблем нанівець. За думкою цих експертів, більш дієвим шляхом допомоги соціальним підприємствам зі сторони держави є надання грантів. Але, як відомо, грантова політика держави досить обмежена. На сьогодні у державному бюджеті України передбачені гранти лише для молодих діячів мистецтва для створення і реалізації творчих проектів в сфері кінематографії. Але їхній обсяг було скорочено з 3,9 млн.грн. до 200 тис.грн. на рік. Будь-які гранти для бізнесу у державному бюджеті України не заплановані. За такої ситуації державні гранти для соціального бізнесу стають досить примарною формою підтримки. Єдиною реальною можливістю підтримки соціального підприємництва з боку держави є законодавче запровадження зменшення податкового навантаження. Але за умови запровадження відкритого та прозорого механізму державного та суспільного контролю над виконанням соціальної місії соціальними підприємствами.

Звичайно, самі по собі правові норми не зроблять соціальний бізнес в Україні більш успішним. Нормативно-правове забезпечення формує певні правові рамки та умови для позитивного та прогресивного розвитку сектору. Сам розвиток залежить від практики застосування цих норм, взаємодії та співпраці всіх зацікавлених сторін. Але відсутність легітимізації такого суспільного явища як соціальне підприємництво призводить до значної правової прогалини, розриву та відставання державно-правової реальності від суспільної, що значною мірою гальмує соціально-економічний розвиток України.

Список використаних джерел:

1. Соціальне підприємництво в Україні. Економіко-правовий аналіз. Аналітичний звіт URL : https://www.euneighbours.eu/sites/default/files/publications/2020-11/Legal%20report%20in%20Ukraine_Ukrainian.pdf (дата звернення 20.10.2021).

2. Соціальне підприємництво як відповідь суспільства на соціальні потреби. Ліга-Закон. Лип. 2021. URL: https://biz.ligazakon.net/interview/205014_sotsalne-pdprimnitstvo-yak-vdpovd-susplstva-na-sotsaln-potrebi (дата звернення 15.10.2021).

УДК 330.338.2

*Дергач А.В., к.держ.упр.
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)
Короткіна О.В, магістр 1-го року навчання
факультету аграрного менеджменту
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

СТАРТАП-ПРОЕКТИ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах сьогодення, коли науково-технічний розвиток суспільства набирає обертів, роль інновацій у всіх сферах життєдіяльності набуває першочергового значення, адже вони є головним поштовхом економічного зростання на всіх рівнях національної економіки. Відповідно, вимоги часу ставлять перед суб'єктами господарювання нові виклики, а як відповідь на це став розвиток особливої форми організації підприємницької діяльності, що пов'язана із виробництвом інноваційного продукту та характеризується швидким темпом розвитку і високим фінансовим результатом, – стартапу.

Слово «стартап» походить від англійського поняття start up – «запускати», а поняття «стартап» виникло у США у 30-х рр. 20-го століття. Саме в цей час студенти Стенфордського університету Вільям Хьюлетт та Дейв Паккард заснували маленьке підприємство, яке називали «Start Up». З часом дане підприємство перетворилось у всесвітньо відому компанію з виробництва тестувального та вимірювального устаткування у сфері інформаційних технологій – HewlettPackard.

Незважаючи на те, що на практиці стартап-компанії активно ведуть бізнесову діяльність, у науковій літературі немає єдиного підходу до розуміння його змісту та властивостей. Нині існують різні підходи до розуміння суті стартапу, які характеризують інноваційно-функціональний та часовий аспекти, проте можемо виокремити, що спільним для більшості науковців є:

- інноваційність,
- швидкий темп розвитку,

- швидка окупність інвестицій,
- висока рентабельність [1].

Характерною особливістю стартапу як форми бізнесу є домінування інноваційного новаторського мислення та продукування не відомого на ринку продукту чи послуги. Діяльність інноваційного підприємця та стартапера відрізняються між собою певними ключовими особливостями. Отже, підприємець в своїй діяльності при прийнятті рішення щодо вибору інвестування у запуск стартапу чи у традиційний бізнес, переважно вибере останнє. А стартапер буде інвестувати в новий продукт, забуваючи при цьому, що мова йде про бізнес в першу чергу [2].

Хоча у високорозвинених країнах питання функціонування стартапів стало активно підніматися в 70-их роках минулого століття, для України воно набуло актуальності в останні десятиліття, в період формування та впровадження державної політики інноваційного розвитку вітчизняної економіки.

На нашу думку, формуванню і розвитку стартапів в Україні сприяє:

- швидке і якісне перетворення креативних ідей на інноваційні продукти та послуги;
- створення сприятливих умов для розвитку інноваційної сфери;
- збільшення кількості впроваджуваних розробок та відповідно підвищення економічної віддачі від них;
- залучення інвестицій в інноваційну діяльність;
- підвищення рівня інноваційності національної економіки.

Саме із розвитком стартапів відбувається розвиток малого та середнього бізнесу. Але враховуючи, що кількість стартап-компаній з кожним роком в Україні неупинно зростає і вони стають все більш привабливими для іноземних та вітчизняних інвесторів, стартапи в сучасних умовах потребують належної уваги та підтримки з боку як держави, так і підприємств, які вже багато років працюють на українському ринку і мають бути зацікавленими у розвитку нових, сучасних проєктів. Водночас стартапам потрібні стабільне нормативно-правове середовище, здорова конкурентна політика і правова система; сильна система освіти та підтримка наукових досліджень в університетах; державна фінансова підтримка на ранніх етапах розвитку, а також схеми співфінансування та податкові пільги [2].

Отже, стартапи стали перспективною і новою формою ведення бізнесу. Їх без перебільшення можна назвати драйверами економічного розвитку країн. Нами з'ясовано, що основною відмінністю будь-якого стартапу, як особливої форми організації підприємницької діяльності, від звичайного бізнесу є домінування інноваційного новаторського мислення та продукування не відомого на ринку продукту чи послуги. Стартапи – це можливість усіх креативних людей втілювати свої ідеї, і таким чином впроваджувати інновації в науку, сектор обслуговування, бізнес та інші сфери життя. І Україна володіє значним інноваційним потенціалом, що в майбутньому підвищить конкурентоспроможність країни та стане поштовхом для подальшого соціально-економічного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Дергач А. В., Дюгованець О. М., Гончар Г. П. Механізм управління діяльністю стартапів. *Економіка та держава*. 2021. № 8. С. 79–84. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.8.79 (дата звернення 18.10.2021).

2. Гавриш О.А., Бояринова К. О., Кравченко М. О., Копішинська К. О. Управління стартапами. Підручник для здобувачів вищої освіти за економічними спеціальностями. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка», 20

УДК 330.341:338.22

*Дятлова В.В., д.е.н., професор
Петрик І.В., викладач*

*Донецький державний університет управління
(м. Маріуполь, Україна)*

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНІВ

Розвиток країн у глобалізованому світі відбувається під дією певних чинників, окремі з яких несуть загрози та проявляються в нестабільності економічних і політичних процесів, накопиченні соціальних і екологічних проблем. Тому на міжнародному рівні актуальною є концепція сталого розвитку як нова світоглядна ідеологія. Більшість країн світу задекларували націленість на такий розвиток у стратегічних документах. Не винятком є й Україна, що підтримала проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року.

Сталий розвиток базується на об'єднанні та збалансованості трьох основних складових системи життєдіяльності країн, а саме економічної, соціальної та екологічної, задоволенні потреб суспільства у рамках такої комплексної системи та збереженні її ресурсів для наступних поколінь. Країни Європейського Союзу, до якого прагне інтегруватися Україна, прийняли Стратегію «Європа-2020», в якій означено 3 пріоритети розвитку – сталий, розумний (інноваційний), інклюзивний. Для оцінювання реалізації стратегії встановлено всього п'ять показників, які характеризують розвиток соціо-еколого-економічної системи:

рівень зайнятості населення у віці 20-64 років повинен становити 75%;

інвестиції у наукові дослідження та розробки повинні складати 3% від ВВП Євросоюзу;

скорочення викидів вуглекислого газу до 30%;

частка осіб, які передчасно залишили школу не повинна перевищувати 10%, не менше 40% молоді повинні мати вищу освіту;

скорочення на 20 млн. кількості осіб, яким загрожує небезпека опинитись за межею бідності.

Стабільність та інноваційність розвитку країн, в тому числі України, є актуальною і достатньо досліджуваною проблемою. Для оцінювання таких характеристик розвитку країн запропоновано певні переліки показників [1, 2].

Інклюзивність розвитку розглядалася з точки зору економічного зростання [3], активізації підприємницької діяльності соціально-природоохоронного напрямку [4], існуючих регіональних проблем [5].

З позицій інклюзивності соціо-еколого-економічної системи доцільним було б розглянути ті показники, які відображають її розвиток відносно як соціуму загалом, так і людиноцентризму – кожного його члена. Більшість показників, які містяться в міжнародній статистиці, зокрема європейській, та вітчизняній відрізняються за змістом. Тому з показників для порівняння регіонів в Україні обрані окремі з тих, що характеризують таку систему.

Для оцінювання результативності економічної підсистеми з позиції інклюзивності обрано показники: коефіцієнт виробництва валового регіонального продукту на одну особу, коефіцієнт виробництва валового регіонального продукту працездатним населенням, коефіцієнт витрат на наукові дослідження, коефіцієнт витрат на екологію, коефіцієнт потужності відновлювальних джерел енергії. Для розрахунку коефіцієнтів як вихідні взято статистичні дані офіційних збірників Державної служби статистики України за 2019 рік.

Відповідно розрахунків, коефіцієнт виробництва валового регіонального продукту (ВРП) на одну особу в Україні становив 94,7 тис. грн., проте в більшості регіонів значення даного показника є нижчим, окрім Полтавської, Київської областей та м. Київ. Коефіцієнт ВРП на одну працездатну особу в цілому по Україні в 2,2 разів більше. Найвище значення показника відзначено в м. Київ, також вищим за такого по Україні є коефіцієнт у Дніпропетровській, Донецькій, Київській і Полтавській областях. Найнижче значення даного коефіцієнта відзначено в Чернівецькій області.

Аналіз інших коефіцієнтів результативності економічної підсистеми показали наступне. Значення показника витрат на наукові дослідження є дуже низьким в Україні – менше 1% від валового внутрішнього продукту, по регіонах ситуація аналогічна (найгірша в Волинській і Донецькій областях). Така ситуація потребує виправлення, враховуючи індикатори інклюзивності, встановлені в Стратегії «Європа-2020». Коефіцієнт витрат на екологію є також дуже низьким та складає в Україні 1,2% від валового внутрішнього продукту. Значення коефіцієнта більше 2% відзначено в Дніпропетровській, донецькій і Запорізькій областях. Найнижчим серед регіонів є даний коефіцієнт у Тернопільській області (близько 0,1%). Коефіцієнт потужності відновлювальних джерел енергії в Україні є низьким (11,4% від загального її обсягу), проте є регіони, в яких це значення дорівнює нулю, зокрема, у Волинській, Донецькій, Луганській, Сумській, Черкаській та Чернігівській областях.

Результативність екологічної підсистеми оцінювали за коефіцієнтами чистоти атмосферного повітря, посівної площі без пестицидів, чистоти зворотних вод від забруднення. Значення показника чистоти атмосферного повітря в Україні становить 0,07. У Волинській, Закарпатській та Чернівецькій областях значення є вищим. Посівна площа без пестицидів в Україні становить десяту частину. Більшим є значення коефіцієнту в Херсонській і Одеській

областях, найнижчим – у Сумській і Тернопільській. Коефіцієнт чистоти зворотних вод від забруднення в Україні – 0,86. Найвище значення даного показника, що дорівнює одиниці, встановлено в Волинській області, а найменше – у Сумській (51% зворотних вод є забрудненими).

Результативність соціальної підсистеми оцінювали за коефіцієнтами збереження людського капіталу, працездатності, збереження робочої сили, інтернет-інклюзії, збереження здоров'я населення. Значення коефіцієнту збереження людського капіталу є високим (більше 0,99) у всіх регіонах. На відміну від нього, коефіцієнт працездатності в Україні – 0,43, проте є регіони, значення яких є нижчим – зокрема в Волинській, Донецькій, Луганській та Чернівецькій областях. Коефіцієнт збереження робочої сили в Україні – 0,90. При цьому в усіх регіонах значення даного показника є високим, враховуючи міграційні процеси. Найбільше значення є в Київській області, найменше – в Луганській. Значення показника інтернет-інклюзії в Україні є низьким (0,14), проте в деяких регіонах значно відрізняється – у м. Київ і Одеській області. У Тернопільській та Миколаївській областях показник вищий за той, що в Україні. В інших областях обов'язково потрібні запровадити заходи з підвищення рівня інтернет-інклюзії. Показник збереження здоров'я населення в Донецькій області, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Кіровоградській, Луганській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій, Чернівецькій областях є вищим, ніж в Україні. Значення показника збереження людського капіталу є високим загалом в Україні та в регіонах.

Отже, використання запропонованого переліку показників щодо оцінки інклюзивності соціо-еколого-економічної системи дозволить виявити прогалини в головних системах життєдіяльності та вживати дієві заходи щодо усунення прогалин. Так, результати дослідження інклюзивності соціо-еколого-економічної системи регіонів доводять необхідність урахування обраних показників у програмах регіонального розвитку та стратегічних документах різних рівнів, у тому числі щодо розвитку територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. Diatlova V., Petryk I. Sustainable development: methodical approaches and key indicators of assessment. *Детермінанти сталого розвитку економіки: міжнародна колективна монографія* / Під заг. ред. д.е.н., проф. Храпкіної В.В., д.ю.н., проф. Устименка В.А. Київ: Інтерсервіс, 2019. С.160–170. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/17816>.

2. Diatlova V., Diatlova Yu., Petryk I., Hutareva Yu., Zubro T., Tyshchenko O. Innovative development: model and evaluation method in the context of integration processes. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2021. Vol. 43. №. 1. P. 161–171. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2021.14>.

3. Бобух І.М., Щегель С.М. Стратегічні орієнтири економічного зростання України: інклюзивність як ключовий пріоритет. Вісник НАН України. 2018. № 7. С. 55-70.

4. Nikolaychuk T., Khumarova N. Методологічні засади розвитку підприємницької діяльності соціально-природоохоронного напрямку на основі інклюзивного підходу. Економічні інновації. 2019. Том 21. Вип. 4(73). С. 125-138. URL: [https://doi.org/10.31520/ei.2019.21.4\(73\).125-138](https://doi.org/10.31520/ei.2019.21.4(73).125-138).

5. Жаліло Я.А. Проблеми формування інклюзивного розвитку регіонів України в умовах європейської інтеграції. Регіональна економіка. 2018. № 3. С. 10-20.

УДК 339.5:330.341

Єрохіна Д.О., викладач

Костенко М.П., магістрант ОПП «Менеджмент»

Донецький державний університет управління

(м. Маріуполь, Україна)

ЗОВНІШНІЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У ФОРМАТІ ІНКЛЮЗИВНОСТІ

Глобалізаційні процеси, які є сучасною характеристикою світової господарської діяльності, детермінують наявність в національних економіках зовнішнього сектору країн з різним рівнем ринкових відносин. Це повною мірою стосується і України, процеси інтегрування економіки якої до світового економічного простору здійснюється за рахунок розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Україна приваблює міжнародних партнерів, перш за все, своїм сировинним і транзитним потенціалом, лібералізацією товарних, фінансових, інвестиційних ринків. Саме тому зростає значення зовнішнього сектора в сталому розвитку економіки України, вирішенні соціальних і екологічних проблем.

Науковці приділяють значну увагу вирішенню проблем у сфері зовнішньоекономічної діяльності України, акцентуючи дослідження на сучасних негативних тенденціях, пов'язаних із незадовільною її товарною структурою та від'ємним сальдо товарообігу, економічному обґрунтуванні ризиків [1], інноваційних підвалинах розвитку [2], особливості формування системи державного управління цієї важливої в умовах міжнародних інтеграційних процесів сфери зовнішньоекономічною діяльністю в умовах розвитку [3]. Останнім часом науковці та практики працюють над обґрунтуванням сучасних концепцій розвитку економіки, включаючи її сталість, інноваційність, інклюзивність.

Концепція інклюзивного розвитку сформувалася як така, що розглядає економічне зростання через призму соціальних процесів, а саме поширення участі кожного суб'єкта економіки у формуванні її результатів та їх відчутності більшістю членів суспільства [4]. Соціальні аспекти економічного зростання і відмінності країн щодо стандартів у цій сфері завжди були в центрі уваги вчених

[5, 6]. Вирішення проблеми актуалізовано через певні негативні тенденції, що спонукало Світовий Економічний Форум до визначення індексу інклюзивності розвитку (Inclusive Development Index). Серед складових індексу відсутнє оцінювання участі економічних суб'єктів в розвитку економіки, зокрема її зовнішнього сектору, що й обумовило актуальність проведених дослідження.

На засадах використання офіційних статистичних даних встановлено зростання експорту й імпорту в економіці України (табл. 1, 2). Однак, якщо в 2015 році експорт перевищував імпорт на 610,7 млн. дол. США, то починаючи з 2016 року тенденція змінилася – імпорт перевищував експорт, наприклад у 2019 році на 10 745,6 млн. дол. США, при цьому значення різниці між ними збільшується: в 2016 році становила 2 888,1 млн. дол. США, в 2017 – 6 342,5, в 2018 році – 9 852,6 млн. дол. США.

Таблиця 1

Обсяги експорту товарів у форматі суб'єктів господарювання за кількістю працівників

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Усього обсяги, млн. дол. США, в тому числі	38127,1	36361,7	43264,7	47335,0	50054,6
Суб'єкти ЗЕД до 9 осіб % у загальних обсягах	1728,1 4,5	1739,9 4,8	1819,4 4,2	2379,8 5,0	2688,1 5,4
Суб'єкти ЗЕД від 9 до 49 осіб % у загальних обсягах	2930,1 7,7	2831,4 7,8	3209,3 7,4	3395,9 7,2	3919,6 7,8
Суб'єкти ЗЕД від 50 до 249 осіб % у загальних обсягах	6060,2 15,9	5721,3 15,7	6656,9 15,4	7319,8 15,5	8179,8 16,3
Суб'єкти ЗЕД 250 осіб і більше % у загальних обсягах	25815,3 67,7	24628,3 67,7	29108,8 67,3	32537,4 68,7	33415,9 66,8
Суб'єкти ЗЕД – ФОП % у загальних обсягах	314,0 0,8	356,6 1,0	307,5 0,7	337,1 0,7	314,6 0,6

Таблиця 2

Обсяги імпорту товарів у форматі суб'єктів господарювання за кількістю працівників

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Усього обсяги, млн. дол. США, в тому числі	37516,4	39249,8	49607,2	57187,6	60800,2
Суб'єкти ЗЕД до 9 осіб % у загальних обсягах	3784,2 10,1	4608,1 11,7	4965,6 10,0	6802,0 11,9	8061,6 13,3
Суб'єкти ЗЕД від 9 до 49 осіб % у загальних обсягах	5666,9 15,1	6628,6 16,9	8638,0 17,4	10400,4 18,2	11427,4 18,8
Суб'єкти ЗЕД від 50 до 249 осіб % у загальних обсягах	8206,0 21,9	9826,2 25,3	11614,6 23,4	12001,1 21,0	12995,1 21,4
Суб'єкти ЗЕД 250 осіб і більше % у загальних обсягах	18588,0 49,5	17145,6 43,7	22322,5 45,0	25571,6 44,7	24642,6 40,5
Суб'єкти ЗЕД – ФОП % у загальних обсягах	259,0 0,7	403,9 1,0	729,6 1,5	1103,9 1,9	2014,8 3,3

В експорті підтримується загальна тенденція зростання обсягів суб'єктів господарювання за кількістю працівників, крім фізичних осіб – підприємців (ФОП). В імпорті також встановлено таку тенденцію, при цьому значно зростають обсяги саме ФОП.

Активність формування обсягів експорту та імпорту є різною щодо суб'єктів ЗЕД за кількістю найманих працівників. Протягом аналізованого періоду, в експорті та імпорті найбільшою є частка суб'єктів ЗЕД з чисельністю 250 осіб і більше, а найменшою – ФОП, що є цілком логічним. Однак в експорті частка суб'єктів ЗЕД з чисельністю 250 осіб і більше займає майже 70%, тоді як імпорті – від 40 до 50%. Частка суб'єктів ЗЕД з персоналом від 50 до 249 осіб в обсягах експорту – до 20%, в імпорті – більше 20%. Суб'єкти ЗЕД від 9 до 49 осіб в обсягах експорту є меншими, ніж у імпорті, більше ніж у 2 рази, відповідно 7,8% і 18,8% у 2019 році. Питома вага суб'єктів ЗЕД чисельністю до 9 осіб у обсягах експорту – біля 5%, в імпорті – більше 10%. Частка в експорті і імпорті ФОП стала відрізнятися з 2017 року, і якщо експорті становила до одного проценту, в імпорті – більше 1%. Це й обумовило той факт, що обсяги імпорту фізичних осіб – підприємців більше ніж у 6 разів більше обсягів експорту.

Тенденції до зміни часток суб'єктів ЗЕД за кількістю найманих працівників розрізняються. В структурі експорту відзначено збільшення частки суб'єктів ЗЕД з чисельністю до 9 осіб, натомість з 2016 року – зменшення щодо ФОП. Щодо інших суб'єктів господарювання, то зміни можна вважати в межах коливання менше одного проценту в структурі.

У структурі імпорту зміни частки суб'єктів ЗЕД відзначено щодо всіх, що статистично враховуються за кількістю працівників. Однак спрямованість тенденцій і зміни є різними. Так, щодо суб'єктів ЗЕД чисельністю до 9 осіб, а також від 9 до 49 осіб частка в імпорті збільшувалася трохи більше, ніж на 3%, а ФОП – більше 2%. В протилежність такій тенденції, за аналізований період відзначено зменшення частки суб'єктів ЗЕД з кількістю персоналу від 50 до 249 осіб (порівняно з 2016 роком – майже на 4%) і від 250 осіб (порівняно з 2015 роком – на 9%).

Таким чином, тенденції від'ємного сальдо у зовнішній сфері економіки України зберігаються. В експорті суб'єкти ЗЕД з 250 і більше особами мають більший внесок у результати, ніж у обсягах імпорту. При цьому є логічним, що із збільшенням персоналу суб'єкта ЗЕД зростає її частка в обсягах зовнішньої торгівлі. Однак, виходячи з тенденцій, для фізичних осіб – підприємців імпортування товарів є більш привабливою діяльністю, ніж сфера експорту.

Список використаних джерел:

1. Fokina-Mezentseva K., Melnyk T., Diatlova V., Buhas V., & Shatska Z. Determination of the critical risk zone for the indicator of foreign trade import coverage by the export of goods and services subject to its normal distribution. *International journal of scientific & technology research*. 2020. Vol. 9, iss. 3, p. 4843-4847. URL: <https://www.ijstr.org/research-paper-publishing.php?month=mar2020>.
2. Diatlova V., Diatlova Yu., Petryk I., Hutareva Yu., Zubro T., Tyshchenko O. Innovative development: model and evaluation method in the context of integration processes. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2021. Vol. 43, № 1. P. 161-171. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2021.14>.

3. Ткаченко О., Сухина Ю. Особливості формування системи державного управління зовнішньоекономічною діяльністю в умовах розвитку міжнародних інтеграційних процесів. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2011. Вип. 4. С. 168-175.

4. Структурні зміни як основа інклюзивного розвитку економіки України : монографія / [Бобух І.М., Кіндзерський Ю.В., Фащевська О.М. та ін.]; за ред. д.е.н. І.М. Бобух; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Електрон. дані. Київ, 2020. 516 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/332.pdf>

5. Шинкарук Л.В. Структурний і соціальний аспекти оцінки пропорційності та диспропорційності в економіці. *Економічний вісник Національного гірничого університету: Науковий журнал*. 2014. № 4 (48). С. 71-78.

6. Дятлова В.В., Гутарева А.В. Якість життя населення і соціальні стандарти: розвиток понятійно-категоріального апарату. *Менеджер: Вісник Донецького державного університету управління*. 2015. № 1. С. 50-58.

УДК 330.338.1

*Зуйкова А. С., магістр 1-го року навчання
факультету аграрного менеджменту
спеціальності «Маркетинг»
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м.Київ, Україна)
Науковий керівник:
Шинкарук Л.В., д.е.н., професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

МАРКЕТИНГОВА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сучасному етапі розвитку підприємництва в Україні необхідною передумовою утримання підприємством ринкових позицій і забезпечення конкурентних переваг є перехід системи управління підприємством на управління за концепцією маркетингу. У свою чергу, ефективне управління маркетинговою діяльністю підприємства неможливо без використання маркетингової інформації.

Функціонування будь-якої системи пов'язане із отриманням, обробкою та впорядкуванням значних масивів інформації. В свою чергу, інформація та

інформаційне забезпечення охоплюють всі аспекти господарської діяльності та є невід'ємними елементами існування і розвитку господарських систем. З погляду на те, що господарська діяльність (в тому числі й інноваційна) нерозривно пов'язана та прямо залежить від рівня та якості інформаційного забезпечення, доцільно наголосити на його ключовій ролі та необхідності налагодження на підприємствах дієвої та адекватної сучасним умовам господарювання інформаційної системи [3].

Серед українських вчених висвітлення окремих питань з даної проблематики знайшло відображення у працях таких фахівців з питань управління маркетингом, як Балабанова І. В., Балабанова Л. В., Белявцев М. І. [1], Грищенко О. В. [2], Сидоренко С. В. [3] та ін. Проте у даних публікаціях розглядаються переважно теоретичні засади МІС або їх специфіка при здійсненні міжнародних маркетингових досліджень.

Завданням маркетингової інформаційної системи – є збір всередині фірми та за її межами всього комплексу інформації, що стосується маркетингу, а також проведення ефективного аналізу і обробка з метою максимальної адаптації до прийняття рішень [2].

Головна мета функціонування маркетингових інформаційних систем полягає у підвищенні якості управління маркетингом, забезпеченні спеціалістів необхідною інформацією для прийняття маркетингових рішень. Результатом функціонування є доведення до кожного користувача системи необхідної мінімальної, але достатньої для прийняття рішень інформації, яка за змістом, часом подання та методами відображення дає змогу ефективно виконувати функції і процедури управління [2].

Основним призначенням маркетингової інформації є зменшення невизначеності в процесі прийняття управлінських рішень і, як наслідок, зниження ризику прийняття помилкових рішень. Проте відсутність необхідної інформації або несвоєчасне її отримання, використання неточних, застарілих, необ'єктивних даних, помилки при інтерпретації даних можуть стати причиною недосягнення маркетингових цілей підприємства і одержання значних збитків. Тому питання, пов'язані зі збиранням, систематизацією, обробкою та аналізом інформації з подальшим доведенням результатів до осіб, що приймають рішення, набувають особливого значення. Вирішення цих питань можливо тільки за умов застосування спеціальних процедур і методів, а також впровадження сучасних інформаційних технологій. У зв'язку з цим край актуальною задачею управління маркетинговою діяльністю підприємства є створення та ефективне функціонування маркетингової інформаційної системи (МІС) [1].

Необхідність забезпечення повною, достовірною, актуальною та релевантною інформацією осіб, що приймають рішення, обумовлена постійно мінливими умовами мікро- і макросередовища на різних рівнях: сегментів споживачів, ринкових ніш, регіональних ринків, партнерств та об'єднань операторів. В сучасних умовах маркетингова інформація здобуває величезну та незамінну цінність, що постійно зростає. [3]

Таким чином, підбиваючи підсумки, відзначимо, що для сучасного підприємства МІС можуть бути важливим інструментом для здійснення господарської діяльності (в тому числі інноваційної) підприємства та забезпечити низку конкурентних переваг, а саме: ефективність та результативність господарської діяльності (підвищується рівень обґрунтованості прийнятих управлінських рішень та суттєво знижуються ризики, пов'язані з їх реалізацією тощо); гнучкість та адаптивність суб'єкта господарювання; інформаційна забезпеченість (поінформованість про стан і тенденції розвитку ринку та галузі, поведінку споживачів і конкурентів, можливі напрямки розвитку підприємства тощо); раціональність розподілу та використання інформаційних ресурсів (наявність ефективних каналів та способів розповсюдження інформації, наявність та використання зворотного зв'язку); сприяння розробленню та впровадженню інновацій.

Список використаних джерел:

1. Белявцев М.І., В.Н. Воробйов Маркетинговий менеджмент: навчальний посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2006. 407 с.
2. Грищенко О. В. Маркетингова інформаційна система як інструмент організації процесу розроблення, прийняття та реалізації маркетингових інноваційних рішень в системі управління сучасним підприємством: Економічні науки, 2011. С. 58-62.
3. Сидоренко С. В. Корпоративні інформаційні системи та їх роль у маркетингу: Науковий вісник НУБІП, 2013. С. 286-294.

УДК 334.061.2

***Івко В.В., аспірант,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)***

ДІЯЛЬНІСТЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО РОЗВИТКУ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розвиток економіки є основним чинником активних та пасивних процесів та перетворень, які відбуваються у суспільстві та сприяють його прогресивному руху. Такий поступ є визначальним для трансформаційного процесу, з'явлення науково-технологічних новацій, еволюційних змін у громадському суспільстві.

Сучасні вчені розробляють нові показники, які враховують показники інклюзивності, більш коректно відображають економічну ситуацію в країнах та сучасні пріоритети розвитку суспільств, зміщення акцентів від забезпечення добробуту країн до забезпечення добробуту людей. До цих показників відносять

такі, що відбивають той чи інший аспект економічної системи, наприклад, «індекс якості ведення бізнесу»

Саме малі та середні підприємства виступають тими фокус-групами, які можуть сигналізувати дослідникам про динамічний розвиток таких показників.

У 2019 році (до початку пандемії COVID-19 в Україні та світі) доля малих та середній підприємств становила 99,8 % від загальної кількості суб'єктів господарювання. При цьому 96% з них належали до категорії мікропідприємств. На малі та середні підприємства припадало 63% усіх робочих місць, створених усіма категоріями бізнесу в Україні, і 49 % доданої вартості в секторі.

Малі та середні підприємництва аграрного сектору України постійно існують у складних соціальних та економічних умовах. Теперішня ситуація характеризується наслідками подолання третьої хвилі економічної кризи в Україні, до якої окрім загальносвітових тенденцій (враховуючи також пандемічну кризу, спричинену поширенням коронавірусної інфекції) додаються фактори анексії території та тривалий військових конфлікт на сході держави.

Для прикладу, за результатами 2019 року представники малого та середнього бізнесу, в тому числі і аграрного сектору, найбільшими перешкодами в розвитку вважають: складність або невизначеність законодавства; корупція; низька купівельна спроможність споживачів; брак фінансових ресурсів; складність адміністрування податків; брак кваліфікованої робочої сили.

Для реагування на такі виклики громадянське суспільство для допомоги державі та місцевим органам влади генерує ініціативу щодо самоорганізації і створення недержавних форм управління життєдіяльністю. Основна мета таких організацій – забезпечення задоволення потреб населення, в тому числі, у підвищенні ефективності діяльності малого та середнього бізнесу.

Якщо конкретизувати інструменти і механізми взаємовідносин недержавних організацій, та політично-економічних інститутів суспільства у системі «Влада – Бізнес – Громада», можна стверджувати, що їх взаємодія поширюється на: вплив на процес прийняття рішень через участь у засіданнях консультативно-дорадчих структур; впровадження спільних ініціатив щодо підвищення конкурентоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності; проведення семінарів, круглих столів, присвячених питанням відстоювання інтересів малого та середнього бізнесу; громадські слухання, консультації та просування реалізації державою громадських ініціатив; залучення експертів, аналітиків, громадських діячів, науковців до роботи державних органів для формування передумов щодо підвищення конкурентоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності та покращення бізнес-клімату в країні; інші методи державно-громадської взаємодії.

Вивченню внутрішніх механізмів цих та інших інструментів взаємодії різноманітних форм самовираження громадянського суспільства із представниками малого та середнього бізнесу в Україні має бути присвячена додаткова увага наукової спільноти.

Ефект, який різноманітні форми самовираження громадянського суспільства можуть мати на покращення діяльності бізнесу, наслідки їх взаємодії

є малодослідженим. Попри значний внутрішній потенціал, вони використовуються мало або неефективно. Виправлення такого дисбалансу є надзвичайно актуальним і багатообіцяючим.

Список використаних джерел:

1. Ткаченко Т. Проблеми розвитку підприємництва в Україні / Т. Ткаченко, О. Мосьондз // Сучасні проблеми економіки та підприємництва. – 2011. – Вип. 6. – С. 148–151.
2. Розвиток підприємництва // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Кашуба О. Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи розвитку / О. Кашуба // Економіка та держава. – 2015. – № 6. – С. 103–106.
4. Рейтинг інвестиційної привабливості: Україна опускається на дно [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.businessz.com.ua/news/27/1229>.
5. Швед Т. Концептуальні підходи до оцінки ефективності розвитку підприємства / Т. Швед [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/20802/1/Shved_%D0%A1onceptual.pdf.

***Коцупера Світлана Олександрівна, бакалавр,**
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)
Алексєва Катерина Андріївна,
к.держ.упр., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АТМОСФЕРИ В ОРГАНІЗАЦІЇ

На теперішній час соціально-психологічний клімат у колективі відіграє важливу роль у результативності компанії, адже відносини між співробітниками напряму впливають на їх продуктивність. Наскільки в колективі сформовано сприятливий соціально-психологічний клімат, настільки успішною, ефективною та конкурентноспроможною буде діяльність організації чи фірми.

У свою чергу, на розвиток сприятливої соціально-психологічної атмосфери впливають такі фактори як трудові і психологічні умови життя особистості. Фактори формування клімату класифікують за наступними категоріями: фактори макросередовища та фактори мікросередовища, які можуть бути об'єктивними та суб'єктивними.

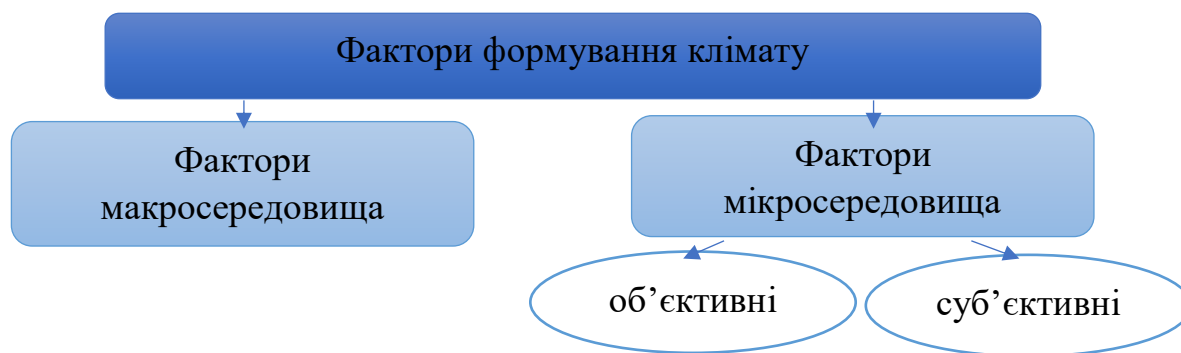

Рис.1 Фактори формування клімату в організації

Фактори макросередовища – це фактори, які впливають на людину ззовні, із зовнішнього світу на неї. Н. Базалійська відносить до таких факторів наступні:

- **політична ситуація:** складна політична ситуація викликає у людей підвищення рівня тривожності, підвищення рівня тривожності,
- **економічна ситуація в суспільстві:** оскільки економіка нерозривно пов'язана з політикою, а отже, коли політична нестабільність, економічна ситуація погіршується, і у працівника не вистачає впевненості у завтрашньому дні, через що рівень концентрації, продуктивності а продуктивність праці знижується.
- **рівень матеріального забезпечення людей:** чим він вищий, тим більше часу вони мають приділяти своїй роботі та реалізації своєї роботи.
- **загальний соціально-психологічний настрій населення:** оскільки на кожну людину впливає соціальне середовище, негативний настрій більшості населення, викликає психічний дискомфорт у кожної людини окремо.

Щодо факторів мікросередовища, то це фактори, які впливають на людину в організації, в якій вона працює. Мікросередовище, у порівнянні з макросередовищем, має значно більший вплив на працівника та рівень його/її продуктивності.

Фактори мікросередовища, як згадувалося вище, поділяються на об'єктивні та суб'єктивні.

Об'єктивні фактори – це, перш за все, сукупність усіх технічних, організаційних та управлінських факторів. В. Балахтар розрізняє наступні: розмір організації та чисельність колективу, умови праці – погане освітлення, постійний галас, занадто висока або навпаки низька температура на робочому місці. Їх сукупність згодом негативно відобразиться на фізичному, а згодом і на психологічному стані кожного працівника окремо, а потім і загалом колективу. [2]

До суб'єктивних факторів відносяться такі: [1]

- **стиль управління колективом:** коли стиль управління авторитарний, у співробітників знижується ініціатива і бажання працювати;

- **задоволення від роботи:** якщо люди не задоволені своєю роботою, їх мотивація близька до нуля, а тому якість виконання завдань буде дуже низькою;
- **атмосфера дозвілля:** якщо у співробітника є якісь проблеми в особистому житті, вся його увага буде спрямована на вирішення цих проблем, а не на робочі питання;
- **міжособистісні стосунки в колективі:** чим комфортніше в колективі, тим комфортніше в ньому працювати, а отже, тим ефективніше робота.

Таким чином, всі перераховані вище чинники мають значний вплив на психологічний стан кожного працівника, на індивідуальну продуктивність та ефективність праці, тому в інтересах керівництва будь-якої організації створити позитивний соціальний та економічний клімат, який би заохочував працівників працювати для досягнення найкращого результату.

Список використаних джерел:

Базалійська Н., Гук, П. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі підприємства. Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія: Економіка, 21(2). 2016.

Балахтар В. В. Педагогіка і психологія в соціальній роботі: навчально-метод. посібник для студ. вищ. навч. закладів, м. Львів

УДК 330.338.1

*Кучерук З.А., магістр 1-го року навчання
спеціальності «Маркетинг»
факультету аграрного менеджменту
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Науковий керівник: Дергач А.В., к.держ.упр.
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

РОЛЬ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РИНКУ

Через пандемію Covid-19 значна частина населення опинилася в складних соціально-економічних умовах і потребує підтримки, захисту прав та соціальних гарантій. Важливими аспектами залишається дотримання екологічної безпеки, зменшення шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та забезпечення здорових умов життєдіяльності працівників та споживачів

продукції. У сучасному світі корпоративна соціальна відповідальність відіграє важливу роль в розвитку кожної другої компанії світу, тому корпоративна соціальна відповідальність набуває особливо важливого значення.

На нашу думку, найбільш влучне визначення даного поняття використав Лорд Холм Річард Уатт на Всесвітньому бізнес-конгресі «За сталий розвиток»: «Корпоративна соціальна відповідальність – це постійна прихильність бізнесу вести справи на засадах етики та вносити свій внесок в економічний розвиток, водночас покращуючи якість життя своїх працівників та їх сімей як і суспільства в цілому» [1].

На основі досліджень можемо сказати, що КСВ відіграє визначальну роль і у якості складової корпоративної репутації компанії. Згідно з Reputation Institute, за індексом важливості соціальна відповідальність складала приблизно 50% у 2020 році [2].

У західних країнах соціальна відповідальність бізнесу вже давно не тренд, а перш за все, невід’ємна частина успішного підприємництва. КСВ повинна бути направлена на зовнішній результат та позитивний економічний чи соціальний ефект, в той час як вітчизняні компанії дбають про власні прибутки, а соціальні потреби залишаються поза увагою.

Також, впровадження практики соціальної відповідальності бізнесу в Україні обмежено внаслідок відсутності інформації. Кожне п’яте підприємство не інформовано про її переваги. До найменш поінформованих належать підприємства транспорту – 52,9 % загальної кількості підприємств. При цьому соціальна відповідальність бізнесу більш за все пов’язується з впровадженням соціальних програм поліпшення умов праці (65,5 %), навчанням персоналу (63,2%), благодійною допомогою (56%), застосуванням в діяльності принципів етичного та відповідального ставлення до споживачів (49,5%).

Ще одною перепоною на шляху впровадження соціальної відповідальності бізнесу в Україні є недостатнє усвідомлення підприємствами своєї ролі у рішенні соціальних та екологічних проблем суспільства. Низький рівень виконання державними установами соціальних функцій, недовіра до них призвели до того, що тільки 11,8 % підприємств абсолютно переконані у необхідності кооперації бізнесу та держави при вирішенні соціальних проблем. Особливістю впровадження соціально відповідального бізнесу в Україні є те, що майже 25 % підприємств здійснює соціально відповідальні заходи, не усвідомлюючи цього. За відсутності концепції заходи, все ж таки, реалізуються (31,3 % підприємств реалізують їх кожний місяць або постійно, 22,2 % кілька разів на півроку, 10 % – раз на рік) [3].

Проте, світова пандемія COVID-19 призвела до переоцінки моделей КСВ та тенденції до її повної трансформації. Поширення захворюваності змінило представлення про соціальну відповідальність бізнесу і змусило компанії

подивитись на неї зовсім з іншого боку. Якщо раніше КСВ була частиною загальної комунікації українських компаній, то в останній рік вона стала головним маркетинговим інструментом для того, щоб залишатися в інформаційному полі, а також можливістю «вижити» на ринку.

Були проаналізовані КСВ-ініціативи великих українських компаній у різних сферах діяльності: Vodafone, Нова пошта, Епіцентр, АТБ. Усі ці компанії активно проводять КСВ-політику та мають благодійні проекти, які в основному пов'язані з виділенням коштів на медичні препарати та устаткування для лікарень, на засоби індивідуального захисту для лікарів та населення та з адресною допомогою територіальній громаді, також компанії мають значна кількість проектів щодо збереження навколишнього середовища, наприклад, сортування сміття та ін.

Але для ефективної реалізації соціальної відповідальності бізнесу в Україні, на наш погляд, необхідно насамперед:

- розробити на державному рівні заходи з підтримки і стимулювання підприємств на шляху реалізації КСВ-політики;
- удосконалити співпрацю у форматі соціального діалогу;
- розробити заходи, які сприяють поширенню міжнародних стандартів та систем управління соціальною відповідальністю бізнесу в Україні;
- запровадити ефективні антикорупційні заходи;
- удосконалити нормативно-правову базу в контексті розвитку корпоративної соціальної відповідальності.

У результаті дослідження можна зробити висновок, що в сучасних умовах, пришвидшиться розвиток КСВ, оскільки все більше фірм та підприємств усвідомлюють, що їх довгострокове виживання залежить від репутації та довіри споживача, а це можливо через досягнення балансу між прибутковістю та гармонією з соціальною відповідальністю. Бізнес має розуміти, що він не може якісно і довго існувати поза суспільством, не долучаючись до вирішення його проблем. Він залежить від кожної людини, з якою взаємодіє, ресурсів землі, умов конкретної території, на якій знаходиться та від правил громад території, на якій працює.

Список використаних джерел:

1. Панченко В.П. Соціальна відповідальність бізнесу як складова євроінтеграції України. Міжнародна економіка: інтеграція науки та практики: Збірник наук. праць. Київ: НТУУ «КПІ», 2017. 220 с.
2. Жуковська В.М. Соціальна відповідальність як напрям реалізації корпоративної стратегії. Фінанси України. Київ: 2019. С. 14–21.
3. Ворона О. В. Соціальна відповідальність як сучасна концепція бізнесу. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2010. № 29. С. 410–417.

УДК 338.2:330.34

***СУХАНОВА Алла Валеріївна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту, Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ МОДЕЛІ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ХОЛДИНГІВ

Глобалізація економіки обумовлює перманентні зміни конкурентного середовища на світових ринках. У цих умовах конкурентоспроможність компаній залежить від ефективності їх взаємодії із контрагентами (постачальниками сировини, логістичними та торговельними підприємствами), тобто вертикально пов'язаними підприємствами. У цьому контексті слід розглянути досвід вертикальної інтеграції на окремих ринках, в тому числі агропродовольчого комплексу, у контексті підвищення конкурентоспроможності підприємств та їх впливу на соціальне середовище.

Підвищення інклюзивності економічних систем є необхідним чинником забезпечення їх сталого та гармонійного розвитку на основі залучення людського капіталу на умовах співучасті у розподілі результатів економічного зростання. Базисом для коректної побудови ефективної системи інклюзивного розвитку є уточнення її цілей, які подекуди мають суперечливий характер щодо необхідності забезпечення економічного росту чи розподілу накопиченого добробуту, концентрації на добробуті особистості чи формуванні засад інклюзивного розвитку економічних систем.

Загалом концепція інклюзивного розвитку передбачає принципово інший підхід до оцінки економічного розвитку та добробуту на противагу використанню показника ВВП як безальтернативного індикатора успішності розвитку упродовж останніх десятиліть.

Історично сформувалися дві основні моделі розвитку аграрного сектора [1].

1. «Аргентинська модель», у котрій основний обсяг виробництва аграрної продукції забезпечують великі підприємства, які обробляють значні земельні угіддя.

2. «Європейська», або «французька» модель, для якої характерно те, що основним виробником аграрної продукції є дрібні фермерські господарства.

У сучасних умовах в Україні переважає саме «аргентинська» модель розвитку агросектора.

Становлення та розвиток агрохолдингів в Україні відбувалися на основі аграрної реформи та розпаювання земель колгоспів.

Переважна більшість дослідників виділяють такі причини створення та швидкого розвитку агрохолдингів в Україні [2]:

- сприятливе податкове законодавство;
- наявність державних дотацій та субсидій для сільгоспвиробників;
- низькі питомі витрати на оплату праці в аграрному секторі;
- порівняно низька орендна плата за землю.

Створення агрохолдингів відбувалося за різними моделями. Однак основним шляхом їх створення було інвестування капіталу, вітчизняного чи іноземного походження, на першому етапі у ті виробництва продуктів харчування та напоїв, які забезпечують швидкий його обіг і окупність (олійножирову, борошномельну, хлібопекарську, цукрову, м'ясо-молочну). Наступним етапом капіталовкладень була сфера збуту продукції через розбудову логістики, створення торговельної марки, формування потужної маркетингової політики. У міру накопичення фінансових ресурсів уже на третій стадії створювалося власне сільськогосподарське виробництво через оренду земельних і частково майнових паїв й закупівлю необхідних ресурсів, насамперед сучасної техніки.

Розвиток агрохолдингів України в умовах обмеженого внутрішнього ринку та порівняно низької купівельної спроможності населення значною мірою пов'язаний із успішною зовнішньоекономічною діяльністю [3].

Для сучасних агропродовольчих холдингів характерні такі риси, як націленість на експансію в усіх сферах своєї діяльності, масштабність, трансформація у транснаціональні компанії, планомірне впровадження стратегій сталого розвитку та адаптивність до макроекономічної кон'юнктури та агропродовольчого контексту. Передумови виникнення та розвитку агропродовольчих холдингів України доцільно поділити на історичні, макроекономічні, організаційно-економічні та інституціональні. Формування та успішний прискорений розвиток агропродовольчих холдингів значною мірою були засновані на використанні екстрактивних інститутів, відсутності рівного доступу до фінансових та організаційних ресурсів у період первинного накопичення капіталу, згуртованості та політичному лобіюванні інтересів. У процесі становлення агропродовольчих холдингів їх вплив на соціальне середовище був загалом негативним, оскільки розв'язання першочергових задач побудови високоефективного господарства не поєднувалося з вирішенням соціальних проблем, що стало одним із факторів депопуляції, занепаду соціальної інфраструктури, посиленням майнової нерівності, відчуженням сільського населення від результатів економічної діяльності та погіршення умов життя населення.

Список використаних джерел

1. Бобух І. М., Щегель С. М. Інклюзивність розвитку регіонів України: оцінка, рейтинги та перспективи. Регіональна економіка. 2019. № 4. С. 41–50.
2. Павлов О.І., Дідух С. М. Методологічні засади дослідження інклюзивного розвитку України. Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки”. 2020. № 3. С. 61–77.

3. Дідух С.М. Зовнішньоекономічна діяльність вертикально інтегрованих агропромислових холдингів в умовах євроінтеграції. Зовнішньоекономічна діяльність України в системі глобальних конкурентних відносин: агропродовольчий вимір: монографія / за ред. О.І.Павлова. О.: ОНАХТ, 2018. С. 120-132

УДК 330.354

*Тетеринец Т.А., к.э.н., доцент
УО «Белорусский государственный
аграрный технический университет»,
(г. Минск, Республика Беларусь)*

АГРАРНЫЙ ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ – ИСТОЧНИК ИНКЛЮЗИВНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА

Инклюзивный рост экономики основывается на поступательном движении концепции человеческого развития, существенно расширяя диапазон количественных и качественных индикаторов. Основной его парадигмой является создание и сохранение благоприятных условий развития общества на долгосрочную перспективу с учетом экономических возможностей и экологических требований [1-2].

Особую актуальность инклюзивное развитие приобретает для агропромышленного комплекса как генератора сохранения и обеспечения продовольственной безопасности при достаточно низком уровне инвестирования и инновационного проникновения технологических разработок. В сложившихся условиях человеческий капитал, как наиболее ликвидный актив, обеспечивающий прирост знаний, и неисчерпаемый источник их воспроизводства, выступает основным ресурсом и потенциалом устойчивого роста аграрного сектора [3].

Проникающие во все сферы жизнедеятельности общества индустриальные и институциональные преобразования затрагивают и аграрный сектор, способствуя появлению новой формы человеческого капитала – аграрного. Его отличительной чертой является пространственно-отраслевая проекция формирования исходного человеческого потенциала, трансформируемого, с учетом демографических характеристик местного населения, уровня образования работников, состояния социальной инфраструктуры сельских территорий, параметров производственного потенциала организаций аграрного сектора, специфики его функционирования, инвестиционной обеспеченности и инновационной насыщенности агропромышленного комплекса, в аграрный человеческий капитал. Специализация и интеграция агропромышленного производства, являясь следствием технологических преобразований, выступают причиной увеличения наукоемкости капитализации активов, аккумулирующихся в человеческих ресурсах. Интеллектуальное

воспроизводство последних, способствует формированию такого прибавочного продукта, стоимостная величина которого в большей степени наполнена знаниями (интеллектуальным продуктом), нежели физическим трудом.

Таким образом, понятие аграрного человеческого капитала выходит за рамки территориально-количественной оценки населения, одновременно проецируясь в плоскость агропромышленного производства. В контексте вышеизложенного, под аграрным человеческим капиталом понимается количественная и качественная мера создания прибавочной стоимости аграрного производства, формируемая под воздействием определенной общественно-экономической формации, характеризующаяся постоянством движения и приращения, обеспечивающая создание инновационного продукта в материальной и нематериальной формах.

Формирование новейшего технологического уклада обуславливает коренные трансформации концептуальных основ управления человеческим капиталом. Происходящие инновационные преобразования затрагивают и агропромышленный комплекс, как составной элемент национальной экономики. Диджитализация и информатизация общества обособляют понятия человеческие ресурсы и человеческий капитал, понимая под последним качественную (результативную) надстройку общества. Уже на данном этапе развития национальной экономики, одна условная единица человеческого капитала не тождественна одному ее условному представителю. В этой связи устойчивый экономический рост будет обуславливаться не количественным ростом населения, а его качественным приращением человеческого капитала. В наноиндустриальном обществе эквивалентом последнего выступают знания, разнообразная форма которых является капиталом.

Инновационный вектор развития экономики predetermined структурную трансформацию агропромышленного комплекса и возрастающее влияние нематериальных факторов, одним из которых выступает персонал. В современном мире работники аграрных организаций являются не только часть ресурсного потенциала, но и выступают частью ее совокупного капитала. Уровень образования, гибкость мышления, творческий и нестандартный подход к решению задач в совокупности с исходными психофизиологическими характеристиками образует основы аграрного человеческого капитала. Реализуя свои возможности в профессиональной деятельности, индивид обеспечивает капитализацию своего человеческого потенциала.

Прогрессивность инновационного развития и масштабы внедрения технологических новшеств в производственный процесс и жизнедеятельность общества актуализируют задачи совершенствования теории и практики управления не только формирования и накопления, но и развития и приращения аграрного человеческого капитала. Указанные трансформации констатируют уменьшение тесноты взаимодействия человеческих ресурсов и человеческого капитала вследствие усиления воздействия трансферта знаний на весь воспроизводственный цикл.

Список использованных источников:

1. Ranieri R., Ramos R. A. Inclusive Growth: Building up a Concept // International Policy Centre for Inclusive Growth United Nations Development Programme.– 2013.– P. 10.
2. Левенков, А. Инклюзивный рост: понятие, индикаторы, международный опыт / А. Левенков // Банковский вестник.– 2015.– №1.– С. 41-46.
3. Национальная стратегия устойчивого развития Республики Беларусь до 2030 года URL [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.economy.gov.by/ru/macroeconomy/nacionalnaya-strategiya>. – Дата доступа: 28.09.2021.

*Товкун Іванівна,
студентка 4 курсу,
гуманітарно-педагогічного факультету
групи MB180016
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Науковий керівник:
Свердан Михайло Михайлович,
кандидат економічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЯК ПРОВІДНИЙ КОМПЛЕКСНИЙ ПОКАЗНИК ЯКОСТІ ЖИТТЯ

Якість життя населення - першочерговий показник функціонування соціально-економічних систем будь-якої країни, завжди була і є провідним комплексним показником її розвитку. Загалом концепція інклюзивного розвитку передбачає принципово інший підхід до оцінки економічного розвитку та добробуту на противагу використанню показника ВВП як безальтернативного індикатора успішності розвитку упродовж останніх десятиліть. Питання покращення якості життя вимагає спільних згаданих дій кожного із нас, адже це питання стосується усіх без виключення учасників процесу життєзабезпечення населення.

Якраз інклюзивність стала сьогодні першочерговим індикатором розвитку будь - якого суспільства. І саме інклюзивність сьогодні займає вирішальну позицію у формуванні якості життя населення і повинна досягти того рівня, який зміг би задовільнити запити усіх представників населення країни. Інклюзія –

поняття багатовекторне, має широке значення, використовується у різних контекстах, у зв'язку з чим в економічній літературі розглядаються поняття «інклюзивний розвиток», «інклюзивне зростання», «інклюзивна освіта», «фінансова інклюзія», «соціальна інклюзія» тощо. Наразі найбільшого поширення набув підхід до дослідження проблем інклюзивного зростання та розвитку національних економік. Що ж передбачає інклюзивний розвиток? Це - інклюзивне зростання, яке в першу чергу зорієнтоване на збільшення показника якості життя всього населення країни, на людський розвиток. Забезпечити інклюзивне зростання можна:

- шляхом подолання бідності та нерівності у суспільстві;
- шляхом розгалуженості сітки активної участі всього населення в суспільному житті.

«Основними показниками інклюзивного зростання та інклюзивного розвитку, є:

- інвестиції в людський капітал нації;
- активна соціальна політика держави, спрямована на створення нових робочих місць, соціальний захист всіх верств населення, особливо вразливих;
- ефективна структурна політика, орієнтована на модернізацію національної економіки та справедливий перерозподіл суспільного продукту як через прогресивну податкову політику, так й активну роль громадянського суспільства та активізацію участі соціальних інститутів» [3].

На основі аналізу сучасної економічної літератури, оглядів, доповідей, підготовлених міжнародними експертами для міжнародних організацій, дослідження статистичних даних можна визначити ключові моменти інклюзивного розвитку:

- 1) ширші цілі (не тільки збільшення доходу або ВВП);
- 2) всебічний розвиток людського капіталу;
- 3) скорочення нерівності і бідності;
- 4) важливість активної участі в економічному житті, а не тільки в розподілі доходу;
- 5) отримання вигоди широкими верствами населення, особливо дітьми, жінками, людьми похилого віку;
- 6) дбайливе використання природних ресурсів і захист навколишнього середовища [5].

Тільки інклюзивний характер розвитку зможе планомірно і рівномірно розподілити суспільне багатство та забезпечити зростання якості життя населення, покращення ефективності національної господарської системи в цілому.

За словами Л. Ємельяненко, В. Петюх, К. Дзензелюк, «головним результатом інклюзивного розвитку є підвищення рівня та якості життя населення за рахунок забезпечення ефективної зайнятості та досягнення максимальної рівномірності у розподілі доходів» [1]. Але дуже складним завданням є забезпечення ефективної зайнятості, гідного рівня оплати праці та справедливого розподілу суспільного багатства. Це не під силу в першу чергу

для перехідних економік. Як, наприклад, української, яка не в змозі забезпечити достатнього рівня ні економічної ефективності, ні соціальної справедливості. Сьогодні в Україні частка тіньового сектора економіки вище, ніж в країнах Євросоюзу, і зростання ВВП відбувається в основному на інфляційній основі, а тому відсутній зв'язок між зростанням ВВП і підвищенням рівня життя населення. До основних пріоритетів, які сприятимуть інклюзивному розвитку в нашій державі, можна віднести такі: якісна освіта, доступна медицина, висока оплата праці, підтримка підприємницької діяльності, рівні можливості для всіх громадян, створення сприятливих умов для інвестування, екологізація економіки, соціальна активність у суспільстві [2].

Виникнення та розвиток концепції інклюзивності спричинені тим, що поступово стало зрозуміло, що забезпечення лише сталості економічного зростання недостатнє для досягнення всеосяжного добробуту, оскільки необхідно його «просочування» у всі верстви суспільства, тобто перехід до принципово нової моделі розвитку.

Аксіомою вважається те, що економічне зростання є абсолютно необхідним у будь-якій ситуації та завжди є благом. У сучасній системі економічне зростання та його необхідність є своєрідною константою – воно розглядається як оптимальний спосіб зниження нерівності та рівня безробіття завдяки використанню ефекту «дифузії багатства зверху вниз», а також шляхом поступового розподілу багатства та скорочення нерівності між найбільш забезпеченими верствами населення та бідними. При цьому темпи економічного зростання є ключовим показником успішності урядів, президентів, корпорацій та навіть представників малого та середнього бізнесу.

Одними із головних показників соціально-економічного прогресу є перелік якісних зміни, що відбуваються в процесі життєдіяльності людей, які і ведуть до покращення якості життя. Інклюзивний характер соціально-економічного розвитку розглядає суспільство як сукупність людей, об'єднаних спільною діяльністю і спільними відносинами. В результаті цього, їх спільність стає цілою системою, з притаманними їй цінностями, які визначають характер і зміст усіх сфер суспільного життя [4].

Отже, на сьогодні показник інклюзивності є головним фактором розвитку. Важливим компонентом якості життя всіх верств населення є можливість забезпечення якості розвитку людського потенціалу.

А для формування інклюзивного вектору розвитку економіки України, необхідне проведення комплексного податкового реформування, інноваційно-технологічна модернізація економіки, переорієнтація соціальної політики на все населення. В інклюзії головна ідея про те, що не особистість має пристосовуватися до економічних, соціальних, психологічних та інших проблем, а навпаки – суспільство має створити рівні умови для задоволення потреб кожного члена суспільства.

Список використаних джерел:

1. Базилук А. В., Жулин О. В. Інклюзивне зростання як основа соціально-

- економічного розвитку. Економіка та управління на транспорті. 2015. Вип. 1. С. 19–29.
2. Ємельяненко Л. М., Петюх В. М., Дзензелюк К. В. Інтегральна оцінка інклюзивного розвитку в Україні на національному та місцевому рівнях. Економіка та держава. 2019. № 6. С. 4–10.
3. Левенков А. Інклюзивний ріст: поняття, індикатори, міжнародний досвід. Банкаўскі веснік, 2016, Сніжань. URL: <http://nbrb.by/bv/articles/10208.pdf>
4. Новиков А. І., Віткіна М. К. Інклюзивна економіка і соціальна відповідальність в регіонах світу: дилема чи суспідбна згода. Регіональна економіка і управління: електронний науковий журнал, 2018. № 2 (54). Номер статті: 5401. URL: <https://eee-region.ru/article/5401/>
5. Федулова Л. І. Інклюзивні інновації в системі соціально-економічного розвитку. Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2016. № 3 (25). С. 56–65. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/n3.html>

УДК 330.341.1

Червонна В.А

*студентки магістратури I року навчання
Факультету аграрного менеджменту
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

Науковий керівник

*Деліні М.М
доктор економічних наук, доцент, професор*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ ПОСЛУГ З МЕДІАЦІЇ

У кожному суспільстві, великому чи малому, рано або пізно виникають конфлікти та спори. Для збереження добробуту спільноти, такі конфлікти вирішуються в певний спосіб. Часто буває так, що одна зі сторін просто поступається, або починає процес оскарження чи переговорів, або іноді навіть подає в суд. Така традиційність, однак, не говорить про те, що населення судам довіряє, і не означає, що судовий розгляд 9 спорів є ефективним. За даними дослідження Центру Разумкова, результати якого були оприлюднені наприкінці 2020 року, українське суспільство найменше довіряє судам. Аналітики Центру зазначають, що «про свою недовіру до судів (судової системи в цілому) повідомили 78,0% респондентів, а про довіру – 13,0%» [1, с. 45]. Порівняно новим варіантом у цій сфері є медіація.

Медіація та інші способи врегулювання конфліктів узагальнено називаються *alternative dispute resolution (ADR)* — альтернативне

вирішення/врегулювання спорів (ABC). Такі підходи ще називають *effective dispute resolution (EDR)*, *appropriate dispute resolution* — доречні способи врегулювання конфлікту, а також вживають прикметники *amicable* (дружній), *additional* (додатковий), *accelerated* (прискорений), *better* (кращий), *external* (зовнішній) [2, с. 82]. Саме існування таких альтернативних назв ABC вказує на потребу суспільства в розвитку методів врегулювання спору, які б не залучали до процесу державні органи, а наведені нами прикметники також вказують, що ABC є «м'яким» підходом до вирішення конфліктів.

Медіація розвивається в Україні навіть без її врегулювання у законодавстві України. Така процедура є не те, що допустимою для проведення для врегулювання конфліктів, а й необхідною, зважаючи на їх особливості. Із підвищенням обізнаності громадян про можливість вирішення спорів не тільки в судах, а й альтернативними способами, збільшуватиметься поширеність застосування медіації. Однак, на жаль, найближчим часом не варто очікувати злету у кількості застосувань медіації, якщо держава ніяк не буде підтримувати цей напрям. Відсутність зацікавленості держави і є першою перешкодою у впровадженні медіації в українському суспільстві.

Інша перешкода, якої ми торкнулися раніше, — низька обізнаність, яка впливає із низької правової культури населення. Питання популяризація — це питання інформаційних та адвокаційних кампаній не тільки приватного сектору, а й державного. Тут відкрите вікно для співпраці держави і центрів медіації. Всі стейкхолдери зацікавлені в тому, щоб врегульовували конфлікти, а не просто отримували судові рішення.

Окрім зазначених, І. Г. Ясиновський зазначає ще ряд перешкод: сторони часто самі не бажатимуть іти на компроміс, зважаючи на відсутність в українців культурної традиції прийняття компромісного рішення та схильності до примирення; низький рівень співпраці з міжнародними організаціями; відсутність належної фінансової підтримки з боку держави [3, с. 262-264].

Не зважаючи на наявність проблем та перешкод у впровадженні інституту медіації у правову систему України, вона була і залишається доволі перспективним напрямом. Зазначені перешкоди не можуть перекреслити позитивні перспективи розвитку медіації в Україні. Це, зокрема стосується й того, що послуга медіації розвивається самостійно, завдяки закордонній підтримці донорів та силами вже сформованої спільноти медіаторів. Найближчими роками можемо очікувати збільшення кількості центрів та організацій, котрі надають можливість врегулювання спору чи конфлікту за допомогою медіації, та розвиток освіти для посередників (форуми, тренінгові програми, воркшопи і т.д.).

Звісно, як ми вже зазначили, державна підтримка не була б зайвою, однак навіть без неї вдосконалення інституту медіації не буде стояти на місці і буде розбудовуватися руками власне медіаторів.

Зважаючи на те, що у Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки є положення про «розширення способів альтернативного (позасудового) врегулювання спорів, зокрема, шляхом

практичного впровадження інституту медіації і посередництва... запровадження ефективних процесуальних механізмів для попередження розгляду справ за відсутності спору між сторонами» [4], можемо очікувати, що у майбутньому все ж відбудеться прийняття змін до законодавства, які б уможливили подальше поширення медіації як альтернативного способу вирішення спору.

Список використаних джерел:

1. Громадська організація Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова. Звіт за результатами дослідження «Ставлення громадян України до судової системи». URL: <https://rm.coe.int/zvitsud2020/1680a0c2d7> (дата звернення: 15.10.2021)
2. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса: Екологія, 2019. 456 с. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/wpcontent/uploads/2020/01/mediatsiya-u-profesijnij-diynalnosti-yurysta.pdf> (дата звернення: 15.10.2021)
3. Ясиновський І. Г. Проблеми впровадження та проведення медіації в Україні. Актуальні проблеми політики. 2015. № 55. С. 260-267. URL: <http://dspace.opua.edu.ua/handle/11300/3250> (дата звернення: 15.10.2021)
4. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України від 20.05.2015 № 276/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015> (дата звернення: 15.10.2021)

УДК 330.341.1

Червонна В.А, Шейко О.В,
студентки магістратури I року навчання
Факультету аграрного менеджменту
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Сільське господарство беззаперечно є однією з найбільш значущих галузей господарювання України, яка відіграє роль у зміцненні економіки, сталого розвитку сільських територій, підвищення рівня життя сільського населення країни. Зокрема підтримка фермерських господарств є важливою ланкою регулювання та стимулювання громадян проводити свою господарську діяльність.

Щороку, затверджуючи Державний бюджет на наступний рік, Верховна Рада України закладає в бюджеті країни і певну суму на дотації та фінансову допомогу сільськогосподарським товаровиробникам. Цього року уряд планує

зберегти програми, які діяли у 2020 році та запровадити нові напрями: на них заплановано 4,5 млрд грн, що на 0,5 млрд грн більше, ніж 2020 року, однак на 1,4 млрд грн менше, ніж у 2019 році [1].

Головним розпорядником бюджетних коштів є Міністерство економіки, торгівлі та сільського господарства. Розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня є Фонд підтримки фермерських господарств.

Фінансова допомога з бюджетних коштів надається на безповоротній та поворотній основах.

Для отримання бюджетної субсидії фермерські господарства подають регіональним відділенням Українського державного фонду підтримки фермерських господарств (далі – Укрдержфонд) заявку та підтверджуючі документи.

Регіональні відділення Укрдержфонду формують реєстри фермерських господарств, яким виділяється бюджетна субсидія, та подають їх до 10 числа поточного місяця Укрдержфонду у паперовому вигляді та в електронній формі.

Мінекономіки погоджує до 20 числа поточного місяця на підставі наданого Укрдержфондом реєстру фінансової підтримки фермерських господарств розподіл бюджетних коштів, передбачених Мінекономіки у державному бюджеті для фінансової підтримки за відповідним напрямом, та перераховує кошти до Укрдержфонду у межах обсягу відкритих бюджетних асигнувань.

Укрдержфонд протягом п'яти робочих днів з дати отримання коштів від Мінекономіки перераховує їх на поточні рахунки фермерських господарств та протягом двох робочих днів інформує Мінекономіки про перерахування коштів.

Фінансова підтримка на конкурсних засадах на поворотній основі надається у розмірі, що не перевищує 500 тис. гривень, із забезпеченням виконання зобов'язання щодо повернення бюджетних коштів[2].

Для забезпечення виконання зобов'язань фермерське господарство надає в заставу майно (рухоме, нерухоме).

Якщо ФОП фермерського господарства перебуває на спрощеній системі оподаткування (тобто на єдиному податку), то ця особа має враховувати норми пп.3 п. 292.11 Податкового кодексу. У цьому підпункті вказано, що до складу доходу платника єдиного податку не включаються суми кредитів та суми фінансової допомоги, наданої на поворотній основі, отриманої та поверненої протягом 12 календарних місяців з дня її отримання. Отже, він може отримати поворотну фінансову допомогу, але тільки у разі повернення її протягом 12 календарних місяців із дня отримання [3].

Отже, якщо борг не вдалося повернути своєчасно і позичену суму включили до складу доходу, але загальна сума доходу не перевищує відповідної граничної суми, передбаченої для кожної групи платників єдиного податку, вона оподатковується за ставками податку, передбаченими для тієї ж групи.

На момент отримання поворотної фінансової допомоги вона не є доходом. Тому відображати її в Книгах доходів немає підстав. Якщо ж допомогу не повертають вчасно, то вона включатиметься до складу доходів, і доведеться відобразити її в Книзі доходів [4].

Номінально фінансова підтримка українських виробників сільськогосподарської продукції здійснюється за основними бюджетними програмами, які охоплюють усі напрями діяльності сільськогосподарських підприємств, у тому числі надання безвідсоткових кредитів фермерським господарствам, здешевлення банківських кредитів і страхових премій, надання допомоги в придбанні сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва та деяких видів іноземного виробництва.

З огляду на зазначене, прагнення підвищити фінансову дисципліну при використанні бюджетних коштів шляхом ускладнення порядку надання фінансової підтримки часом призводить до втрати інтересу фермерських господарств до такої допомоги.

Запорукою ефективності державної підтримки фермерських господарств в Україні є не лише збільшення розмірів бюджетного фінансування, а й забезпечення чіткого і зрозумілого порядку використання таких коштів.

Список використаних джерел:

1. Основні напрямки підтримки АПК в 2021 році, від 29.12.2020, ред. Uteka.ua, URL: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-osnovnye-napravleniya-podderzhki-apk-v-2021-godu> (дата звернення: 25.10.2021).
2. Аграрне право (оглядові лекції, нормативно-правові акти): навч. посіб. / Статівка А.М. та ін., Х.: Юрайт, 2014, — 351 с.
3. Податковий Кодекс України № 2755- VI від 02.12.2010 р. (зі змін.) // Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 25.10.2021).
4. Лист ДПС України №4526/0/71-12/12-1017 від 27 вересня 2012 р. «Щодо інформаційних довідок» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v4526837-12> (дата звернення: 25.10.2021).

Батченко Л.В., д.е.н., професор
професор кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу
Київський національний університет культури і мистецтв
(м. Київ, Україна)

Гончар Л.О., к.е.н., доцент
доцент кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу
Київський національний університет культури і мистецтв
(м. Київ, Україна)

Поплавська А.В., к. культ., доцент
завідувач кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу
Київський національний університет культури і мистецтв
(м. Київ, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Однією із найактуальніших і комплексних проблем сучасності в умовах зростання обсягу інформації, багаторівневості та багатовекторності світу є комунікаційна взаємодія суб'єктів підприємницької діяльності сфери послуг. Сучасні інформаційні технології характеризуються наявністю Всесвітньої мережі Internet, такими її сервісами, як електронне спілкування, телекомунікації, що надають широкі можливості комунікування із різними групами зацікавлених осіб [1].

Ефективна комунікація є вкрай необхідною для успішного менеджменту та покращення виробничих бізнес-відносин підприємств. В сучасному світі ріст телекомунікацій, інформаційних технологій та зростаюча конкуренція і складність ведення ресторанного бізнесу збільшили вагомість комунікації на підприємствах, незалежно від їх типу та виду.

Одним із беззаперечних науково-практичних тверджень актуальності і важливості проблеми є факт признання за комунікацією доданої вартості бізнесу.

В сучасному світі, коли комунікація між бізнесом та його споживачами стала максимально наближеною, важливо правильно формувати та управляти цим комунікаційним процесом.

Комунікаційні відносини мають місце на різних рівнях і в різних формах управлінсько-економічних систем підприємства. Вони перетворилися в мережу суцільних комунікацій, що вимагає формування комунікативної політики адекватної і гнучкої до ринкових умов.

Український ринок сфери гостинності, що включає в себе і ресторанне господарство, відрізняється не тільки високою ризикованістю, а і соціальною відповідальністю. Як відомо, український ринок сфери гостинності знаходиться у постійній конкурентній боротьбі, яка, в свою чергу, стимулює його розвиток, впровадження інновацій та експериментів. Загалом, рівень розвитку готельно-ресторанного бізнесу в економіці кожної країни є одним із показників рівня якості життя населення у державі в цілому. Тому ця ніша одночасно є дуже привабливою для підприємців і дуже ризикованою, адже несе за собою достатньо вагому і велику відповідальність.

За даними Forbes.ua на кінець 2020 року, кількість закладів ресторанного господарства і Україні зменшилась на 3850 одиниць. На початок 2021-го працювали 14 786 ресторанів, кафе та барів. Тоді як на початку 2020-го в Україні працювали 18 636 закладів. Об'єм ресторанного ринку скоротився за 2020 рік майже на 30% і склав 14,1 млрд грн. Ресторанний ринок втратив майже 6 млрд грн [2].

Зважаючи на ринкову ситуацію в сфері гостинності, глобальні проблеми, світові кризи та постійну конкуренцію, успіх бізнесу в певній мірі залежить від його здатності вести ефективну комунікативну політику щодо працівників і споживачів в цілому. Результативний зв'язок між бізнесом і споживачем – ключовий елемент успішного і довготривалого функціонування будь-якої компанії.

Комунікативну політику слід будувати, в першу чергу так, щоб вона була навколо персоналій працівників, точно так само, як би ви хотіли, аби ваша

компанія комунікувала з вашими клієнтами. Це дозволяє класифікувати працівників залежно від їх простоти доступності і режиму спілкування, якому вони надають перевагу.

На підприємстві є безліч способів комунікації, як всередині, так і за межами підприємства. Чим швидше компанія зростає, тим необхідніше краще регулювати ці канали в інтересах бізнесу. Політика і процедури комунікації повинні бути викладені точно і зрозуміло для всіх працівників. Під час цього процесу варто затребувати розділити внутрішню і зовнішню комунікацію по різним політикам.

Оскільки внутрішня комунікативна політика націлена на працівників та є в інтересах ваших бізнес-процесів, вона має бути легко доступною. Також важливо, щоб всі працівники були повідомлені про комунікативну політику та про майбутні оновлення.

Обираючи, що саме слід включити в свою комунікативну політику, підприємству слід враховувати всі правила і уже існуючу політику компанії, якій воно відповідає на сьогоднішній день. Варто підтримувати уже існуючі цінності та культуру компанії, а також дотримуватись нормативних вимог – це один із основних пріоритетів при створенні принципів комунікації. Ці правила повинні бути зазначені і викладені працівникам ще до початку впровадження комунікативної політики на підприємстві, аби запобігти непорозуміння на робочих місцях через неправильні способи спілкування між працівниками.

Політика і процедури зовнішньої комунікації призначені для того, щоб дати вашим працівникам такий певний посібник по тому як слід поводитись з вихідним або вхідним потоком інформації, що має відношення до організації. Основу увагу слід приділяти розповсюдженню важливих нових і інформації серед суспільства, ваших споживачів та зацікавлених сторін. Створюючи чіткі правила, ваша ціль – запобігти проблемам з відповідальністю і небажаним ситуаціям щодо вашого бізнесу. Багато речей попадають під вплив зовнішньої комунікації – інтернет статті, пряма розсилка, інформаційні бюлетені – і бізнесу необхідно розглянути всі способи та методи протистояння поширенню небажаної інформації, заради репутації бренду.

Аналізуючи значимість комунікативної політики для бізнесу, було виявлено, що компанії традиційно зосереджують свій час, гроші та енергію для просування та підвищення їх життєздатності та конкуренції на світовому ринку на інших елементах діяльності компанії, а комунікації часто лишаються недооціненими. Проте провівши дослідження, можна стверджувати, що комунікація є потужним та економічним інструментом для реалізації, доступним абсолютно для кожного. Компанії, які усвідомлюють, що комунікація є невід'ємною частиною їх стратегічного успіху, не тільки здобудуть конкурентну перевагу, але й збережуть її незважаючи на несприятливі умови.

Список використаних джерел:

1. Батченко Л.В., Бондар І.С., Русавська В.А. Бізнес-комунікації в міжнародному менеджменті. Навчальний посібник. Київ: Ліра-К, 2017.
2. Forbes.ua // [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://forbes.ua/> (дата звернення: 22.10.2021).
3. Managing Organizational Politics: A Communication Toolbox. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://communicationmgmt.usc.edu/blog/managing-organizational-politics-a-communication-toolbox/> (дата звернення: 22.10.2021).

УДК 658.8

***Hrebennikova A. A.**, PhD in Economics,
Associate Professor, National University of Life
and Environmental Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine*

***Hryhorievych A.O.**, student, National University
of Life and Environmental Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine*

FEATURES OF CREATING YOUR OWN BRAND

The 21st century is a time of development in which professionals and entrepreneurs in the professional world must stand out and promote themselves in order to be in demand. The development of marketing technologies allows you to use different ways to promote the specialist in the professional market, as well as to use various tools for self-promotion, including personal branding.

A brand is a consistent set of functional, emotional, psychological and social promises to the target consumer that are unique and meaningful to him and that best meet his needs [1]. Building a personal brand can take a long time, because it is not built in one day or month. Moreover, making your name as a brand is not an easy task, but it is an investment that always pays dividends [2].

The basis for the creation and development of a brand is a product or service, its material component offered to the consumer must meet its functional needs expected from this product. The quality of the product plays a primary role in creating an individual image of the future brand, strengthened in the subconscious of the consumer, which in turn will lead to a trusting long-term relationship. Well-known marketing specialist Peter Doyle believes that you can create a brand of the company, going through three stages:

- creating a quality product that meets the needs of consumers;
- conducting an effective presentation;
- expanding the brand base, supplementing it with other goods and services.

In the future, P. Doyle proposes to constantly initiate the purchase of the consumer through advertising and take other measures to strengthen the brand and increase its value [3].

The product or service is the basis for its own brand, but it is also important to understand and determine some aspects [2]:

1. Awareness of what is your uniqueness and irreplaceability. This first step is very important, because you need to create your own unique trading position, your own face.

2. Setting goals and objectives. It is necessary to form a key goal and determine the main tasks for its implementation. Ideally, apply the method of S.M.A.R.T. - that is, the goals must be specific, measurable, achievable, relevant to the field of activity and limited in time.

3. Understanding who is your target audience, for whom we form our personal brand. Before you start any marketing activities, you should clearly define for yourself who exactly you want to conquer, you need to understand who exactly is our target audience.

4. Drawing up a media plan. Depending on the goals you want to achieve and the target audience, you want to reach, identify the channels and tools you can engage.

A very important part of working on your personal brand is finding channels to promote it. Writing author's articles for media and bloggers is a very effective tool for disseminating information about your own brand. Another effective channel of promotion is public events. Events can be various: conferences, round tables, workshops, seminars, trainings.

With the modern rhythm of life, a personal brand, even one that is just beginning its activities, cannot exist without pages on social networks. With the help of the network, you can achieve an effective result, because it has a very wide range of effects. Given the consequences of the pandemic, this channel of promoting your own brand can be considered the main and most effective. Advantages of using social networks for your own brand:

- formed audience of readers, especially in cases where the user has long maintained a page on a social network;
- ease of dissemination of information through the use of the usual interface of the social network;
- the ability to communicate with the target audience through comments or personal messages.

For the active development of the brand, it is necessary to gradually add information so as not to frighten the audience. Therefore, to create a quality brand you need to follow the regularity of publications, try to create something new, not to copy others. Such people are listened to the most.

The main task of branding is to build a strong brand that is known and can distinguish most consumers from other brands by key elements. Demand for goods promoted by leading brands is growing faster than demand for non-branded goods [4].

To conclude, creating your own brand is a complex and long process, each stage

of which must be clearly planned and organized. It is important to provide quality services or goods, to find effective channels for promotion. In addition, for a personal brand to be successful, it is necessary to correctly apply modern methods of its influence and spreading recognition.

References:

1. Kapferer Jean-Noel. The new strategic brand management: Creating and sustaining brand equity long term. Kogan Page Publishers, 2008. 577 p.
2. Білявська Ю.В. Матричний підхід до визначення життєвого циклу бренду. 2015. Вісник КНТЕУ. №4 (102). С. 68–80.
3. Doyle Peter, and Philip Stern. Marketing management and strategy. Pearson Education. 2006. 544 p.
4. Михайлишин Н., Федущко С. Сучасні інформаційні технології та методи інтернет-брендингу студентської організації/ Інформація, комунікація, суспільство (ІКС-2016): матеріали V Міжнародної наукової конференції ІКС-2016, 19-21 травня 2016 р., Львів-Славське. Львів: Видавництво НУ „Львівська політехніка”, 2016. С.292-293

УДК 330.331

Orekhivskiy Victor Grigorievich, Ph.D
*National university of life and
 environmental sciences of Ukraine
 Kyiv, Ukraine*

CREATING ENGAGEMENT OF HUMAN CAPITAL AS A FACTOR TO STRENGTHENING NATIONAL ECONOMY

For any human resources scientific and business investigations, employee engagement and its role in the workplace is of major importance. Employee engagement is what is used to measure the sort of loyalty that any given employee has to their job or position, as well as towards co-workers and company culture. Employee engagement is important, as one's loyalty can affect the productivity and wellness of the company. Positive engagement means that company's employees are connected to their job, loyal, and willing to put in the extra work necessary to accomplish company goals.

The concept was first introduced nearly 30 years ago, by psychologist William Kahn (Boston University, USA) in a 1990 study titled “Psychological Conditions of Personal Engagement and Disengagement at Work”. In his research, Kahn studied two different workplaces: a very structured and formal architecture firm and a casual summer camp. From his observations, the author defined engagement as “the harnessing of organization members' selves to their work roles; in engagement, people

employ and express themselves physically, cognitively, and emotionally during role performances” [2, p. 693]

Besides that, employee engagement has been a chief concern for human resources and leaders within any given company, the concept gets an outstanding impact on the business’ strategy no one could predict before.

In Ukraine the studies on organizational behavior and managing of organizational effectiveness based on individual level factors still being on the tentative phase. Meanwhile, understanding social perception and putting more efforts and academic research to managing human resources diversity would uncover companies’ competitive advantages.

As human resources departments serve as the main facilitator of employee engagement due to its role as a mediator between workers, managers, and executive leadership, it is important to know what the plans and goals for employee engagement will be. The employees of HR structures need to know why employee engagement is important, what helps it to work, how to measure engagement, as well as what HR staff can be do to improve engagement. Once this knowledge is acquired, HR staff can then communicate its benefits to executives, managers, and employees as to why it’s important, and what can be done to ensure a better working atmosphere in day to day business [1, p.25].

Based on our practice and experience, we have developed the following approaches described below.

First, effective ways of ensuring positive employee engagement is finding the best fit for the job or position. When interviewing candidates for a position, HR managers need to consider each candidate’s “cultural fit” with the company. A cultural fit includes seeing if the prospective candidate will be able to complement the culture of the company, and this can be determined during the interview process. Once the candidate is hired, it is important that the employee stay dedicated to the company culture. To make sure of this, HR staff serve an important role in liaising between management and employees to ensure achievement of company goals, as well as continuously communicate company values to employees.

Next, as well as upholding company culture to promote employee engagement, HR staff can also promote engagement by creating a culture of recognition and rewards at the company. HR managers play an important role in determining whether or not an employee is recognized for a job well done, so it is their responsibility to report to management the positive contributions of individual employees or teams. Engagement surveys can serve as a valuable tool in finding where employees stand when it comes to performance, and recognizing employees regularly can provide a general good feeling at the office, as well as motivation for other employees to improve their performance. HR staff should encourage employees to show appreciation for their co-worker’s contributions in order to create better personal as well as working relationships in day-to-day business.

The correlation among people engagement and companies’ competitiveness has been shown by our research on managing group level factors as well. Combined with the modern tendency of impact investing (which should be respectively supported by

the State on a regional level), managing organizational behavior based on humanistic principles seem to be essential for social and economic rural growth. One of the outstanding examples may serve new business-startups in the format of public impact investing, like the network of restaurants, which disseminate part of their income for social projects of the community [3;4]

By taking these measures to ensure employee engagement, Ukrainian managers in agricultural field will play an instrumental role in improving the productivity of day-to-day business and demonstrate its commitment to help the company achieve success. Developing teamwork, building trust, investigating group problem-solving techniques also would sufficiently facilitate Ukrainian farmers with another important issue of creation agricultural cooperatives and unions. Using innovative motivation technologies aimed at raising employees' loyalty and organization culture, should also lead to improving the balance with agricultural workforce migration to EU countries.

Referenses:

1. Kappel M. How to establish a culture of employee engagement [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<https://www.forbes.com/sites/mikekappel/2018/01/04/how-to-establish-a-culture-of-employee-engagement/?sh=7266a5538dc4>
2. William A. Kahn, Psychological Conditions of Personal Engagement and Disengagement at Work. The Academy of Management Journal, Vol. 33, No. 4 (Dec., 1990), pp. 692-724
3. "Urban Space 500", Impact-investing project, 2021. Online access:
<http://urbanspace500.com.ua/uk#idea>
4. Social entrepreneurship: project experience of NULES' students. Online access: <https://nubip.edu.ua/node/100738>

Shynkaruk L.V.,

*Doctor in Economics, Professor
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine*

Chang Kaiyan,

*Student, Faculty of Agricultural Management
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)*

**INTERNATIONAL COMPARISON OF THE CURRENT SITUATION
OF FINANCIAL INCLUSIVE DEVELOPMENT AT THE MICRO LEVEL**

Starting from the customer level, this study makes a micro level comparative analysis on the current situation of financial inclusive development of the sample economies. The comparison method includes quantitative comparison and qualitative comparison, which aims to analyze the gap between economies in all aspects of financial inclusion and the position of China in the world compared with countries at the same level.

The micro level includes the customers and suppliers (financial institutions) of financial services. At the customer level, we mainly focus on whether customers (adults) can obtain various financial products and services at an affordable cost.

Account ownership rate of formal financial institutions.

Table 1.1.

Comparison of account ownership rate of residents of formal financial institutions in various regional countries.

Ownership of accounts of formal financial institutions(%)		World	East Asia and the Pacific	Europe and Central Asia	Latin America and the Caribbean	Middle East	Sub Saharan Africa
Population	All adults	57.36	66.72	47.39	48.50	9.16	25.14
Gender	Male	64.09	70.78	55.79	53.97	18.72	32.74
	Female	57.36	66.72	47.39	48.50	9.16	25.14
Age	15-24 years old	44.92	60.26	35.52	36.92	6.91	20.49
	24 years and over	65.09	70.50	55.47	56.01	17.38	33.14
Education level	Elementary and above	46.98	63.60	34.70	42.88	8.47	17.18
	Medium and above	72.29	76.28	57.19	56.55	19.33	46.48
Income	Medium low and above	53.30	60.73	44.16	40.92	6.92	19.8
	Medium and above	65.7	74.22	56.32	58.05	18.63	35.13
Live	Proportion of rural population	55.77	64.27	45.71	45.74	10.67	23.58

Data source: sorted according to relevant indicators of the World Bank financial inclusion database.

As can be seen from Table 1.1, generally speaking, the account ownership rate of formal financial institutions of adult customers in East Asia and the Pacific is 66.72%, higher than the world average and other regions. There is a big gap between

the Middle East and sub Saharan Africa, and the Middle East is the worst. In terms of sub items, the account ownership rate caused by gender differences is smaller than that caused by age, education and income, but the account ownership rate of men is still higher than that of women. Women are a key target group of financial inclusive development [1].

Rural Bank of Bangladesh has launched a study. The results show that providing credit to women can improve their status in family decision-making, have a great impact on poor families, and women are more concerned about their family's health and education, and access to financial services can bring positive social effects. It is worth noting that the gap in account ownership rate is more than 20% at the world average level, Europe and Central Asia, Latin America and the Caribbean and sub Saharan Africa under different levels of education, indicating that education is a key factor affecting financial inclusion, and the highest level in sub Saharan Africa is nearly 30%, indicating that there are great differences in education among residents in this region. It has seriously affected the account balance of residents' financial institutions.

The gap between age and income is also the largest, reaching 20% and 18%. The account ownership rate of young people aged 15-24 and middle and low-income people is relatively low, indicating that the income level and the gap between the rich and the poor have an important impact on the account ownership rate, such as Latin America and the Caribbean.

The proportion of customers living in rural developed economies is relatively high, while the account ownership rate of rural customers' financial institutions is very low in the Middle East and sub Saharan Africa due to the huge economic differences between urban and rural areas. Based on all the data, it is not difficult to see that adult customers in the Middle East have the greatest difficulty in obtaining financial products and services, and all indicators are lower than those in other regions, which proves that adult customers in this region have less access to financial services from formal financial institutions and lower financial inclusion.

The intra group gap between education and income in China is 17% and 20.6%, which reflects the unbalanced distribution of accounts of formal financial institutions among people with different educational backgrounds and income levels, which is inseparable from the unbalanced distribution of economy and finance in China [2]. On the other hand, compared with the UK, the gap is also very large. The large gap between the two indicators also shows that the inclusion level of China's financial development is low to some extent. The difference in the ownership rate of formal accounts among adults at different income levels reached 20.6%, indicating that the poor lack access to financial services and are excluded from the formal financial institution system. It is worth noting that when China's education level reaches medium and above, the account ownership rate is as high as 89.84%, and the income is 83.62%, indicating that education and income have a great impact on financial inclusive development. At the same time, in China, the proportion of adults aged 15-24 with accounts of formal financial institutions has reached 74.21%, which is much higher than the average level of countries and the world except Britain, which shows that Chinese young people have

higher access to financial services and is an important basis for building an inclusive financial system.

References:

1. Liao Di. An international comparative study on the influencing factors of financial inclusion development. URL: <https://kns.cnki.net/kcms/detail/detail.aspx?dbcode=CMFD&dbname=CMFD201701&filename=1016092521.nh&uniplatform=NZKPT&v=yeTu%25mmd2FpkVraM2hPdIFSki7OeRLZ%25mmd2BENLm%25mmd2BlLJHbrxddfhOWn4%25mmd2Bm80mKkQGilqL3pYi>
2. O. Kabakova, E. Plaksenkov. Analysis of factors affecting financial inclusion: Ecosystem view Journal of Business Research. Volume 89, August 2018, P. 198-205.

Shynkaruk L.V.,

Doctor in Economics, Professor
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine

Sun Jiaying,

Student, Faculty of Agricultural Management
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)

THE TRANSFORMATIONS FOR INCLUSIVE DEVELOPMENT

Since the 1990s, the invention and application of information technology has led the world into a digital era. However, with the diffusion of digital technology, the digital divide has become a new form of expression of the contemporary global phenomenon of rich and poor. As pointed out in the 2016 World Development Report [1], although digital technologies have been rapidly popularized in most parts of the world, the extensive development benefits that should be generated by the use of these technologies, that is, digital dividends have not been realized simultaneously. There are many examples of digital technology promoting economic growth, bringing more opportunities and improving service supply, but the overall impact is insufficient and unevenly distributed.

2007 In October, ADB held an international seminar with the theme of "inclusive development and poverty reduction in the New Asia Pacific region", and took the lead in clearly putting forward three requirements for "inclusive growth", that is, development must be inclusive, sustainable and more recognized by the people. Then, as a new development concept, "inclusive development" frequently appeared in the research reports of international organizations [2], and became a hot research field of international organizations such as the United Nations Economic and Social Council, the United Nations Development Programme, the World Bank and the Asian

Development Bank. The reason why inclusive development has attracted extensive attention and discussion has its specific background. Deepening of globalization, inequality among countries, regions and different social groups is expanding day by day, and the global task of anti-poverty is very serious.

Since the 2008 financial crisis, due to the intensification of social unrest and economic imbalance in countries around the world, international organizations and countries have absorbed the concept of inclusive development and gradually incorporated it into policy objectives, further enriching and developing the connotation of inclusive development. The International Center for inclusive growth policy research [3] (2013) believes that inclusive development is to enable people to widely participate in economic activities and share the benefits of economic growth. The World Bank (2018) believes that inclusive development is to provide opportunities for upward mobility and ensure the economic security of the whole people while reducing poverty. Qiu Gengtian (2011) [4] believes that inclusive development is to pursue the sharing of development achievements and the fairness of development opportunities, but it should also respect the "differences" of different subjects. Zeng Peiyan (2011) [5] believes that inclusive development is to remove the obstacles to people's participation in economic development, so that every member of society can share development achievements, enjoy public services fairly and realize people all-round development. Although international organizations and scholars have different definitions of inclusive development, its core content is to emphasize equal opportunities and everyone sharing the results of growth, that is, to pay attention to "process participation" and "result sharing".

Therefore, the connotation of inclusive development is expressed as: while maintaining rapid economic growth, taking into account the balanced, coordinated and sustainable development. Realize the comprehensiveness of development subjects, the fairness of development opportunities and the universality of development achievements in all fields such as economy, politics, ecology and culture, and ensure that the achievements of sustainable development benefit all countries and people.

Inclusive development is not only a development concept, but also a development mode, but also a development achievement. Inclusive development contains extremely rich theoretical ideas. It is a new development theory that is more fair, more comprehensive, more humanistic care and more sustainable. From the logical framework, inclusive development has the following characteristics: first, the pursuit of the comprehensiveness of the development subject is the basic essence of inclusive development. Without the participation of all, the sharing of development achievements will lose its social justice. Therefore, encouraging all subjects to actively participate in national economic development is the essential requirement of inclusive development. Specifically, inclusive development attaches great importance to the development of vulnerable groups. Because compared with other groups, vulnerable groups have less ability and opportunities to participate in national economic development. Increasing human capital investment in vulnerable groups, enhancing the capacity of vulnerable groups and expanding opportunities for vulnerable groups are important contents of inclusive development.

It is worth noting that the main body of the discussion on how to bridge the digital divide is mainly concentrated in developed countries. Because developed countries have absolute advantages in digital technology and knowledge accumulation, they may seek information hegemony. Therefore, inclusive development requires the expansion of participants so that developing countries can have a more substantive voice in the discussion on Internet governance.

Second, implementing the fairness of development opportunities is an effective path to inclusive development. Fairness in the distribution of research results is an effective way to achieve inclusive development, so fairness in the development process is very important. The fairness of development opportunity is the fairness in the sense of the right to development, which means that everyone in the society has the same opportunities to participate, be selected, obtain and so on. The size of opportunities does not depend on their family background, natural endowment and specific environment. The fairness of development opportunity is the fairness of subjective conditions, which is related to the degree of individual efforts. Equality of opportunity does not mean equal distribution of benefits, but provides a possibility of development. The difference of people; effort and ability will inevitably lead to the difference of development results.

Third, achieving inclusive development outcomes is the ultimate goal of inclusive development. Inclusive development focuses on people-oriented, emphasizes the responsibility of everyone as the main body of development, and pursues the coordinated development of the whole society. Therefore, it can be said that for the purpose of development, benefit sharing is the inevitable requirement of inclusive development. If the development results are not shared by all, inclusive development is biased and incomplete. The comprehensiveness of the development subject and the fairness of development opportunities pursued by inclusive development will lose its due significance. However, inclusive development should not be simply understood as the equalization of interests. Inclusive development needs to be based on objective laws and is the conscious application of market laws. At the same time, the leading role of the government and the decisive role of the market in inclusive development are not opposite, but unified.

Since the outbreak of COVID-19 in 2020, the global economic situation has shown hitherto unknown complexity. It is mainly reflected in four aspects: the long slowdown in economic growth, the widening gap between rich and poor countries, over reliance on the US dollar and the prevalence of state protectionism. These four negative economic trends without exception impact the stability and inclusiveness of the global political and economic pattern. The 2020 G20 Business Summit (B20) focused on the theme of "transformation for inclusive growth" to explore the policies and innovations required to achieve this goal, which reflects the earnest pursuit of inclusive development by all countries against the background of epidemic spread and unbalanced global development.

References:

1. World Bank official website– Retrieved from:<https://www.worldbank.org>
2. The World Bank growth and Development Commission Research Report growth report - strategies for sustainable growth and inclusive development (2018).
3. The International Center for inclusive growth policy research is affiliated with the United Nations Development Programme.
4. Qiu gengtian and Zhang Rongjie. On inclusive development, learning and exploration, No. 1, 2019, pp. 53-57.
5. Speech by Zeng Peiyan, vice president of Boao Forum for Asia in 2017– Retrieved from:<http://finance.sina.com.cn>

УДК 330.338.2

*Дергач А.В., к.держ.упр.
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

*Панасюк Т.В., магістр 1-го року навчання
факультету аграрного менеджменту
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ КРАУДФАНДИНГУ В УКРАЇНІ

Сучасний світ – це світ можливостей, які невпинно збільшуються довкола нас. Декілька років тому важко було уявити, що сотні людей з різних міст та навіть країн будуть підтримувати бізнес – ідею абсолютно незнайомої людини чи команди. Однак, з появою краудфандингових платформ саме так і сталося.

Краудфандинг це не лише альтернативний доступ до коштів. Він дає безліч можливостей з пропозицій співпраці та інвестицій та можливість отримати особливий досвід і розуміння чи взагалі твоя ідея комусь цікава. Який такий досвід?

За кордоном краудфандинг є популярним інструментом насамперед серед технологічних стартапів, оскільки вони можуть перевірити наскільки затребуваним є їх продукт і наскільки сильними є засновники бізнесу. Також, збір коштів через міжнародні краудфандингові платформи дозволяє вийти на нові ринки. В Україні за допомогою краудфандингу залучають кошти в цілому, щоб відкривати громадські місця, броварні, крафтові виробництва, піцерії і так далі.

За допомогою краудфандингу можна фінансувати і різноманітні соціальні, культурні, творчі проекти, бізнес, винаходи тощо. Здебільшого, за такою

схемою фінансуються інноваційні і соціальні проекти. Збори здійснюються через Інтернет за допомогою краудфандингових платформ.

Яскравим прикладом суспільного фінансування є проект People Place у Львові. Засновники обіцяли доброчинцям гарну локацію у майбутньому. І люди захотіли, щоб такий проект з'явився. За два місяці 243 доброчинці допомогли зібрати 174 тис. грн. Це навіть більше, ніж просили організатори.

Якщо ви хочете залучити кошти для якогось бізнесу, вам, перш за все, слід запропонувати складову, яка буде цікава доброчинцям [1].

Проте, враховуючи особливості краудфандингу в Україні у порівнянні зі світовою практикою, можна стверджувати про незадовільний рівень його розвитку, більш низьким рівнем конкуренції серед його видів, що в свою чергу перешкоджає формуванню цифрової економіки в країні та активізації структурного оновлення економіки.

Аналіз тенденцій функціонування краудфандингу у економічно розвинутих країнах та специфічних особливостей національного «фінансування натовпом» дозволяє запропонувати наступні науково-практичні рекомендації щодо ефективного функціонування та подальшого його розвитку в Україні.

По-перше, є необхідність формування законодавства і відповідного правового поля у сфері краудфінансування, що розширить можливості малих середніх підприємств по залученню ресурсів.

По-друге, доцільно розробити «дорожню карту» здійснення краудфінансування, в якій буде передбачено впровадження комплексу заходів, здійснивши які, можна створити систему, яка регулює ринок.

По-третє, стимулювати прихід на ринок різних типів приватних інвесторів шляхом прозорості збору коштів, зручності самого переказу та розвиненої комунікації між розробниками проектів та інвесторами.

По-четверте, створити механізми мінімізації ризиків для непрофесійних інвесторів шляхом диверсифікації обсягу інвестицій.

По-п'яте, необхідно розвивати краудфандингову інфраструктуру на основі формування різних видів краудплатформ, спеціальних консалтингових агентств, завдання яких полягає у підтримці підприємницьких проектів, допомога в їх оформленні, консультуванні засновників, інформуванні про колективне фінансування в інтернеті, повне ведення проектів.

По-шосте, необхідно формувати культуру колективного фінансування на основі інформаційного забезпечення, обізнаності широких верств населення з метою створення позитивного іміджу краудфандингу, що буде багато в чому залежати від ефективності самих цих інвестицій через краудплатформу.

Також створення громадських структур для співфінансування проектів, відкритих на краудфандингових платформах з метою підтримати цю індустрію, яка знаходиться на перших етапах розвитку є запорукою подальшого розвитку краудфандингу в Україні [2].

Отже, краудфандінг є гарним варіантом для залучення коштів у фінансування проектів та ідей, проте як і кожна технологічна новинка, він потребує вдосконалення різних процесів, переважно саме в Україні. Для цього

необхідні зусилля та бажання держави та обов'язково розробників проєктів працювати над проблемою.

Список використаних джерел:

1. Від ідеї до втілення: що таке краудфандинг і як його опанувати. URL: https://www.euneighbours.eu/sites/default/files/publications/2020-11/Legal%20report%20in%20Ukraine_Ukrainian.pdf. (дата звернення 22.10.2021).
2. Краудфандинг: сутність, стан та особливості діяльності в Україні. Business Law Electronic Resource. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/craundfunding-v-ukraini-t/>. (дата звернення 22.10.2021).

УДК 330.338.2

*Дергач А.В., к.держ.упр.
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)
Савчин Я.В, магістр 1-го року навчання
факультету аграрного менеджменту
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м.Київ, Україна)*

КОНЦЕПЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Глобальна економічна криза продемонструвала суттєві дисбаланси моделей зростання світової економіки і викликала завдання переходу до нової, більш гнучкої і збалансованої моделі, здатної підтримувати усталені високі темпи зростання в довгостроковій перспективі разом із забезпеченням рівності в доступу до усіх видів ресурсів. В зв'язку з цим було висунуто декілька концепцій щодо подальшого розвитку в довгостроковій перспективі.

Концепція нової норми (New Normal). Відповідно до цієї концепції будуть мати місце такі ознаки «нової норми»:

- виражене уповільнення темпів економічного зростання порівняно з попереднім десятиліттям;
- високі показники безробіття, загострення боргових проблем;
- значна невизначеність на ринках і подальший зсув глобальної економічної активності в бік країн з ринками, що розвиваються.

Такий песимістичний прогноз виник під впливом світової кризи 2009 р., і також пов'язаний з гіпотезою «інноваційної паузи», тобто із зниженням можливостей економічного зростання, що відкривалися завдяки безперервному потоку інновацій.

Концепція реіндустріалізації (неоіндустріалізації), згідно з якою очікується зниження інтенсивності промислового аутсорсингу і пожвавлення промислового зростання в зв'язку з поверненням обробної промисловості в розвинені країни,

яке багато в чому обумовлено підвищенням ціни трудових ресурсів в економіках, що розвиваються.

Концепція «зеленої» економіки, за якою інвестування в розробку і впровадження технологій, спрямованих на ресурсозбереження та загальне зниження антропогенного навантаження на навколишнє середовище, розглядаються як ключові фактори економіки. За оцінками експертів ЮНЕП, «зелений сценарій» розвитку світової економіки може забезпечити до 2050 р. перевищення загального обсягу ВВП на 16%, подушного ВВП – на 14% і скорочення потреб світової економіки в енергії на 48% порівняно із базовим сценарієм. Зростання нерівності – одна з найбільших соціально-економічних і політичних проблем. Кожна з цих концепцій може бути віднесена до ендогенної теорії економічного зростання. Але, що стосується концепції «нової норми», більшість вчених вважає її позбавленою теоретичних засад і розглядає скоріше як емпіричну гіпотезу, а не інструмент пояснення процесів, які відбуваються в світовій економіці. Що стосується концепцій неоіндустріалізації і «зеленої» економіки, вони не мають всеосяжного значення і також не розкривають причин глибокої диференціації в темпах зростання, рівні і якості життя різних країн і навіть населення однієї країни. Це, якщо можна так висловитися, концепції для країн «золотого мільярду». Деякі вчені відносять «міфологію сталого розвитку», яка розвивається в рамках концепції «Ріо-92» також як ексклюзив «золотого мільярду» [1].

Поступово в наукових колах сформувалася потреба більш широкої парадигми погляду на зростання і розвиток, а разом з цим нових, більш ефективних концепцій «для усіх» (тобто інклюзивних концепцій). У межах цієї парадигми виникла та отримала значний інтерес і поширення концепція інклюзивного сталого зростання (*inclusive sustainable growth*). Інклюзія (англ. *inclusion* – включення, залученість) – це збільшення ступеню участі усіх громадян соціуму у процесі економічного зростання і справедливий розподіл його результатів. Поняття має широке значення і реалізоване в багатьох аспектах, у зв'язку з чим в економічній літературі розглядаються поняття «інклюзивне зростання», «інклюзивні інновації», «інклюзивний розвиток», «інклюзивна економіка» [2].

На основі аналізу сучасної економічної літератури, оглядів, доповідей, підготовлених міжнародними експертами для міжнародних організацій, дослідження статистичних даних можна визначити ключові моменти інклюзивного зростання:

- ширші цілі (не тільки збільшення доходу або ВВП);
- всебічний розвиток людського капіталу;
- скорочення нерівності і бідності;
- важливість активної участі в економічному житті, а не тільки в розподілі доходу;
- отримання вигоди широкими верствами населення, особливо дітьми, жінками, людьми похилого віку;

- дбайливе використання природних ресурсів і захист навколишнього середовища.

Отже, важливо мати залученість в процес інклюзивного розвитку різних секторів економіки (не тільки високотехнологічних) при акценті на інфраструктуру, як необхідну умову інклюзивності і сталості зростання.

Список використаних джерел:

1. Інноваційний розвиток у ХХІ столітті: технічні, правові та економічні аспекти. Матеріали міжнародної науково-практичної веб-конференції (Київ, 26 липня 2019 р.). Люблін: Інститут науково-дослідницький ЛПНТ, 2019. 119 с.
2. Інклюзивний розвиток економіки в умовах глобальних викликів сьогодення: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Харків, 1–28 лютого 2020 р. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 229 с.